ꝺsequẽtia ꝓbatur: quia ꝓuationis ⁊ forme idem est subiectũ. s. ens in potentia simpliciter vel ꝑm qd. Scõa vo: quia vtrũq; est bonum: ⁊ de ente qdẽ in po⁹ ꝑm quid: ꝓbaꝫ: qz est ens i actu: actus aũt boni tas quedã est: de ente vo i potentia simplr: qz bonus dr sicut ⁊ ens: ac p hoc sicut ens i po⁹ ens qõdaz est: ita bonũ in potentia bonũ qõdã est.

Articu. IIII.

Inci⁹: corrũpere suꝫmitur formaliter: totuz vero bonuz sumit ꝑ toto integrali: vel quasi integrali: circa qõ malum ponitur: ita q sensus est: vtrum malum positũ in aliquo auferat formaliter quicquid boni tatis inuenitur in illo.

a ¶ In corpe vnica ẽ ꝓncipalis ꝙ directe rñsiua q̃sito negatiue. Malũ non põt totalr cõsumere bonum: hanc autẽ conclusionẽ manifestat: vna distinctione: trimembri: adiũctis singulis membris conclusionibus specialibus. Distinctio est: bonum triplex est. s. forma: subiectũ: ⁊ habilitas subi

habet. Alioquin sequeretur q ea que nullo modo sunt: mala essent. Et iteruz q quelibet res esset mala ex hoc q nõ habet bonum alterius rei: vtpote: q homo esset malus: quia non habet velocitatez capree: vel fortitudinem leonis. Sed remotio boni ꝓuatiue accepta maluz dicitur: sicut ꝓuatio visus cecitas dicitur. Subiectuz aũt ꝓuationis ⁊ forme est vnum ⁊ idem. s. ens in potẽtia: siue sit ens in potẽtia simpliciter: sic materia ꝓma: que est subm forme substãtialis ⁊ ꝓuatiõis opposite siue sit ens in potẽtia ꝑm qd ⁊ in actu simpliciter vt corpus diaphanuz: qõ est subiectum tenebrarum ⁊ lucis. Manifestũ est autem q forma p quaz aliqd est actu perfectio quedã est ⁊ bonum qõdã. Et sic omne ens in actu bonũ quoddã est. Et similiter omne ens in potẽtia inquãtuz huiꝰ bonũ quoddaz est ꝑm q habet ordinẽ ad bonuz. Sicut enim est ens in potentia: ita ⁊ bonũ in potentia. Relinquitur ergo q subiectũ mali sit bonũ.

¶ Ad primũ ergo dicendũ: q Diony. intelligit malum non esse in existẽtibus: sicut partẽ: aut sicut ꝓprietatẽ nãlẽ alicuiꝰ existẽtis[c]. ¶ Ad scõm dicẽdũ: q nõ ens negatiue acceptũ: nõ requirit subiectũ: sed ꝓuatio est negatio in subiecto[c]: vt dicitur in. iij. metaphy. Et tale nõ ens est malũ. ¶ Ad tertiuz dicendũ: q malũ non est: sicut in subiecto in bono qõ ei opponitur: sed in quodam alio bono. Subiectũ eniz cecitatis nõ est visus: sed animal. Videt tamẽ: vt Augu. dicit: hic fallere dialeticoꝝ regula que dicit cõtraria simul esse nõ posse. Hoc tamen intelligendũ est ꝑm cõem acceptionez boni ⁊ mali. non aũt ꝑm q ſpãliter accipit hoc

bonuz ⁊ hoc malum. Album aũt ⁊ nigrum dulce ⁊ amaruz ⁊ huiꝰ contraria nõ accipiunt nisi ſpãliter: quia sunt in qbusdam generibus determinatis. Sed bonum circuit omnia genera. Unde vnum bonum potest simul esse cum ꝓuatione alterius boni[c]. ¶ Ad quartuz dõm: q ꝓpheta imprecat. veh. illis q dicunt id qõ est bonum ꝑm q est bonum esse malum. hoc aũt nõ sequit ex premissis: vt per ꝓdicta ꝑz[c].

¶ Utrum malum corrumpat totum bonũ. Articu. IIII.

Ad quartuz sic ꝓceditur. Videtur q malum corrumpat totũ bonum. Unum eniz contrariorũ totaliter corrumpit̃ per aliud. Sed bonũ ⁊ malum sunt contraria. Ergo malum põt corrumpere totũ bonum. ¶ Preterea. Augu. dicit in encḃ. q malum nocet inquãtũ adimit bonũ. Sz bonũ est sibi sile ⁊ vniforme. Ergo totalr tollit̃ ꝑ malũ. ¶ Preterea. Malũ quãdiu est nocet ⁊ aufert bonum. Sed illud a quo semper aliqd auferẽ qñqz consumit̃ nisi sit infinitum. Quod non põt dici de aliquo bono creato. Ergo malũ consumit totaliter bonum.

¶ Sed ꝯ est q Augus. dicit in encḃ. q malum non põt totaliter consumere bonum.

¶ Rñdeo dõm: q malũ nõ potest totalr consumere bonuz.

¶ Ad cuius euidẽtiã ꝓsiderãdum est: q est triplex bonum. Quoddã qõ per malũ totalr tollitur. Et hoc est bonuz oppositũ malo. Sicut lumẽ totaliter per tenebras tollitur ⁊ visus per cecitatẽ. Quoddã vo bonũ est qõ nec totalr tollit̃ ꝑ malũ: nec diminuit̃. s. bonum qõ est subiectũ mali. Nõ eniz per tenebras aliquid de subã

ad formã. ꝓma ꝓcõ est: bonuz vt forma: tollit̃ totalr ꝑ malũ: ꝓbaꝫ: qz est sibi oppositum: ⁊ manifestatur: sicut lumen tollit̃ per tenebras: ⁊ visus ꝑ cecitatẽ. 5z
Scõa ꝓ est: bonum vt subm: nec tollit̃ nec diminuit̃ ꝑ malũ: ⁊ mãifestaꝫ in aere ⁊ tenebra. Tertia ẽ: bonũ vt habilitas subiecti ad actũ: diminuit̃ per malũ et nõ totalr tollitur. 255
Et ꝺclaraꝫ hec cõclusio. ꝓmo quãtũ ad diminutionez. scõo ibi. Si igit̃ ꝛtrie dispõnes: quãtuz ad nõ totalẽ ablationem: intendens ergo declarare qualis ⁊ quãta sit huiusmodi diminutio: insinuat duplicez diminuendi modũ inueniri. s. per subtractionẽz: ⁊ per remissionem. ꝓma est quãtitatiua. secunda est qualitatiua. Et rursus diminutio ꝑ remissionem seu q̃litatiua. z̃ ꝛtingit. ꝓ⁰ ꝑ remissionẽ ipi⁹ q̃litatis: ⁊ ꝑ ꝛrias dispõnes subtã ad talem actũ. Jn ꝓpo⁰ diminutio summẽda est: ꝑ remissionem: nõ qũolz: sed ꝑ appositionẽ ꝛriaruz dispõnũ: ⁊ ꝓbaꝫ ꝫ z̃ sic: habilitas intendit̃ per dispositiones ꝓparan-

tes materiam ad actuz: ergo remittit̃ per dispõnes impedientes potentiaz ad actum. Ans mãifestatur: qz qñto magis multiplicãtur dispositiones mãe: tanto habiliorz est ad actũ. Cõsequẽtia vo ꝓbaꝫ: qz remissio sumitur eꝛio itẽ fiõi: deide itendẽs manifestare qũo nunqz tollit̃ totalr habilitat̃ bonuz: distinguit remissionez ꝑ ꝛrias dispõnes z̃ inueniri posse. ꝓ⁰ finite. z⁰ infinite: et neutro mõ totalr habilitatez subti ad actum tollit̃ oñdit: q. n. finita sit quãdocqz remissio habilitatis: ꝓbaꝫ ex eo q finita est multiplicatio dispõnuz ꝛriarũ vt ꝑz i multiplicatiõe q̃litatũ elintorz: quibus mãe habilitas ad formã ignis. vbi gra. diminuitur: q vo in hoc remissione nõ tollaꝫ totaliter habilitas: ex eo ꝑz: q finitis exĩtibus: appõne ꝛriozuz ⁊ remissione: nõ ẽ op⁹ eradicari habilitatẽ remanentis subi. Qõ ãt infinita quandocqz sit remissio: manifestaꝫ ex ifinita multiplicatiõe opaꝝ corporz inter solez ⁊ aerem. Et ꝓpoz tiõaliter ex ifinita multipli-

aeris diminuitur. Quoddam vo bonum est qõ diminuitur quidẽ per malũ: sed non totaliter tollitur. Et hoc bonum est habilitas subiecti ad actuz. Diminutio aũt huius boni nõ est accipienda per subtractionez. sicut est diminutio in quãtitatibus: sed p remissionẽ: sicut est diminutio in qualitatib⁹ ⁊ formis. Remissio aũt huius habilitatis est accipienda ecõtrario intensioni ipsius[c]. Intendit̃. n. huiꝰ habilitas per dispositiones qbus materia ꝓparatur ad actum. Que quãto magis multiplicant̃ in subiecto tanto habilius est ad recipiendũ pfectionem ⁊ formam. Et econtrario remittit̃ per dispositiones cõtrarias. Que quãto magis multiplicate sunt in materia ⁊ magis intense. tanto magis remittit̃ potentia ad actuz. Si igit̃ contrarie dispositiões in infinitũ multiplicari ⁊ intendi nõ possunt: sed vsqz ad certum terminum: neqz habilitas predicta in infinitũ diminuitur vel remittit̃. sicut ꝑz in qualitatibus actiuis ⁊ passiuis elemẽtorum. Frigiditas enim ⁊ humiditas per que diminuitur sine remittit̃ habilitas materie ad formam ignis non possunt multiplicari in infinitũ. Si vero dispositiones cõtrarie in infinitum multiplicari possunt. ⁊ habilitas predicta in infinitũ diminuitur vel remittit̃: nõ tamen totaliter tollitur: qz semp manet in sua radice: q̃ est suba subiecti. Sicut si in infinitum interponantur corpora opaca inter solem ⁊ aerẽ. in infinituz diminuet̃ habilitas aeris ad lumen: nũq̃z tamen manente aere tollitur totaliter: qui ꝑm naturam suã est ꝺyaphanus. Similiter in infinitũ põt fieri additio in peccatis per que semper magis ac magis minuitur habilitas anime ad gratiaz. Que quidẽ peccata sũt quasi obstacula iterposita inter nos ⁊ deũ ꝑm illud Jsa. lix. cap⁰. Peccata nostra diuiserũt inter nos ⁊ deum. Necz tamẽ tollit̃ totaliter ab anima ꝓdicta habilitas: quia consequitur naturaz ipsius. ¶ Ad primuz ergo dicendũ: q bonum qõ opponit̃ malo totaliter tollitur sed alia bona nõ totaliter tolluntur: vt dcm̃ est[c]. ¶ Ad secundũ dicendũ: q habilitas ꝓdicta est medium inter subiectũ ⁊ actum. Unde ex ea parte qua attingit actum diminuit̃ per malũ: sed ex ea parte qua tenet se cũ subiecto remanet. Ergo lz bonuz in se sit simile: tamẽ ꝓpter comparationez eius ad diuersa nõ totaliter tollitur: sed in parte.

¶ Ad tertiũ dõm: q quidam imaginantes diminutionẽ boni ꝓdicti ad similitudinez diminutionis quãtitatis dixerũt q sicut cõtinuum diuiditur in infinitũ facta diuisiõe ꝑm eandem ꝓportionem: vtputa q accipiatur medium mediꝫ vel tertium tertiꝫ: sic in proposito accidit. Sed hec ratio hic locum non hz: qz in diuisione in qua seruatur eadem ꝓportio. semper subtrahit̃ minus ⁊ minus. Minus. n. est mediũ mediꝫ q̃z mediũ totiꝰ. Sed scõm pctm̃ nõ de necessitate minus diminuit de habilitate ꝓdicta q̃z precedens: ꝫ forte aut equaliter aut magis. Dicenduz est ergo: q lz ista habilitas sit qõdam finitũ: diminuit̃ tm̃ in infinitum: nõ ꝑ se sed p accns ꝑm q ꝛrie dispõnes etiã in infinitum augent̃: vt dictũ est[c].

¶ Utrũ malũ sufficiẽter diuidatur ꝑ penã ⁊ culpã. Arti. V.

Ad quintum sic ꝓceditur. Videtur q malum insufficiẽter diuidatur per penã ⁊ culpã.

catione peccatorum: inter iustitie solem et animam: q vero ex huiusmodi diminutione infinita remissione nõ totaliter tollatur habilitas: ꝓbatur ratione: quia semp manet in sua radice quod ẽ subba subiecti: ⁊ manifestatur i allatis exẽplis: i naturalibus ⁊ moralibus: in ꝺyaphano sigdẽ respectu luminis: et anima respcũ gratie: et sic patet ꝓncipalis cõclusio. s. q nũq̃z malum totaliter aufert bonum: quoniaz reliquit subiectum: et aliquid habilitatis ad actum.

¶ In rñsiõe ad 3m: nõ q tãta ẽ dria iter diminui ꝑ se: ⁊ ꝑ accidẽs. i. ratiõe sui vl alterius: q cuz ipole sit finitũ nõ cõsumit infinita ⁊ eq̃li subtractõe ꝑ se. Pole tm̃ ẽ vt in lra dr: a finito i infinitum ẽt eq̃liter subtrahi: ⁊ tm̃ illo nõ ꝓsumi: qñ diminutio ẽ p accns. i. ꝑ aliõ: vt i ꝓposito: minuit̃. n. habilitas ꝓpter appositum ipedimentũ: ⁊ nõ ꝑm se.

fin굯 pot in infin Diminui parcẽ: tñ ẽ

Articu. V.

Itulus t suscipiatur vt iacet: intelligẽdo per culpaz malum qõ agimus: per penã vero malũ qõ patimur.

¶ In corpe vna
ꝯ rñsiua q̄sito
limitate: scz oē
malū in rebus
volūtarijs est
pena vl' culpa:
i q̄ ꝯclōne tria
continent̄.s.oē
malū: ꝛ in reb⁹
voluntarijs: et
pena vl' culpa:
ꝛ ppea: h tria
ordinate pce-
dendo decl'at.
p̄mo igitur di-
stinguit maluꝫ
in cōmuni: in
malū rei ꝛ ma
lum opis. Quā
distinctionem
pbat ex distin
ctione boni: in
bonitatem per
modum actus
p̄mi ꝛ actus se-
cundi. Secun-
do ostendit ꝙ
rationabiliter
malum in vo-
luntarijs sorti-
tum est specia-
les rōnes disti
ctiones et no-
mina: sic: bonū
simpliciter est
obiectuꝫ volū
tatis: ergo ma-
254 lum ꝑm specia
leꝫ ratione in-
uenitur in vo-
luntarijs crea-
turis. Probat̄
ꝯsequentia: q2
malum est pri-
uatio boni: ac
per h sicut bo-
nuꝫ specialiter
reperit̄ in vo-
luntario ita et
maluꝫ. Demū
tertium princi
paliter intētuꝫ
manifestat sic:
malum rei ha-
bet rationē pe
ne in reb⁹ vo-
lūtarijs: suppo
sito p̄cipue: ꝙ
omnia diuine
prouidentie et
iustitie subdū-
tur: malum ve
ro operationis
in eisdē hꝫ rō-
neꝫ culpe: g̊ oē

Omnis enim defectus maluꝫ
quoddā esse videtur. Sed in
omnibus creaturis est quidaꝫ
defectus ꝙ se in esse conserua-
re nō possunt: qui tamē nec pe
na nec culpa est. Nō ergo suf-
ficienter malum diuiditur per
penā ꝛ culpam. ¶ Preterea.
In rebus irratiōalibus nō in-
uenit̄ culpa nec pena: iuenitur
tamen in eis corruptio ꝛ defe
ctus que ad rōnem mali perti-
nent. Ergo nō omne malū est
pena vel culpa. ¶ Preterea.
Tentatio quoddā maluꝫ est.
Nec tamen est culpa: q2 tenta
tio cui nō consentit̄ nō est pec-
catum sed materia exercende
virtutis: vt dicit̄ in glo. ij. cor.
xij. Nec etiaꝫ pena: q2 tentatio
p̄cedit culpā: pena aūt subseq-
tur. Insufficienter ergo malū
diuidit̄ per penā ꝛ culpaꝫ.
¶ Sed cōtra. Videt̄ ꝙ diuisio
sit superflua. Ut.n. Augu. di-
cit in ench. maluꝫ dr̄: q2 nocet.
Quod auteꝫ nocet penale est.
Omne g̊ malū sub pena ꝯtiet̄.
¶ Respōdeo dōm: ꝙ malum:
sicut supra dcm̄ est: est priua-
tio boni. Qd̄ in perfectione ꝛ
actu ꝯsistit principaliter ꝛ per
se. Actus auteꝫ est duplex. pri
mus. ꝛ secūdus. Actus quidē
primus est forma ꝛ integritas
rei. Actus aūt secūdus est ope
ratio. Contingit aūt malū esse
dupliciter. Uno mō per sub-
tractionē forme aut alicui⁹ par
tis que requirit̄ ad itegritatem
rei: sicut cecitas malū est ꝛ ca-
rere membro. Alio modo per
subtractionē debite operatio-
nis: vel q2 omnino nō est: vel
quia debitū modū ꝛ ordinem
nō hꝫ. Q2 vero bonū simplici
ter est obiectū volūtatis. malū
qd̄ est priuatio boni ꝑm spālē
rōnem inuenit̄ in creaturis ra-
tionalibus habentibus volun
tatē. Malū igit̄ qd̄ est per sub
tractionē forme ꝛ integritatis
rei hꝫ rōnem pene: ꝛ precipue
supposito ꝙ omnia diuine p-
uidentie ꝛ iustitie subdant̄: vt
supra ostensum est. De rōne
eni pene est ꝙ sit ꝯtria volunta
ti. Malū aūt qd̄ ꝯsistit in sub-
tractiōe debite opatiōis in re-
bus volūtarijs hꝫ rōnē culpe.
Hoc eni iputat̄ alicui in culpā
cū deficit a perfecta actiōe cu-
ius dn̄s est ꝑm volūtatē. Sic
igit̄ omne malū in rebus volū
tarijs ꝯsideratū ē pena vel cul-
pa. ¶ Ad primū ergo dōm: ꝙ
quia malū priuatio est boni ꝛ
nō negatio pura: vt dictuꝫ est
supra: nō omnis defectus bo-
ni est malū: ſꝫ defect⁹ boni qd̄
natū est ꝛ dꝫ haberi. Defect⁹
eni visionis nō est malū in lapi
de sed in aiali: q2 ꝯ rōnem lapi
dis est ꝙ visum habeat. Simi
liter etiā ꝯ rōnē creature est ꝙ
in eē ꝯseruet̄ a seipsa: quia idē
dat esse ꝛ ꝯseruat. Unde iste
defectus nō est malum creatu
re. ¶ Ad scd̄ꝫ dōm: ꝙ pena ꝛ
culpa nō diuidunt malum sim
pliciter: ſꝫ malū in reb⁹ volūta-
rijs. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ tēta-
tio put importat puocationē
ad malū: semper maluꝫ culpe
est in tētante: ſꝫ in eo q tētat̄ nō
est ꝓprie nisi ꝑm ꝙ aliqualiter
imutat̄. Sic enim actio agētis
est in patiēte. Scd̄ꝫ aūt ꝙ ten-
tatus imutatur ad malū a ten-
tante incidit in culpam. ¶ Ad
quartum dōm: ꝙ de ratiōe pe
ne est ꝙ noceat agēti in seipso.
Sed de ratiōe culpe est ꝙ no-
ceat agenti in sua actione. Et
sic vtrunqꝫ sub malo contine-
tur secundū ꝙ habet rationem
nocumenti.
¶ Utrū hēat plus de rōne ma-
li pena q̄ꝫ culpa. Arti. VI.
[A]D sextū sic pceditur.
Videt̄ ꝙ hēat plus d̾
ratione mali pena q̄ꝫ
culpa. Culpa.n. se hꝫ
ad penā vt meritū ad p̄mium:

malū in rebus
volūtarijs est
pena vl' culpa.
Añs q̊ ad p̄mā
ptē māifestat̄: 256
q2 d̾ rōne pene
ē ꝙ sit ꝯtria vo-
lūtati: q̊ ad 2ᵐ
v̾o: q2 h alicui
iputat̄ i culpā:
qñ.s. defic̄ a p-
fecta actōe exi
stente in ptāte
ei⁹: ꝯña v̾o no-
ta ē: ex distōne
mali p̄posita.
Articu. VI.
Itulus
t clar⁹ ex
p̄cedē-
tibus. 254
¶ In cōpe vna
est cōclusio re-
ponsiua quesi-
to: culpa plus
hꝫ de rōne ma
li q̄ꝫ pena que-
cunqꝫ tam sen-
sus q̄ꝫ dāni: et
pbatur dupli-
citer. primo ex
malo culpe fit
aliquis malus:
ex malo pene
nō. g̊. Añs pro-
bat̄ dupl'r. Pri
mo auctorita-
te Dionysij. 2ᵒ
ratione sic. Bo
nū simpl'r cōsi
stit i actu: g̊ bo-
nū hoīs sim-
pliciter ꝯsistit
in bono vsu re
rū habitarū: g̊
ex bona volun
tate q̄ hō bene
vtit̄ rebus ha-
bitis dr̄ bonus
hō: et ex malo
malus: g̊ perfe
ctius hꝫ rōneꝫ
mali culpa q̄ꝫ
pena. p̄ma ꝯse-
quentia pbat̄:
quia vltimus
actus ē opera-
tio seu vsus re-
rū. 2ᵃ v̾o: q2 vti
mur rebus oi- 257
bus p volunta
teꝫ. ꝛ explana-
tur secunda pꝫ
ꝯsequentis ei⁹
.s. ex malo ma-

Sed premiū habet plus de ratiōe boni q̄ꝫ me-
ritū: cum sit finis eius. Ergo pena plus habet
de rōne mali q̄ꝫ culpa. ¶ Preterea. Illud est
mai⁹ malū qd̄ opponit̄ maiori bono. Sed pe
d na. sicut dcm̄ est. opponit̄ bono agētis: culpa
256 aūt bono actiōis. Cū g̊ meli⁹ sit agēs q̄ꝫ actio:
videt̄ ꝙ peius sit pena q̄ꝫ culpa. ¶ Preterea.
Ipsa priuatio finis pena q̄dā est: q̄ dr̄ carentia
visiōis diue. Malū āt culpe ē p priuatōeꝫ ordi
nis ad finē. Ergo pena ē mai⁹ malū q̄ꝫ culpa.
¶ Sꝫ ꝯ. Sapiēs artifex iducit minus malū ad
vitandū maius: sicut medicus p̄cidit mēbꝝ ne
corrumpat̄ corpus. Sed dei sapientia infert
penam ad vitandū culpā. Ergo culpa est ma-
ius malum q̄ꝫ pena.
¶ Rñdeo dōm: ꝙ culpa hꝫ plus de rōne mali
q̄ꝫ pena. Et nō solū q̄ꝫ pena sensibilis q̄ ꝯsistit
in priuatiōe corporaliū bonoꝝ: cui⁹ penas plu
res intelligunt: ſꝫ ēt vl'r accipiēdo penā: ꝑm ꝙ
priuatio gr̄e vel glorie pene q̄dā sunt. Cui⁹ est
duplex rō. Prima q̄deꝫ ē: q2 ex malo culpe fit
aliqs malus. nō āt ex malo pene ꝑm illd̄ Dio.
q̄rto ca. de di. no. Puniri nō ē malū: ſꝫ fieri pe
na dignū. Et hoc iō est: q2 cū bonū simpl'r ꝯsi-
25 stat in actu ꝛ nō in potētia: vltimus āt act⁹ est
opatio vel vsus quarūcūqꝫ reꝝ habitaꝝ: bonū
hoīs simpl'r ꝯsiderat̄ in bona opōne: vel bono
vsu reꝝ hitaꝝ. Utimur aūt reb⁹ oib⁹ p volūta
tem. Uñ ex bona volūtate q̄ hō bn̄ vtit̄ rebus
28 habitis dr̄ hō bonus: ꝛ ex mala malus. Pōt
c .n. q hꝫ malā volūtatē ēt bono qd̄ hꝫ male vti:
sicut si grāmatic⁹ volūtarie incōgrue loquat̄.
Q2 g̊ ipsa culpa ꝯsistit in deordinato actu vo-
lūtatis: pena v̾o in priuatiōe alicui⁹ eoꝝ qbus
vtit̄ volūtas: pfecti⁹ hꝫ rōnē mali culpa q̄ꝫ pe-
na. ¶ Scd̄a rō sumi pōt ex hoc ꝙ d̾s ē auctor
mali pene: nō aūt mali culpe. Cui⁹ rō ē: q2 ma-
lū pene priuat bonū creature: siue accipiat̄ bo-
nuꝫ creature aliqd creatū: sic̄ cecitas priuat vi
sum: siue sit bonū icreatū: sic̄ p carētiā visionis
diue tollit̄ creature bonū increatū. Malū v̾o
culpe opponit̄ ꝓprie bono icreato. Cōtrariat̄
.n. ipletiōi diue voluntatis ꝛ dino amori: quo
bonū diuinū in seipso amat̄: ꝛ nō solum ꝑm ꝙ
pticipat̄ a creatura. Sic igr̄ pꝫ ꝙ culpa hꝫ pl's
de rōne mali q̄ꝫ pena. ¶ Ad primū g̊ dōm: ꝙ
lꝫ culpa terminet̄ ad penā: sicut meritū ad pre-
miū: tñ culpa nō intēdit̄ ꝓpter penā: sicut me-
ritum ꝓpter premiū: sed potius econuerso pe
na inducit̄ vt vitet̄ culpa. Et sic culpa est pei⁹
q̄ꝫ pena. ¶ Ad scd̄m dōm: ꝙ ordo actiōis qui
tollit̄ per culpā est perfectius bonuꝫ agentis:
cum sit perfectio secunda: q̄ꝫ
bonum quod tollitur per pe-
nā: quod est perfectio prima.
¶ Ad tertiuꝫ dicendū: ꝙ non
est comparatio culpe ad penā
sicut finis ꝛ ordinis ad finem:
quia vtrūqꝫ pōt priuari aliquo
modo ꝛ per culpam ꝛ per pe
nam. Sed per penaꝫ quidem
ꝑm ꝙ ipse homo remouetur a
fine ꝛ ab ordine ad finē. Per
culpam v̾o ꝑm ꝙ ista priuatio
ptinet ad actionē que nō ordi-
natur ad finem debitum.
¶ De causa mali. Qō. XLIX.
[C]Onsequēter que-
ritur de causa ma
li. ¶ Et circa hoc
querunt̄ tria. Pri
mo vtrum bonuꝫ
possit esse causa mali. Secun-
do vtrum summū bonum qd̄
est deus sit causa mali. Tertio
vtrum sit aliquod summū ma
lum qd̄ sit prima causa omniū
malorum.
¶ Utrum bonū possit esse cau
sa mali. Articulus. I.
[A]D primum sic proce
ditur. Videtur ꝙ bo
nuꝫ nō possit esse cau
sa mali. Dicitur eniꝫ
Matthei. vij. Non pōt bona
arbor malos fructus facere.
¶ Preterea. Unū contrario-
rum non potest esse causa alte
rius. Malū aūt est contrariuꝫ
bono. Ergo bonuꝫ nō potest
esse causa mali. ¶ Preterea.
Effectus deficiens non proce
dit nisi a causa deficiēte. Sed
malū si causam habeat est effe
ctus deficiēs. Ergo habꝫ cau-
sam deficientem. Sed omne
deficiens malū est. Ergo cau-
sa mali nō ē nisi malū. ¶ Pre-
terea. Dionysi⁹ dicit. quarto
cap'lo de diui. nomi. ꝙ maluꝫ
non hꝫ causam. Ergo bonum
non est causa mali.
¶ Sed ꝯtra est qd̄ Augu. dicit
ꝯ Julianū. Non fuit oino vn̄

lus: q2 pōt qs
ēt bono male
vti: vt patet de
grāmatico. 3ᵃ
aūt: quia culpa
consistit in de-
ordinato actu
voluntatis: pe-
na v̾o in priua
tione alicuius
eorum quibus
vtit̄ voluntas.
Secūda vero
rō est: deus est
actor mali pe-
ne et non mali
culpe: g̊ maluꝫ
culpe ē incōpa
rabiliter pei⁹.
Añs pbat̄ sic:
malū pene pri
uat bono crea
ture: maluꝫ ve
ro culpe oppo-
nitur ꝓprie bo
no increato: g̊
illius potest eē
causa deus: nō
huius. Antece-
dens hoc: quo
ad primaꝫ par
teꝫ manifesta-
tur: in duplici
bono creature
.s. possessio ꝛ p-
ticipatio. Quo 258
ad secūdaꝫ v̾o:
pbat̄ sic. Ma-
lū culpe ꝯriat̄
ipletiōi diuine
volūtatis ꝛ di-
uino amori: q̊
bonū dinū i se
ipo amat̄: g̊ op
ponit̄ bono in-
creato. ¶ Eēt
hic dubitādū:
qūo bono diui
no p̄t aliqd op
poni: ꝛ dina vo
lūtas ñ ipleri:
ſꝫ qm̄ h in tra-
ctatu d̾ volūta
te dina discus-
suꝫ ē: ꝛ illud in
qōne sequenti.
arti. 3. tractat̄:
iō nunc trāsea-
mus.
Qō. XLIX.
Articulus. I.
Itulus
t vt iacꝫ
d̾ cā in
cōi sumēdus ē.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

oriri posset malū nisi ex bono.
¶ Rñdeo dōz: q necesse est dicere q oē maluz aliqualr cām hēat. Maluz.n. est defect⁹ boni qō natum est ⁊ dz bēr⁽ᵉ⁾. Qz aūt aliqd deficiat a sua naturali ⁊ debita dispōne nō pōt prouenire nisi ex aliq causa trahēte rem extra suaz dispositionē. Nō enim graue moueť surſuz nisi ab aliquo impellēte. Nec agens deficit a sua actione: nisi ppter aliquod impedimentū. Esse aūt causam nō pōt conuenire nisi bono: qz nihil pōt esse causa nisi inquantum est ens. Omne aūt ens inquantū huiⁱ bonū est. Et si consideremus spāles rōnes causarū: agens ⁊ forma ⁊ finis pfectionē quandam importāt que pertinet ad rōnez boni. Sed ⁊ mā inquātum est potētia ad bonū dz rationem boni. Et quidez q bonum sit causa mali per moduz cause mālis iam ex pmissis patet⁽ᵉ⁾. Ostēsum est eniz q bonū est subiectū mali. Causam aūt formalē malū nō dz: ꝛ est magis priuatio forme. Et sil⁹ nec causam finalem: sed magis est priuatio ordinis ad finez debitum: Nō solū eni finis dz rōnē boni: sed etiaz vtile qō ordinatur ad finez⁽ᵉ⁾. Causam aūt per modū agentis dz malū: nō aūt per se sed per accidens. ¶ Ad cuius euidentiā sciendū est q aliter causatur malū in actione ⁊ aliter in effectu⁽ᵉ⁾. In actione quidē causatur malū propter defectum alicuius principioz actionis vel principalis agētis vel instrumentalis. Sicut defectus i motu animalis potest cōtingere: vel ppter debilitatē virtutis motiue: vt in pueris: vel ppter solā ineptitudinem instrumēti: vt in claudis. Causatur aūt malū in re aliqua: nō tamē in ppzio effectu agentis: qñqz ex virtute agētis: qñqz ātex defectu ipsius vel materie.
Ex virtute quidē vel pfectiōe agentis quādo ad formā intentam ab agēte sequit ex necessitate alterius forme priuatio: sicut ad formā ignis sequit priuatio forme aeris vl aque. Sicut q quāto ignis fuerit perfectior in virtute tāto perfectius imprimit formā suā: ita etiam tanto perfectius corrūpit contrariuz. Vñ malū ⁊ corruptio aeris ⁊ aque est ex perfectione ignis. Sed hoc est per accīns: quia ignis nō intendit priuare formā aque: ꝛ inducere formā propriam. Sed hoc faciendo causat ⁊ illud per accidēs. Sz si sit defectus in effectu ppzio ignis: puta q deficiat a calefaciendo: hoc est vel ppter defectuz actiōis qui redūdat in defectū alicuius principij: (vt dictū est⁽ᵉ⁾) vel ex idispōne māe q nō recipit actionez ignis agentis. Sed ⁊ hoc ipsuz qō est cē deficiens accidit bono cui per se cōpetit agere⁽ᵉ⁾. Vñ verū est q malū pm nullū modū habet causam nisi per accidens. Sic aūt bonū est causa mali. ¶ Ad primū g dōm: q sicut Augu. dicit ctra Julianū: arborē malam. appellat dñs voluntatez malā: ⁊ arborē bonā voluntatem bonā. Ex volūtate autez bona nō producit actus moralis malus: cū ex ipa voluntate bona iudiceť act⁹ moralis bonus. Sed tñ ipse motus male volūtatis causatur a creatura rationali que bona est. Et sic est causa mali. ¶ Ad secundū dicendum: q bonum non causat illud malū qō est sibi cōtrariuz: sed quoddā aliud. Sicut bonitas ignis cāt maluz aque: ⁊ homo bonus pm suaz naturam causat malum actum pm morez. Et hocipsum per accidens est: vt dcm est⁽ᵉ⁾. Inuenit aūt q etiaz vnuz ꝛrioz causat aliud p accūs. Sicut frigiduz exteriꝰ ambiēs calefacit inquātū calor retrahit ad interiora.
¶ Ad tertiū dōm: q malū hz cām deficiētē aliter in rebꝰ volūtarijs ⁊ nālibꝰ. Agēs.n. nāle pducit effectū suū talē qlē ipz est: nisi impediat ab aliquo extrinseco. Et hocipm est qdā defectus eiꝰ. Vñ nūq sequit malū in effectu: nisi pristet aliquod aliud malū in agēte vel mā: sic dcm est⁽ᵉ⁾. Sed in rebꝰ volūtarijs defectꝰ actiōis a voluntate actu deficiēte pcedit incidenter: nō subiecit se actu sue regle. Qui tñ defectꝰ nō est culpa: nisi cui sequit culpa ex hoc q cū tali defectu operat⁽ᵉ⁾. ¶ Ad quartū dicendū: q malū nō hz cām p se: hz p accīns tm. vt dcm est⁽ᵉ⁾.
¶ Utrū summū bonū qō est ds sit causa mali. Articu. II.
Videť q sic. Summū bonū qō est deus sit cā mali. Dicit.n. Esa. xlv. Ego dñs: ⁊ nō est alter deus for. lucē. ⁊ cre. tene. fa. pacez: ⁊ creans maluz. Et amos. iij. Si erit malū in ciuitate: quod dñs non fecerit. ¶ Preterea. Effectus cause secūde reducitur in cām primā. Bonuz aūt est cā mali: vt dcm est⁽ᵉ⁾. Cū igitur ois boni cā sit deus (vt supra oīsum est⁽ᵉ⁾) seqtur q etiaz oē malum sit a deo. ¶ Preterea. Sicut dr in. ij. physi. idez ē cā salutis nauis ⁊ piculi. Sz deus est cā salutis oium rerū. Ergo ipse est causa ois perditionis ⁊ mali.
¶ In corpe duas conclusiones responsiuas ponit iuxta duo genera malorum superius distincta. ꝑma est: malum actionis non reducitur in deuz sicut in causam: ⁊ probat sic. Malum actiōis cātur ex defectu agētis: g nō reducit in deū vt cāz: ⁊ tz sequela: qz in deo nullus ē defect⁹ sz sūma pfectio. Sed ō est. Malū re aliquaꝛ: reducit in deū sic in cām: ⁊ pbatur ꝑ tā in nālibꝰ qz in volūtarijs: ⁊ ꝑ in nālibꝰ sic. Deꝰ intendit vt formā pncipalr intentā in rebꝰ creatis: bonū ordinis vniuersi: exigēs q dā defectiua ⁊ actualiter iterdū deficiētia: g cāndo bonū ordinis vniuersi p accidēs cāt mala rer. Cōsequentia pbat: quia agēs p se pducens formā ad quā segť cozruptio et defect⁹ cāt illaz cozruptionez ⁊ defectū p accīns. Et cōfirmať ꝓis aucte scriptura: ⁊ sil excluditur instātia auctoritat⁽ᵉ⁾ apparētis in oppositū: sapientie p. Deide ex eodē mēbro: probatur in voluntarijs sic: ordo vniuersi exigit ordinez iustic punitricis pctoꝛ: g malū pene ē et a deo.
¶ Circa hec duo occurrit: an ꝑ ō intelligat vliter de oi malo actiōis: an tantū i volūtarijs. Si.n. intelligitur vliter: tunc segť q claudicatio sortis nō sit a deo: qz est malū actionis. Et si hoc concedať: manifeste sequit: deū nō eē actoꝛ mali pene: quū claudicatio sit ō numero penaruz. Et qō de ꝑ dr: silr pōt adduci de ceteris defectib⁹ actionuz: puta visiōis auditiōis ⁊c. Et sic patet scriptoꝛ sctoꝛ doctria tradēs hec oīa eē a deo: vl ad pūitionē vl ad augm meriti ⁊c. Si ā intelligit i volūtarijs tm: oblit⁹ vr auctoꝛ limitatōis: qō loquit de defectibus actionis de q dicit q nō ē culpa nō ē defectus actionis de q pōt loqui dicendo q deficiēte pcedit vel saltim nō ē ille q potest actualis operatio: sed ē ille cū defectu ratus ante opationē vo luntatis in q statu malū quidem erat ꝑ nō dū erat malū morale vel pēnale. vide 8. ethi. 3. g. 6. c. 10. et ā iste defectus volūtatem subdit regule, et q iste defectus sup. nit hꝰ qnq: qn in alta dr: qnq in defectus nō ē culpa ⁊ c. idem aūt defectus in volūtate actuali male volente ē culpa formali quatiꝰ ⁊ ipa pnatio ordinis ad regulam. l. clarig ipa pnatio ordinis p nit ex hoc q volūtas actualis opat nō sub dr volente.

254 Quo ad primū cōclusio respōsiua est: cā mali est bonum: ⁊ pbať sic. Malum est defect⁹ boni debiti: g omne malū hz aliquā causaz: g causa mali ē bonū. Prima consequentia pbatur: qz defect⁹ a naturali ⁊ debita dispositione nēcio pueniť ex aliq causa trahente rē extra suā dispositionē qō probatur inductiue: ꝓmo i malorei: exēplo motus grauis. Sz in malo actionis: qm nō nisi ex impedimēto prouenit. Sz aūt ōntia pbatur: qz esse cām soli bono cōuenit: qō ouplicit⁽ᵉ⁾ pbatur. Primo vlr: qz esse cām conuenit soli enti: g soli bono: ⁊ tz seq̄la: quia oē ens inquantū huiⁱ est bonum. Secūdo in singulis gnib⁹ causaruz: quia agēs finis ⁊ forꝰ pfectionem ⁊ consequēter bonitatē importāt: mā quoq bonitatez habet: prout potentia bonum est: omnis igit causalitas bono soli pueniť.
¶ Quo ad secundum: ponit ꝗtuoz conclusio
nas: iuxta quaruoz gnā causarum. Prima est iuxta cām mālē: bonū est cā mali mālr. Pbať: qz est ens subz. Secūdo: malū nō hz cām formalē: pbať: qz est pnatio formē: ⁊ pnatio formē: 3ª ē: malū ñ hz cāz finalē: probatur: quia est priuatio ordinis ad debitum finez: ac per hoc boni vtilis: id est ad finez. Qr ita est: malum habet causam efficientem nō per se sz per accidens: ⁊ primo quidez: quando causatur ex virtute agentis: quia agēs per se intendens inducere formaz ꝑ priam per accidens intendit nocere oppositi

clarius diuisset si causať aūt malū in effectu agentis qñqz nō ꝓpo, qñ de ꝗ ꝓpo Si in nō ꝓpo, hoc pueniť nō ex defectu sz ex pfectiōe agentis. Si aūt in ꝓpo tūc cāt. l. ꝑ defectū actionis qui tandem reducť in defectuz qui ē in 2nū ꝑ actionis sicut dictū fuit loquendo de defectu in actione 3. l. cāt. ex in dispositiōe māe ⁊c. et in oībz ijs cāt malū a bono ꝑ accūs.

+ qº causet malum in actione & quomodo in effectu

257 nō cōsonat: eo
ꝙ mãifeᶜ secū-
daꝫ conclusio-
nem vniuersa-
liter tractat et
locᵘ iste de ma
lo vlem tracta
tum exigit.
¶ Ad hec breui
ter dr: ꝙ cōclu-
sio itelligit de
oi malo actio-
nis sed forma-
liter: inquãtuꝫ
actio est: ꝛ quū
dr: ꝫ claudica-
tio fortis nō re
ducit in deuꝫ:
distiguatur
ꝙ claudicatio
inquãtū sonat
defectū actōis
vt sic: nō redu
cit in deum: vt
effectiuã cām:
sed in defectū
cause secunde.
Et rursus clau
dicatio inquã-
tuꝫ est inuolū-
taria: reducit
in deum vt au-
ctorem pene.
260 Inquantuꝫ ve
ro est a charita
te ordinata re-
ducitur in deū
vt auctorē me
riti: ꝛᶜ de alijs.
¶ In rñsiōe ad
3ᵐ. Aduerte: ꝙ
tunc tm̄ absen-
tia cause agen-
tis dicitur cau
sa defectus: qñ
debebat p̄sen-
tia. Et ppea: qꝛ
nūq̄ cū rebus
debet: deᵘs sub-
trabit influxū:
ideo nō sequit
34 p̄pe loquendo
32 ꝙ deus sit cau
sa defectuuꝫ ex
hoc solo ꝙ nō
facit: quanuis
quandoq̄ scri-
ptura ipsuꝫ ta-
li modo causaꝫ
appellet: vt pꝫ
circa iduratio-
nē pharaōis.
Articu. III.
Jtulus
234 t directe

qd ē culpa: ratiōe supra dictaᶜ. ¶ Ad primū ꝫ dōꝫ: ꝙ auctres ille loquunt de malo pene: nō aūt de malo culpe. ¶ Ad scdꝫ dōm: ꝙ effectᵘ cause scde deficiētis reducit in cām primam nō deficiētē q̄tuꝫ ad id qd hꝫ entitatis ꝛ pfectiōis: nō autē q̄tum ad id qd hꝫ de defectu. Sicut qcqd est motus in claudicatiōe cātur a vtute motiua: ꝫ qd est obliqtatis in ea nō est ex vtute motiua: ꝫ ex curuitate cruris. Et silr qcqd ē entitatis ꝛ actiōis in actiōe mala reducit in deū sicut in cām: ꝫ qd est ibi defectᵘ nō cātur a deo: ꝫ ex cā scda deficiente. ¶ Ad tertiū dōꝫ: ꝙ submersio nauis attribuit naute: vt cāe ex eo ꝙ non agit qd reqrit ad salutē nauis. Sed deᵘ nō deficit ab agēdo qd est necessarium ad salutem. Vñ nō est simile.

¶ Vtrū sit vnū sūmū maluꝫ qd sit cā ois mali. Articu. III.

AD tertiuꝫ sic pcedit. Vr ꝙ sit vnū summū malū qd sit cā omnis mali. Cōtrarioꝝ eniꝫ effectuū ꝯrie sūt cāe. Sꝫ i rebᵘ inuenit ꝯrietas: ꝭm illud eccl. xxxiij. ca. Cōtra malū bonū est ꝛ ꝯ vitã mors. Sic ꝛ ꝯ viꝝ iustuꝫ peccatoꝝ. Ergo sunt ꝯria pricipia: vnū boni ꝛ aliud mali. ¶ Preterea. Si vnū ꝯrioꝝ est in reꝝ nã ꝛ reliquū: vt dr in scdo de ce. ꝛ mū. Sꝫ sūmū bonuꝫ est in reꝝ nã: qd est cā ois boni: vt. s̄. oñsum estᶜ. Ergo ē ꝛ sūmū malum ei oppositū cā ois mali. ¶ Preterea. Sic in rebus iuenit bonū ꝛ meliᵘ: ita malū ꝛ peiᵘ. Sed bonū ꝛ melius dñr p respcm̄ ad optimū. Ergo malū ꝛ peiᵘ dñr p respectum ad aliqd summū maluꝫ. ¶ Preterea. Omne qd est p pticipationeꝫ reducit ad illud qd est p eēntiãᶜ. Sꝫ res q̄ sunt male apud nos nō sūt male p eēntiã: ꝫ p pticipationē. Ergo est iuenire aliqd summū malū qd ē cā ois mali. ¶ Preterea. Omne qd est p accn̄s reducitur ad illud qd est p se. Sꝫ bonuꝫ est cā mali p accn̄s. Ergo opꝫ ponere aliqd sūmū maluꝫ qd sit cā maloꝝ p se. Neq̄ potest dici ꝙ malū non hēat cām p se ꝫ p accn̄s tm̄. Qꝛ sequeretur ꝙ malū nō eēt vt in pluribᵘ ꝫ vt in paucioribᵘ. ¶ Preterea. Malū effectus reducitur ad maluꝫ cāe: qꝛ effectus deficiēs est a cā deficiēte. sicut. s̄. dem̄ estᶜ. Sꝫ hoc nō ē pcedere in ifinitū. Ergo opꝫ ponere vnum primum malū: quod sit causa omnis mali.

¶ Sꝫ ꝯ ē: ꝙ sūmuꝫ bonū est cā ois entis: vt. s̄. oñsuꝫ ēᶜ. Ergo nō pōt eē aliqd principiū ei oppositū: qd sit causa maloꝝ.

¶ Rñdeo dōm: ꝙ ex predictis pꝫᶜ: nō eē vnū primū principiuꝫ maloꝝ: sicut est vnū pricipiuꝫ primū bonoꝝ. Primo qdeꝫ: qꝛ primū pricipiū bonoꝝ est p eēntiã bonū: vt. s̄. oñsum estᶜ. Nibil aūt pōt eē p suã essentiã malū. Oñsum est. n. ꝙ oē ens inq̄tū est ens bonū ē: ꝛ ꝙ malū nō est nisi in bono: vt in subiecto. Scdo qꝛ primū bonoꝝ pricipiū est sūmū ꝛ pfectū bonuꝫ qd p̄habet in se oēm bonitatē: vt. s̄. oñsum estᶜ. Sūmuꝫ aūt malū eē nō pōt: qꝛ sic ostēsum estᶜ. ꝛ si malū semp diminuat bonum: nūq̄ tm̄ illud pōt totaliter cōsumere. Et sic semper remanente bono nō pōt eē aliquid integre ꝛ perfecte malum. Propter qd ph̄s dicit in q̄rto ethi. ꝙ si malū integrum sit seipsuꝫ destruet. Quia destructo omni bono qd requiritur ad integritatem mali. subtrabit ēt ip̄m malū cuiᵘ subiectuꝫ est bonū. Tertio quia ratio mali repugnat ratiōi primi principij. tū quia malū causat

querit ō causa
efficiente.
¶ In cōpe duo
facit. Prio re-
spondet quesi-
to vnica cōclu
siōe negatiue.
Secūdo radi-
ceꝫ erroris ali-
ter opinantiuꝫ
ostendit.
¶ Quo ad priᵐ
ꝯclusio ē. Non
dat vnuꝫ sum-
mum malū pri
muꝫ principiū
omnium malo
rum: sicut ecō-
tra datur vnū
summū bonū. 258
Et probat tri- 259
pliciter. Prio b
quia nō datur
malū per essen
tiam. i. aliquid
per eēntiã ma-
lum. Secūdo 34
quia nō datur 234
maluꝫ summū
. i. integrū. Ter
tio qꝛ hec duo
repugnant: pri 234
mū principiū: 13
ꝛ malum. ꝛ oia
clare patent in
littera.
¶ Quo ad secū 33
dum. Narran- 234
tur errores: et 27
cōfutantur: ex 254
vna cōi radi-
ce. Errarūt po-
nentes duo pri
ma p̄ncipia bo
num ꝛ malum
in duobᵘ. Pri-
mū est: aliqua 23
natura est in se 32
mala. Secun- 255
duꝫ est: prima
principia sunt
contraria. Ra
tio primi erro-
ris fuit: qꝛ cōsi
derauerunt na
turam aliquã:
puta igneã vt
nociuam huic.
Cōfutatio aūt
eius est: qꝛ sim
pliciter debet
considerari vt
pars totiᵘ vni-
uersi: quoniaꝫ
sic omnis res

258 ordinatissime
suum locū ob-
tinet atq̄ bo-
na est. Ratio
vero secūdi er-
roris fuit: quia
effectus cōtra-
rios in causas
tātum contra-
rias reducere
248 nouerūt. Cōfu
333 tatio vero eius
est: ꝙ reducen-
da sunt cōtra-
ria in cōmunē
ꝛ vniuersalem
causam: qd p-
batur. qꝛ oia cō
traria ꝯueniūt
235 in aliquo: puta
b genere ꝛ subie-
cto. Par enim
est iudiciuꝫ: de
vnitate forme
253 ꝛ agentis: quū
similia sint. et
actiui ꝛ passiui
quum debeāt
adeq̄ri. Et ma-
nifestat in cor-
pore celesti re-
spectu iferioꝝ.
¶ Cōmunis au-
tem radix ho-
rum qui simi-
lium errorum
33 est: qꝛ particu-
250 lares causas et
a nō vniuersaleꝫ
253 causam entiuꝫ
352 in eo ꝙ entia
attigerūt. Oia
enim ad vnuꝫ
essendi p̄ncipi-
um reducunt:
quoniaꝫ oia in
participatione
esse cōueniunt
vt pꝫ ex supra-
dictis.
¶ In respōsiōe
ad secūduꝫ du-
biuꝫ occurrit:
quoniam in ar
ticulo vltio p̄ce
dentis questio
nis: dictum est
ꝛ probatum: ꝙ
malum culpe
13 opponitur p-
254 prie bono icre-
235 ato: nō vt in no
bis sed vt in se-
ipso: hic autem
dicitur ꝛ pro-

ex bono: vt supra ostēsuꝫ estᶜ. tum qꝛ malum nō pōt eē causa nisi per accidēs. Et sic non pōt eē prima causa: quia causa per accidēs est posterior ea que ē per se: vt pꝫ in. ij. physi. Qui autem posuerūt prima principia: vnum bonum ꝛ alterum malumᶜ: ex eadē radice in hūc errorem iciderūt: ex qua ꝛ alie extranee positiones antiquoꝝ ortum habuerūt: qꝛ. s. non considerauerūt causam vniuersalē totius entis: sed pticulares tm̄ causas particularium effectuumᶜ. Propter hoc enim si aliquid iuenerūt esse nociuuꝫ alicui rei p virtutem sue nature: estimauerūt naturam illius rei esse malaꝫᶜ. Puta siquis dicat naturam ignis esse malam: qꝛ combussit domum alicuiᵘ pauperis. Judicium autē de bonitate alicuius rei nō est accipiendum ꝭm ordineꝫ ad aliqd particulare: sed ꝭm seipsum ꝛ ꝭm ordinem ad totum vniuersuꝫ: in quo quelibꝫ res suuꝫ locum ordinatissime tenet: vt ex dictis pꝫᶜ. Similr etiaꝫ qui iuenerūt duoꝝ particulariuꝫ effectuum cōtrariorum duas causas particulares cōtrarias nesciuerūt reducere causas particulares cōtrarias in causaꝫ vniuersalē cōem. Et ideo vsq̄ ad prima principia ꝯrietateꝫ in causis eē iudicauerūt. Sed cum oia contraria cōueniãt in vno cōmuni necesse ē in eis supra causas cōtrarias p̄prias iueniri vnã causaꝫ cōmunē. Sicut supra qualitates cōtrarias elemētoꝝ iuenit virtus corporis celestis. Et silr supra oia que quocūq̄ mō sunt: iuenit vnum primū principium essendi: vt supra ostensum estᶜ. ¶ Ad primū ergo dicēdum ꝙ cōtraria cōueniūt in gn̄e vno: ꝛ etiã cōueniūt in rōne eēndi. Et ideo lꝫ habeãt causas particulares contrarias: tm̄ opꝫ deuenire ad vnaꝫ primam cām cōem. ¶ Ad scdm dōm: ꝙ priuatio ꝛ habitus nata sunt fieri circa idem. Subm aūt priuatōis ē ens in potētia: vt dcm̄ estᶜ. Vñ cum malū sit priuatio boni (vt ex dictis pꝫᶜ) illi bono opponit cui adiungit potētia: nō aūt summo bono quod est actus purus. ¶ Ad tertiū dōꝫ ꝙ vnūquodq̄ intēdit ꝭm propriam rationem. Sicut autem forma est perfectio quedam: ita priuatio est quedam remotio. Unde ois forma ꝛ perfectio ꝛ bonum per accessum ad terminum pfectuꝫ attenditur. priuatio aūt ꝛ malum p recessum a terminoᶜ. Vñ nō dr malum ꝛ peius p accessum ad sūmum malum: sicut dicit bonū ꝛ melius p accessum ad sūmū bonū. ¶ Ad quartum dōm: ꝙ nullū ens dr maluꝫ p participationem: sed p priuationeꝫ participationis. Vñ non opꝫ fieri reductioneꝫ ad aliqd quod sit p eēntiam malū. ¶ Ad quintū dōm: ꝙ malum nō pōt habere causam nisi p accidēs: vt supra ostēsum estᶜ. Unde impossibile est fieri reductionem ad aliquid quod sit p se causa mali. Qꝛ autem dicit ꝙ malum est: vt in pluribus simpliciter falsum est. Nam generabilia ꝛ corruptibilia in quibus solum cōtingit esse maluꝫ nature sunt modica pars totius vniuersi. Et iteꝝ in vnaquaq̄ specie defectus nature accidit vt in paucioribus. Jn solis aūt hoibus maluꝫ videt eē vt in pluribus: qꝛ bonuꝫ hois ꝭm sensuꝫ corporis nō est bonū hominis inq̄tū homo: sed ꝭm rōnē. Plures aūt sequunt sensuꝫ q̄ rōnē. ¶ Ad sextū dōm: ꝙ in causis mali nō est pcedere in ifinitum ꝫ est reducere oia mala in aliquã causam bonam: ex qua sequit malū per accidens.

batur. ꝙ bono
increato nullū
maluꝫ opponi-
tur. non viden-
tur ergo stare
hec duo simul.
¶ Ad hoc bre- 254
uiter dicitur ꝙ
maluꝫ opponi 252
increato bono 253
potest intelligi 254
dupliciter. scꝫ.
formaliter vel
obiectiue. for-
maliter quidē
est impossibile:
malum aliqd
opponi diuino
bono: propter
rationem in lit
tera tactam. s.
bonum habēs
malum forma-
liter oppositū: a
exigit potētiaꝫ 54
circa quam ha 255
bet fieri malū.
Deus autem ē
actus purus. ꝫ.
Obiectiue aūt
malū culpe op-
ponit bono di-
uino in seipso:
qd optime p-
bat in loco al-
legato: ex obie-
cto charitatis:
vult enim ex-
plicite vel iter- 258
pretatiue qui-
libꝫ peccās q̄-
tū in se est: deū
nō esse vltimū
fineꝫ: quod est
opponi ei obie
ctiue ꝭm id qd
in se est: sicut e-
contra. Amãs
ex chariᵗᵉ vult
deo quicquid
ē ꝛ ei debetur.
Et sic nō repu-
gnãt dicta.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶Questio. L. Articulus. I.

In titulo nota duo. ly incorporeus: z ly oino. Corporeū dr quātū seu extēsum: siue p se vt substantia: siue p accidēs vt albedo. Incorporeum g dr qđ neutro mō est extēsum. Oino dupl'r intelligi pt. primo ad differētiā aie nre: q̄ lz in se sit inextēsa ē tñ forma corpis: z sic ñ sumit hic: vt pz ex p̄arti⁹ q̄ seq̄ntis. vbi dubitat an angelus sit for⁹ corpis. nō g hic hoc excludit. 2° ad dñas aiarū aialiuz pfectoz: q̄ lz sint incorporee. i. inextense apud S. Tho. q. 76. art⁹ 7° nō tñ sūt oino incorpee: q nulla hñt opationez nisi corporalē. p oino g incorporeū intēdit sbaz sic eleuatā supra corpus: q nec ipsa nec opatio sua sit corpea. i. p organū corpeū exercita.

¶In corpe tria primo respondēt quesito vnica cōclusione. Scđo ātiquos z saduceos arguit: ibi. antiq autem. Tertio cōclusionez cōfirmat ex repbensione eoz: ibi. sed hoc ips. Cōclusio ē: necesse est ponere aliquam creaturam incorpoream. probat. necesse est vniuersum esse perfectuz. ergo perfecte simile deo. ergo simile deo fm itellectiuā nām. g necesse est ponere aliquā creaturā incorpoream. Añs pz. p̄ma vo p̄nia pbat. q̄ pfectio vniuersi cōsistit in assimilatione ad deum: qđ probat: q̄ est precipue intēta iter omnia in rebus iplis creatis a deo. Scđa vero p̄nia pbat: q̄ deus agit fm itellm z volūtatez. Tertia vo p̄nia pbatur eo q itellectus nullius corpis est actus: qđ probat: q̄ omne corpus determinat ad hic z nunc.

¶De substantia angelorū absolute. Questio. L.

Est hec considerandum est de distinctione corporalis z spūal creature. ¶Et primo de creatura pure spūali: q̄ in scriptura sacra angelus nominat. Secundo de creatura pure corporali. Tertio de creatura cōposita ex corporali z spūali: que est homo. ¶Circa vo angelos considerandū est. Primo de his que ptinent ad eoz subam. Scđo: de his q̄ ptinent ad eoz itellectū. Tertio: de his q̄ ptinēt ad eoz volūtatē. Quarto: de his q̄ ptinent ad eoz creationem. De substātia añt eoz considerandū est z absolute z p cōparationez ad corporalia. ¶Circa subam vo eoz absolute. v. q̄ runt. Primo: vtz sit aliq̄ creatura oino spūalis z penitus incorporea. Scđo supposito q angelus sit talis: querit vtrum sit compositus ex mā z forma. Tertio querit de multitudine eoz. Quarto de dñia ipsorum adinuicē. Quinto: de imortalitate siue incorruptibilitate ipoz.

¶Utz angelus sit oino incorporeus. Articulus. I.

Ad primum sic procedit. Videt q̄ āgelus non sit oino incorporeus. Illud enim qđ est incorporeum solū quo ad nos z non quo ad deuz nō est incorporeū simplr. Sz Dam. dicit in lib. v. q̄ angelus incorporeus z imaterialis dicit q̄tum ad nos: sed compatus ad deuz corpore⁹ z mālis inuenit. Non g est incorporeus simpliciter. ¶Preterea. Nihil mouet nisi corpus: vt probat in. vj. phys. Sed Dam. dicit ibidem: q̄ angelus est substantia itellectualis semp mobilis. Angelus g est substantia corporea. ¶Preterea. Amb. dicit in libro de spū sancto. Quis creatura certis sue nāe circunscripta est limitibus. Circūscribi añt p̄prīū est corpoz. Ergo omnis creatura est corporea. Angeli añt sunt dei creature: vt patet in ps. Laudate dominū omnes angeli ei⁹. Et postea subdit. Qm̄ ipse dixit. z fa. sunt. ipse mā. z cre. sūt. Ergo angeli sunt corporei.

¶Sed contra est qđ dr in ps. Qui facit ange. suos spūs.

¶Respōdeo dōm: q̄ necesse ē ponere aliqs creaturas incorporeas. Id enim qđ precipue in rebus creatis de⁹ intendit: est bonū qđ ꝓsistit in assimilatiōe ad deū. Perfecta añt assimilatio effect⁹ ad cām attendit q̄n effectus imitat cām fm illud p qđ cā producit effectū: sicut calidū facit calidū. De⁹ añt creaturam producit p intellectum z volūtatem: vt supra ostēsuz est. Unde ad perfectionē vniuersi requirit q̄ sint aliq̄ creature intellectuales. Intelligere autem non potest esse actus corporis: nec alicuius virtutis corporee. q̄ omne corpus determinatur ad hic z nunc. Uñ neče est ponere ad hoc q̄ vniuersum sit perfectum: q̄ sit aliqua incorporea creatura. Antiqui autem ignorātes vim intelligendi: z non distinguētes inter sensum z itellectum: nihil esse existimauerūt in mundo: nisi qđ sensu z imaginatione apprehendi potest. Et quia sub imaginatione nō cadit nisi corpus: existimauerunt q̄ nullum ens esset nisi corpus: vt pbus dicit in. iij. phys. Et ex his processit saduceorum error: dicentiuz nō esse spm̄. Sz hoc ipsum q̄ intellectus est altior sensu rōnabiliter ostendit esse aliquas res incorporeas a solo intellectu comprehēsibiles. ¶Ad primum ergo dōm q̄ sube incorporee mediū sunt inter deum z creaturas corporeas. Medium añt comparatum ad vnum extremuz videt alterz extremum: sicut tepiduz comparatū calido videt frigidum. Et hac rōne dicit q̄ angeli deo comparati sunt materiales z corporei: non q̄ in eis sit aliquid de natura corporea.

¶Ad secūdū dōm: q̄ motus ibi accipit prout intelligere z velle motus qdam dicunt. Dicit ergo angelus suba semper mobilis: q̄ semper est actu intelligens: non quādoq̄ actu z quādoq̄ potentia: sicut nos. Unde pz q̄ rō procedit ex equoco. ¶Ad tertium dōm: q̄ circūscribi terminis localibus est ꝓprium corporum: sed circūscribi terminis essentialibus est cōmune cuilibz creature tā corporali q̄ spirituali. Uñ dicit Ambrosius i lib. de spū scō q̄ lz quedam locis corporalibus nō ptineant: circūscriptione tamē sube nō carent.

¶Utrum angelus sit ꝓpositus ex mā z forma. Arti. II.

Ad secūduz sic proceditur. Videtur q̄ angelus sit compositus ex mā z forma. Omne enim qđ cōtinet sub aliquo genere est compositum ex gñe z z dñia: que adueniēs generi cōstituit spēz. Sed genus sumit ex materia: dñia vo ex forma: vt pz in. viij. meta. Ergo omne qđ est in genere est compositum ex mā z forma. Sed angelus est i genere substātie. Ergo est compositus ex mā z forma. ¶Preterea. In quocūq̄ inueniūt ꝓprietates mā:

Ad primum vō hoc nō regritur. dr ergo q̄ p itellm z volūtatez. S. Tho. itendit formā itelligibilē seu artez dei: qua egit mūdū p actionē itells z volūtatis. ¶Et ad obiectionē in opp^m dr: q̄ cū rō agēdi claudat in se duo. s. ipaz agēdi rōnē z modū eēndi eiusdē: effect⁹ q̄ assimilant causis in rōne agēdi tm: min⁹ pfecte eis assimilatur: q̄ illi q̄ assimilant ēt i modis eēndi. Domus eni in mā producta ab artifice similioz eēt arti domifi catoris: si esset imālis: z iō cuz de⁹ agat p for⁹ hñtez eē itelligibile. ꝓns est: q̄ vniuersuz in quo silitudo illius forme fm oēs modos possibiles saluāda est: assimilet illi z i forma z i mō eēndi. Ac p̄b z sit tale q̄le ibi dscriptū ē: z sit talis q̄lis illa ē z sic cōtineat i se esse itellituale. 278

¶Ad 3^m dubiū dr triplr. p̄mo q̄ instātia non est ad ꝓpositū: eo q̄ sermo nr ē de creaturis. Aliam añt que pars ē cuiusq̄ substātie ꝓstat nō esse creaturam proprie loquēdo sed creature partē eēntialē. 2° dr iuxta calcē corpis huius articuli. q̄ ex ista instātia ꝓfirmat magis ꝓpositū: eo q̄ si ponit nā itellectual' creata vt pars sube 282

corporee: rationabile est q̄ ponatur in genere creaturarum substātia intellectualis altior z a corpore absoluta. 3° potest dici: iuxta explanationē tituli: q̄ ly oino i corporeum nō sumit hic adeo stricte. Reliqua sunt plana.

¶Articulus. II.

Itulus clarus est. In eo tñ aduerte q̄ remota ab angelis corpitate: hoc ē suba q̄titatis subtrata: remanebat adhuc dubium: an talis suba idiuisibilis q̄titatiue: esset diuisibilis essentialr. i. composita ex materia z forma.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶ In corpore duo ꝓncipaliter facit. ꝓmo refert opiniones auicebron. secundo improbat eam. vna. 3 ponit con. ergo bat eam.

¶ Quo ad primum: quia ordinate refert fundamentum positionem ⁊ modum. s. q̄ materia quam ponebat in angelis ponebatur tali modo: q̄ erat vna omnium: nō oꝑz aliter laborar̄.

¶ Quo ad secūdum retrogado ordine hec tria impugnātur. vnitas q̄dem materie: q̄z sequeretur q̄ angelus eēt quātus. Positio vero materie: q̄ intelligere est operatio penitus imaterialis. q̄ substātia intellectualis est penitus imaterialis. cōsequētia tenet: q̄z modus operandi attestat modo operantis. Antecedēs vero ꝓbatur ex natura obiecti: quia intellectum oꝛ esse immateriale. ergo ⁊ intelligere: q̄z ab obiecto opatio specificat̄ ⁊ fundamentum autez elidit. Tum in cōmuni: q̄z modus quo reꝝ intelligit̄ a nobis non est modus quo res est i se: cuius signū est q̄ mālia simpliciori modo sunt in intellectu q̄z in se. Tū in speciali ꝓposito: quia superiora intelligimus p̄ modum rerum compositarum: in quibus aliud est i quo conueniūt ⁊ aliud in quo distinguūtur: ⁊ ex hoc emanauit fundamentum illud: tum in nā diuina.

¶ Circa improbationem vnius ibi inuenit materia. Proprietates autem materie sunt recipere ⁊ substare. Vñ dic̄ Boe. in lib. de trini. q̄ forma simplex subiectum esse non potest. Hoc autem inuenitur in angelo. Ergo angelus est compositus ex materia ⁊ forma. ¶ Preterea Forma ē act⁹. Nō ḡ ē forma tantū est actus purus. Sz angelus nō est actus purus. Hoc enim soli⁹ dei est. Ergo nō est forma tantū: sed hz formam in materia. ¶ Preterea. Forma proprie limitatur ⁊ finitur per materiaz. Forma ergo q̄ non est in materia ē forma infinita. Sz forma angeli non est infinita: q̄z ois creatura finita est. Ergo forma angeli est in mā.

¶ Sed contra est quod Bio. dicit. iiij. ca. de di. no. q̄ prime creature sicut incorporales: ita ⁊ imateriales intelliguntur.

¶ Respōdeo dōm q̄ quidam ponunt angelos esse compositos ex mā ⁊ forma. Et hanc opinionē astruere nititur Auicebron in lib. fontis vite. Supponit eniz q̄ quecunq̄z distinguuntur ſm intellectū sint ēt in rebus distincta. In substantia autem incorporea intellectus apprehendit aliquid per quod distinguit̄ a suba corporea: ⁊ aliquid per qō cum ea cōuenit. Unde ex hoc vult concludere q̄ illud per qō differt suba incorporea a corporea sit ei quasi forma: ⁊ illud qō subiicitur huic forme distinguenti quasi cōmune sit mā eius. Et pp hoc ponit q̄ eadem est mā vniuersalis spūalium ⁊ corporalium: vt intelligat̄ q̄ forma incorporee sube sic sit impressa in mā spūalium: sicut forma quātitatis materie dubitatiūcula occurrit: nā posset dici cōsequentiam nō valere: eo q̄ materia illa cōmunis omnib⁹ sic diuisa est: q̄ per receptionem quātitatis facta est vna pars materie corporalium. Reliquus vero materie absq̄ q̄ntitate remāsit: ⁊ sic est materia spiritualis: distincta a corporali: p hoc q̄ non est affecta quantitate.

¶ Ad hoc pōt triplr respōderi. primo q̄ qz S. Tho. pretulit hanc fugā ideo adiungit reprobationes materie simpliciter: qō erat ꝓncipaliter intentum. Scōo ⁊ melius potest dici: q̄ ista responsio nō euadit qn materia spūalis sit diuisibilis quātitatiue: quāuis stineat q̄ non sit diuisa actu: quoniā quum sit vna ante receptionem q̄ntitatis: non est maiō ratio cur ſm hāc portionem vel illam affecta sit quātitate. Ponere autem substantias spirituales esse actu vl potentia quātas: seu actu vel potentia diuisibiles quātitatiue eiusdem rationis est. Tertio ⁊ melius potest dici: q̄ ista responsio nō potest dari ab aliquo qui teneat dari ad minus duos angelos: quia pari: imo eadem ratione argueret quomodo materia cōmunis duobus angelis vl pluribus cū sit eiusdem rōnis partita fuerit ⁊ distributa ipsis ag̃elis. Si tatis est impressa in mā corporalium. Sed primo aspectu apparet esse impoſe vnā eē mām spūalium ⁊ corpaliuz. Nō enī est poſe q̄ forma spūalis ⁊ corporalis recipiat̄ in vna pte materie: q̄z sic vna ⁊ eadē res numero esset corpalis ⁊ spūalis. Unde relinquit̄ q̄ alia ps materie sit que recipit formā corporalem: ⁊ alia que recipit formam spūalez. Adām aūt diuidi in partes nō cōuenit nisi ſm q̄ itelligit̄ sub q̄ntitate: qua remota remanet suba indiuisibilis: vt dī in. i. phy. Sic igit̄ relinquit̄ q̄ mā spūaliuz sit suba subiecta q̄ntitati: qō ē impoſe. Impoſe est ergo q̄ vna sit mā corpalium ⁊ spūaliuz. Sz adhuc vlteri⁹ impoſe est q̄ suba itellectualis habeat qualēcūq̄z mām. Operatio enī cuiuslibz rei est ſm modum sube eius. Intelligere autē est opatio penitus imaterialis. Qō ex eius obo apparet: a quo actus quilibz recipit spēm ⁊ rōnez. Sic enim vnūq̄q̄z itelligit inquātum a mā abstrahit: q̄z forme in mā sunt indiuiduales forme quas itellectus nō apprehēdit ſm q̄ huiⁿ. Unde relinquit̄ q̄ suba itellectus est oino imaterialis. Non est autem necessarium q̄ ea que distinguunt̄ hz itellectum sint distincta in rebus: q̄z itellectus nō apphēdit res ſm modū rei: sed ſm modum suuz. Unde res mālēs q̄ sunt infra itellectū nostrū simpliciori modo sunt in itellectu nostro q̄z sint in seipsis. Sube autem angelice sunt supra itellectum nr̄m. Vñ itellectus noster nō potest attingere ad apprehendendum eas ſm q̄ sunt

materia absq̄ quantitate caret partibus ⁊c. vnde quia Auicebron consentiebat pluralitati spiritualium: rō sancti Tho. efficax fuit.

¶ Circa efficaciā rōnis in lr̄a facte cōtra pōnez Auicebrō dubiū ex Durādo occurrit: q̄z nō videt̄ valere nisi cōtra tenentes angelos eē sbas itellectuales hz se toto5: stat nāq̄z q̄ deū suba intellectualis hz ptē. i. formaz: ⁊ tñ sit cōpōsita ex mā ⁊ forma vt pz de boie ⁊ celo: si est aniatū ⁊c. Et si sic ē. ḡ nihil valet rō ꝓtra Auicebrō. qui⁹ ipse non videt̄ tenere illā viam.

¶ Ad hoc breuiter dr̄: q̄ qd sit de mēte Auicebron: rō lr̄e mānifeste cōcludit: q̄ suba itellectualis vt sic est imālis. i. indepēdens in eē a mā: hoc enim ex operatiōe ⁊ obo pbat̄. Ac p hoc si est suba i spē cōpleta: oio ē imālis: vt pz. Et qn̄ angeli noīe itelligim⁹ oēs subas ꝛpletas in spē: cui⁹ signū ē: q̄z alia est questio de animabus celorum ⁊ aliorū animatorū. Et alia ō angelis. ideo euidenter sequit̄ q̄ euadi nō pōt ab hac rōne per illam responsionem: obyciēdo allataz: negādo. n. q̄ supponam⁹ angelos eē ſm se totos itellectuales dicim⁹ q̄ supponim⁹ qd nois termioz. s. q̄ angelus signāt subaz itellectualē in spē cōpletā. Et sic pcedit formalr̄ ratio.

¶ In rñsione ad p̄mū aduerte: q̄ q̄z vis argumēti cōsistit in illa ꝓpōne phi. iō. S. Tho. tria facit. ꝓmo ondit qd forma lr̄ regrit̄ ad rōnē ofie. s. determinare ad aliquem graduz in entibus. Scōo ex hoc declarat in qbus habeat locum ꝓpō phi. s. in mālibus. Tertio ex eodem fundamēto ostēdit aliter poni in angelis differētiam ⁊ genus.

¶ In eadem rñsione diligēter notato. S. Thomā a pluribus nō discrepare: in ponēdo angelos i gñe: q̄z vt hic pz: ēt verba Arist. ex 8° metaphy. textu vltimo. imitatur: ⁊ nō ex parte rei: sed nostre ꝛsiderationis: genus dicit in eis distingui a differētia: ⁊ hec intellige de itrinsecis eorum loquendo.

¶ In responsione ad secūdum dubium est: de differentia assignata inter receptionem materie ⁊ intellectus: q̄z illa recipiendo cōstituit̄ in esse specificoꝝ naturali recepte forme: hic autem recipit formaz ſm ipsaz rationem forme: qd est recipere hz ipsam rationez forme: aut hoc est recipere q̄ quid erat esse forme: ⁊ B nō: q̄z etiam materia hoc recipit. Aut est recipere solaz formā: ⁊ hoc non: quia etiam materia hoc habet. Aut est recipere intentionaliter: ⁊ hoc nō: q̄z etiā aer recipit intētionaliter. Aut recipe vniuersaliter: ⁊ hoc ſi potest ſm sanctum Thomā dici: quia apud ipsuz quicquid recipitur in intellectu est indiuidualis seu singularis res: puta hec spēs itelligibilis.

¶ Et augeт difficultas: q̄z hic distinguit̄ receptio forme ſm ipsam rationem forme: cōtra receptionem qua res cōstituuntur in esse. Cōstat enim q̄ receptio ꝓtra istam distincta: est receptio intentionalis. Et tamen hec est ēt receptio mālis: vt pz ex scō Thoma 2° cōtra gentiles. cap̄lo 51°. rōne 3ª.

¶ Ad hoc dr̄: q̄ recipere ſm ipsam rationez forme: est recipere formam per modum forme. Modus autē forme itellectus nō recipit formam. Alioquin verificaretur opinio Empedo. q̄ posuit q̄ terram terra cognoscimus: ⁊ ignem igne. Sed forma itelligibilis ē in itellectu ſm ipsam rationez forme. Sic enim cognoscit̄ ab itellectu. Unde talis receptio nō est receptio materie: sed est receptio substātie imaterialis.

¶ Ad tertiuz dōm: q̄ hz in angelo non sit compositio forme ⁊ materie: est tamē in eo actus ⁊ potētia. Qō quidē manifestū pōt eē ex cōsideratione reꝝ mālium. In qbus inuenit̄ duplex compositio. Prima qdez forme ⁊ materie: ex qbus constituit̄ natura aliq̄. Natura aūt sic composita nō est suuz eē: hz eē est actus ei⁹. Vñ ipsa nā cōparatur ad suū eē: sicut potētia ad actum. Subtracta ḡ materia: ⁊ posito q̄ ipsa forma subsistat nō in materia: adhuc remanet comparatio forme ad ipsum eē: vt potētie ad actum. Et talis compositio itelligēda est in angelis. Et hoc est qō a qbusdā dicit̄ q̄ angelus est cōpositus ex quo est ⁊ qō est: vl ex eē ⁊ qō est: vt Boe. dicit. Nam qō est: ē ipsa forma subsistēs. Jpm aūt eē est quo substātia est: sicut cursus est quo currēs currit. Sed in deo non est aliud eē ⁊ quo est: vt supra ostensum est. Vñ solus deus est actus purus.

¶ Ad quartū dōm: q̄ ois creatura est finita

est:quem ꝑm se forma hꝫ:hic aũt est indeterminatio ad ß vel ad illud. Et iõ de ꝓmo ad vltimũ est recipe formã salua eius cõitate amplitudine ad quecũqꝫ: ⁊ hoc est recipe vlr. ¶ Ad obiectionẽ aũt in oppositũ dr ꝙ recipere vlr nõ opponit cuilibꝫ singularitati ſꝫ singularitati mãli:q̃ est ad hic ⁊ nũc:qm̃ vnum indiuiduũ immãle equalet i finit' mãlis ordis. Et spes lapid's in aia est lapis vlis:quãuis sit vna q̃dã res numero alteri⁹ ordinis. ſ. imãlis.

¶ Ad scõaꝫ obiectionez dr ꝙ receptio intentionalis hꝫ magnã latitudinẽ diuidit enim in vlez ⁊ ptículare: que cõuenit sẽsui ⁊ me⁹ zẽ. Unde non est intẽtio. S. Tho. insinuare ꝙ receptio ꝑm ipsam rõnẽ forme ⁊ receptio intentionalis cõuertantur. Sꝫ cuꝫ receptio sit triplex. ſ. pure mãlis:que constituit in eẽ. Et pure formalis: ſcꝫ que abstrahit ab oib⁹ materialibus. Et media que est ptim materialis ⁊ partiꝫ formalis. ⁊ hec est intentõalis particulariter conueniẽs sensib⁹. Contra vnum extremuꝫ. ſ. receptionez simpliciter materie. S. Tho. alteruꝫ extremũ distinxit. ſ. receptionem intentionalẽ vniuersalem: insinuãs ẽt ex hoc sapiẽtibus distinctionem ipsius recipere intellectus a tota latitudine receptionis materie: siue totaliter siue partialiter.

¶ Articulus. III.

Itulus clarus est.

¶ In corpore sunt duo. ꝓmo referũtur tres opiones: Platonis: Aristo. ⁊ Rabi moysi. ⁊ sigillatim improbant. Scõo respondet quesito tali cõclusione. Angeli sunt in quadã maxima multitudine omnem mãlem numerum excedẽtes. Et probat duplr. ſ. auctoritate Dionysij: ⁊ rõne tali: q̃to aliqua sunt in entibus pfectiora tãto in maiori excessu creata sunt. Angeli sunt perfectissimi. q̃ Maior ꝓbat duplr: ꝓmo qz pfectio vniuersi est ꝓncipalr intenta. zo qz videm⁹ corpa celestia creata in maximo excessu ſꝫ magnitudinem.

¶ Circa hãc rõnez aduerte: ꝙ ꝓbatio maioris satis obscure dr in lra: qz clarius posita fuerat i zo ꝓtra gent. ca. 92. vbi apte ꝓbat: ex hoc ꝙ pfectio vniuersi q̃ i ordine ꝓsistit exigit vt ptes ei⁹ ꝓncipales: q̃ ꝓp seipsas sũt: plurificent quãtũ possibile est: eo ꝙ hec est dria iter quesita pp aliud ⁊ quesita pp se: ꝙ quesita ꝓpter aliud exigunt in tanto numero q̃tus sufficit ad illum finẽ. Quesita vo ꝓpter se q̃to plura sunt tãto melius est vniuersum. Et qz pfectiora in entib⁹ iter partes pp se sunt: ⁊ ipfectiora sunt ꝓpter ipsas: iõ ab itẽdente ꝓncipalr vniuersi pfectionẽ: q̃to aliqua sunt pfectiora tanto in maiori excessu ſm multitudinem vel magnitudinem erant creanda.

¶ Circa maiorẽ eiusdez rõnis occurrit dubiũ: qz nõ videt verũ: ꝙ quãto aliqua sunt pfectiora: excedũt alia magnitudine vel multitudine. Aurũ enim neutro modo excedit ferrum. Hẽme quoqꝫ incorruptibiliter excedunt a lapidibus. ⁊ tamẽ cõstat hec preciosiora esse.

¶ Ad hoc videt dicẽduꝫ: ꝙ vt in ꝓmo de celo ⁊ mũdo dicit solet. Et tñ zo mõ itelligi oportere solutio ꝑcedẽs ostendit. Aliogn equocatio cõtingeret in ꝓmissis ⁊ ꝯclusione. Si aũt ꝓmo mõ absurditas nõ parua videt: puta ꝙ sint plures angeli q̃ grana milij frumenti ⁊c. numerus enim

mõ paradile

263 261 261 34 b 55z 262

cutitur partes vniuersi sunt duplices. Quedaꝫ velut integrates subam eius: ⁊ hec ptinẽt ad primã integritatem vniuersi. Quedam vo sunt velut pficientes ipsum ad secundariam pfectionez vniuersi: ⁊ sunt effectus primaꝫ: ꝑme partes sunt trꝫ elemẽta corpora celestia ⁊ intellectuales creature. Secũde vo sunt q̃libet mixta: in ꝑmis partibus itelligenda est maior sci Thome. ⁊ in illis ẽ verissima: ⁊ satis sufficit, ppositio suo: qm̃ ex hoc nõ solũ cõcludit ꝙ numerus angelorum. ideſt. intellectuꝫ subaꝫ excedit nũeꝝ celoꝝ ⁊ elementoꝝ. Sꝫ quẽadmodum excessum magnitudinis incompabilr rituemur: iter superiora corpa ⁊ inferiora: a fortiori: quuꝫ longe plus distent sube imobiles ⁊ spũales a corporalibus q̃ q̃cũqꝫ corpora iter se: ꝑs ẽ eaꝫ incomparabilr excedere ⁊ ꝑdictoꝝ ⁊ ceteroꝝ materialiũ mltitudinem.

¶ Circa conclusionem ꝓncipalẽ dubiũ occurrit: an itelligaꝫ de omni mltitudine mãli. ſ. ſꝫ spes ⁊ ſꝫ numerum. An de mltitudine specifica mãlium tñ. An de multitudine ꝓmaruꝫ partiũ mãlium vniuersi. Si hoc 3o vl 2o modo itelligit nõ tam magn⁹ ⁊ excessiuus vr numerus angeloꝝ quãtus dici solet. Et tñ 3o mõ itelligi oportere solutio ꝑcedẽs ostendit. Aliogn equocatio cõtingeret in ꝓmissis ⁊ ꝯclusione. Si aũt ꝓmo mõ absurditas nõ parua videt: puta ꝙ sint plures angeli q̃ grana milij frumenti ⁊c. numerus enim

365 b 54i

spẽz sensibilium. Sed hãc positionẽ improbat Ari. ex eo ꝙ mã est de rõne spẽz sensibiliũ. Uñ sube sepate nõ ꝓnt eẽ spes exẽplares hoz sensibiliũ: ſꝫ hñt q̃sdaꝫ nãs altiores naturis rez sensibiliũ. Posuit tñ Ari. ꝙ ille nãe pfectiores hñt ordinẽ ad sensibilia ista ꝑm rõnẽ mouentis ⁊ finis. Et iõ ſꝫ numez primoz motuuꝫ conatus est adinuenire numez subaruꝫ sepataꝝ. ¶ Sed qz hoc videtur repugnare documẽtis sacre scripture: raby Moy. iudeus volens vtrunqꝫ ꝯcordare posuit ꝙ angeli ꝑm ꝙ dicuntur sube imateriales multiplicantur ſꝫ numez motuum vel corpoz celestium. ꝑm Ari. Sꝫ posuit ꝙ angeli in scriptura dicuntur etiam homines diuina annunciates. Et itez virtutes rez nãliũ q̃ dei oipotẽtiã manifestãt. Sꝫ hoc est alienum a consuetudie scripture ꝙ virtutes rez irrõnabilium angeli noientur.

Unde dõm est ꝙ ẽt angeli ꝑm ꝙ sũt imateriales substãtie in quadã mltitudine maxima sũt oẽm materialem multitudinẽ excedentes. Et hoc ẽ qđ dicit Bio. ix. caꝑ. cel. Jerar. Multi sũt beati exercitus supnaꝝ mẽtium ifirmã ⁊ ꝓstrictã excedẽtes nr̃oz mãliuꝫ numeroz cõmensurationem. Et hꝫ rõ ẽ qz cũ pfectio vniuersi sit illud qđ ꝓcipue ds itẽdit in creatione rez: q̃to aliqua sunt magis pfecta tãto in maiori excessu sũt creata a deo. sicut autem icorporeis attendit excessus ſm magnitudinẽ: ita i rebus incorporeis pot attendi excessus ſm multitudinẽ. Uidemus autez ꝙ corpora incorruptibilia que sunt pfectiora iter corpora excedũt quasi incomparabilr ſm magnitudinẽ corpa corruptibilia. Naꝫ tota sphera actiuoz ⁊ passiuoz est aliqd modicuꝫ respectu corpoz celestiuꝫ. Uñ rõnabile est ꝙ subc imãles excedãt ſm multitudinem subas mãles q̃si incompabilr. ¶ Ad primũ q̃ dom: ꝙ in angelis nõ est numerus q est q̃titas discreta causatus ex diuisione cõtinui: ſꝫ cãtus ex distinctiõe forꝫ: put multitudo est de trãscendentib⁹: vt supra dcm̃ est. ¶ Ad scõm dom: ꝙ ex hoc ꝙ nã angelica est deo ꝓpinqua opꝫ ꝙ habeat minimũ de multitudine in sui cõpositione: nõ autez ita ꝙ in paucis saluetur.

¶ Ad tertiũ dom: ꝙ rõ illa est Arist. in. ii. meta. Et ex necessitate cõcluderet si sube separate essent pp subas corpales. Sic enim frustra essent imãles sube nisi ex eis aliqs motus in reb⁹ corpalibus appareret. Nõ est autez hoc verũ ꝙ sube imãles sint pp corpozales: qz finis nobilioz est his que sunt ad finez. Unde ẽt Arist. dicit ibidez: ꝙ hec rõ non est necessaria sed ꝓbabilis. Coactus autẽ fuit hac rõne vti: qz ad cognoscẽduꝫ intelligibilia nõ possumus peruenire nisi ꝑ sensibilia. ¶ Ad q̃rtum dom: ꝙ rõ illa ꝓcedit ꝑm magnitudinẽ: ita i rebus incorporeis pot attendi excessus ſm multitudinẽ. Uidemus autez ꝙ corpora incorruptibilia que sunt pfectiora iter corpora excedũt quasi incomparabilr ſm magnitudinẽ corpa corruptibilia. Naꝫ tota sphera actiuoz ⁊ passiuoz est aliqd modicuꝫ respectu corpoz celestiuꝫ. Uñ rõnabile est ꝙ subc imãles excedãt ſm multitudinem subas mãles q̃si incompabilr. ¶ Ad primũ q̃ dom: ꝙ in angelis nõ est numerus q est q̃titas discreta causatus ex diuisione cõtinui: ſꝫ cãtus ex distinctiõe forꝫ: put multitudo est de trãscendentib⁹: vt supra dcm̃ est. ¶ Ad scõm dom: ꝙ ex hoc ꝙ nã angelica est deo ꝓpinqua opꝫ ꝙ habeat minimũ de multitudine in sui cõpositione: nõ autez ita ꝙ in paucis saluetur. ¶ Ad tertiũ dom: ꝙ rõ illa est Arist. in. ii. meta. Et ex necessitate cõcluderet si sube separate essent pp subas corpales. Sic enim frustra essent imãles sube nisi ex eis aliqs motus in reb⁹ corpalibus appareret. Nõ est autez hoc verũ ꝙ sube imãles sint pp corpozales: qz finis nobilioz est his que sunt ad finez. Unde ẽt Arist. dicit ibidez: ꝙ hec rõ non est necessaria sed ꝓbabilis. Coactus autẽ fuit hac rõne vti: qz ad cognoscẽduꝫ intelligibilia nõ possumus peruenire nisi ꝑ sensibilia. ¶ Ad q̃rtum dom: ꝙ rõ illa ꝓcedit ꝑm

posset dici ꝙ mr̃a in corporeis attendi & dm bonitatem ꝙ nõ illis dr magnitud recurrendi igr̃ est ad fidem scripture

quicquid sit de monte ⁊ ꝑte certe de mentibus dicendum vr ꝙ excedat numeras omnẽ hoꝝ totũ in finalem mltitudinem rez corpalium

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

plicite ⁊ virtualiter contentaz in illis. Et si obyciaᷓ. ergo itelligitur ēt de māli distinctione: qz ēt virtualr cōtineᷓ in illis pmis. Ꝑz rnsio: qꝰ nō est similis rō: qm̄ cum ex habitudine partiuz vniuersi eiusqꝫ pfectione: rō robur trahat: vt pz ex dcis: ⁊ ꝓterea de illa tm̄ multitudie sermo esse dz: que ad

289 pfectionez specta vniuersi q̄lis nō ē mltitudo nūeralis sz specifica pmarū partium formalr: scōaꝫ virtualiter.

¶ Articu. IIII. Jtem clarus.

264 ¶ In cōpe duo. primo recitat tres opiniones clare. 3ª est quā sequiᷓ Scotꝰ. 2º impugnat. 1º mal oēs q̄ ad ꝓpositus duplr: vt patet.

¶ Prima ratio Angeli nō sunt cōpositi ex mā ⁊ forma. g̃ nec ples in vna spē.

261 ōna. pbaᷓ: qz q̄cūqꝫ cōueniūt i spē ⁊ differūt numero: conueniūt in forma ⁊ dr̄nt māliter.

¶ Scōo impugnat: posito qꝰ eēnt māles: ꝓbādo eādez cōclusionē sic. distinctio cāta ex mā: aut est pm diuersitatē q̄titatis: aut pm diuersitatē potētie: ibi nō est ꝓma: qz sunt i cozpei. g̃ eēt 2ª. sed hec nō solū excludit idētitatē specificā: sz gn̄icaz. ergo.

opinionem eoꝝ qui cām distinctionis rex ponebant eē mām. Hoc autem improbatum est. Unde multiplicatio angeloꝝ neqz pm mām neqz pm cozpa est accipienda: sz pz dinā sapiētiam diuersos ordines imaterialium subaꝝ excogitantem.

¶ Utrū angeli differant specie.

Articulus. IIII.

AB quartum sic proceditur. Videᷓ qꝰ angeli non differant specie. Cum .n. differentia sit nobilioꝝ genere: quecunqꝫ ꝓueniunt pm id qꝺ̄ est nobilissimum in eis conueniunt in vltima differētia ꝓstitutiua: ⁊ ita sunt eadem pm spēz. Sed oēs angeli conueniunt in eo qꝺ̄ est nobilissimum in eis. s. in itellectualitate. Ergo oēs angeli sūt vnius spēi. ¶ Preterea. Adagis ⁊ minꝰ nō diuersificāt speciem. Sed angeli nō videntur differre adiuicē. nisi pm magis ⁊ minus: put. s. vnus alio est simplicioꝝ ⁊ perspicacioris intellectus. Ergo angeli nō differūt spē. ¶ Preterea. Aia ⁊ angelus ex opposito diuiduntᷓ. sz oēs aie sunt vnius spēi. Ergo ⁊ angeli. ¶ Preterea. Quāto aliqd est pfectꝰ in nā: tāto magis debz multiplicari. Hoc aūt nō esset si in vna specie eēt vnū tm̄ indiuiduū. Ergo multi angeli sunt vnius speciei.

¶ Sed cōtra est qꝺ̄ in bis q̄ sunt vnꝰ speciei nō est inuenire prius ⁊ posterius: vt dz in. iij. meta. Sed in angelis ēt vnius ordinis sunt primi ⁊ medij ⁊ vltimi. vt dicit Dio. x. ca. angelice Jerar. Ergo angeli non sunt eiusdem speciei.

¶ Respōdeo dōm: qꝺ̄ quidam dixerūt oēs substas spirituales eē vnius speciei: etiā aias. ¶ Alij vero qꝺ̄ oēs angeli sunt vnꝰ speciei: sed nō aie. Quidā vero qꝺ̄ oēs angeli vnius Jerar. aut ēt vnius ordinis. Sz hoc est impoſe. Ea eni que cōueniūt spē ⁊ differūt numero cōueniunt in forma: sed distinguūtur materialr. Si ergo angeli nō sunt compositi ex materia ⁊ forma. vt dcm̄ est supraᷓ. sequiᷓ qꝺ̄ impoſe sit esse duos angelos vnꝰ speciei. sicut etiam impoſe eēt dicere qꝺ̄ essent plures albedines sepateᷓ: aut plures humanitates: cum albedines nō sint plures nisi pm qꝺ̄ sunt in pluribus subſtātijsᷓ. Si tamē angeli haberēt māz: nec sic possent eē plures angeli vnius speciei. Sic enim oporteret qꝺ̄ principium distinctionis vniꝰ ab alio esset materia: nō quidez pm diuisionē quātitatis cum sint incozporei: sz pm diuersitatē potentiaꝝ. Que quidem diuersitas materie causat diuersitatez non solum speciei sed generis.

ab inferiori ad supiꝰ negatiue. Si aūt ly differūt mālr: significat dr̄iam in mā cōiter sumpta. i. in eo qꝺ̄ se hz vt māle respectu spēi: hoc mō acceptatur ab oibus. Sed tūc nihil oio. pbaᷓ ad ꝓpositū pp eādez rōnē: qz. s. minoz subitellecta. s. angeli nō differunt mālr. nō pbaᷓ: ex hoc qm̄ non sunt ꝓpositi ex mā ⁊ forma: sz ē sophisma consequentis.

¶ Ad hoc dr̄ qꝺ̄ cū ꝓpositio. S. Tho. sit vlis: ꝰ mō intelligēda est: i cui signuz subdidit exemplū: ō plurificatiōe albedinis quā cōstat indiuiduari non ex mā sed ex q̄to: ad instantiam aūt in oppm dr̄: qꝺ̄. S. Thome. breuitati studēti sat fuit afferre pbationē efficacez in illa mā de qua loq̄baᷓ. Ad cuius euidētiaz scito qꝺ̄ cū apud ipz omnis dr̄ia pure mālis oriaᷓ aut ex q̄titate vt accidit i rebus mālibus. aut ex subo vt accidit in accñtibus spūalibus. dr̄ia vo ex q̄titate orta i subſtātys locū nō habeat: nisi rōne māe. Mā aūt nō alio pacto in suba cōpleta sit: nisi vt ps eiꝰ. ōnis est: qꝺ̄ de subſtātys completis quales sunt angeli loquēdo: sufficiēter excluditur ab eis differētia materialis: per hoc qꝺ̄ excluditur ab eisdem cōpositio ex materia ⁊ forma.

¶ Circa pmum argm̄ nota. qꝺ̄ S. Tho. nō ex defectu argumētoꝝ ex ppriis: vt ꝓsueuit: arguñtaᷓ ex cōib⁹. Sz argm̄ B ppria angeloꝝ seruaᷓ. ¶ Ad cui⁹ euidētiā aduertēde

262 que in. q. de ente ⁊ eēntia habes: ⁊ itentum nō ꝓbaᷓ: eo qꝺ̄ differre māliter hoc mō supius ē ad differre mālr: ꝓ hoc qꝺ̄ est cōpositū ex mā ⁊ forma. ⁊ ad differre māliter ꝓ hoc qꝺ̄ aliquo mō differt pm mām. Ac ꝓ hoc ex negatione cōponis nō ꝓt iferri negatio dr̄ie mālis: sz ē fallacia ꝓnūtis:

Videᷓ qꝺ̄ cōclusionē diui. de celest hierar. c. 10. ⁊ 2. ḡḡ. c. 93. de spūa. creā. ar. 8.

sunt due ꝓpones q̄st ꝓ se note. Prima est qꝺ̄ in substātys q̄ apud nos sunt. rō gn̄is inuenit seoꝝsum existēs in rex nā absqꝫ nobilitate supaddite nāe. Cozporeitas eniꝫ inuenit absqꝫ pfectiōe mixtionis: vt pz in elemētis: ⁊ mixtū absqꝫ vita: vt pz in mixtis inaiatis. Et viuum absqꝫ sensu: vt pz in plantis: ⁊ sēsus absqꝫ motu: vt pz i ostreis. Et ꝫ absqꝫ itellectu vt pz in bzutis. Secūda est: qꝺ̄ in

a 262 tellectualitas ē vltima ⁊ summa nā in vniuerso. Ex bis eni duab⁹ ꝓpositionibus: ꝓductū est argumētū. Maioz enim ex ꝓma ⁊ minoz ex 2ª tenet ꝓpone. Si eni genus seoꝝsuz inuenit a sūma nā: qz nā i perfectioz. ōnis ē qꝺ̄ nō oēs angeli cōueniant in summa nā. Et si ꝓueniunt i summa nā: qꝺ̄ illa nō sit genꝰ: qz nō pōt extra seipsam inueniri: sed angeli cōueniunt in itellectualitate q̄ ē nobilissimum omnium. ergo.

¶ Circa responsionez ad pmū aduerte duo. ꝓmo qꝺ̄ ibi nō ē pmo de quacūqꝫ alietate iter nām gn̄is ⁊ dr̄ie. Sed ō alietate realis sepationis: non rōnis gn̄ice a rōne pfectioris dr̄ie. sed rōnis generice a tota vna latitudine dr̄iaꝝ pfectionis ordis: puta

145 b 251 426 d

¶ Ad primum ergo dicēdum qꝺ̄ differentia est nobilioꝝ genere: sicut determinatuz indeterminato. ⁊ ꝓpriū communi: non autē sicut alia ⁊ alia naturaᷓ. Alioquin oporteret qꝺ̄ omnia animalia irrōnalia eēnt vnius speciei vel qꝺ̄ esset in eis aliqua alia perfectioꝝ forma q̄z anima sensibilis. Differunt ergo specie animalia irrōnalia ꝫ diuersos gradus determiatos nature sensitiue. Et similr omnes angeli differunt specie pm diuersos gradus nature itellectiue. ¶ Ad secūduz dicēduz: qꝺ̄ magis ⁊ minus pm qꝺ̄ causanᷓ ex intēsione ⁊ remissione vnius forme non diuersificant speciem. Sed ꝫ causantur ex formis diuersoꝝ graduum sic diuersificāt spēm: sicut si dicamus qꝺ̄ ignis ē perfectioꝝ aere. Et hoc modo angeli diuersificantur pm magis ⁊ minus. ¶ Ad tertiū dōz qꝺ̄ bonū spēi ꝓponderat bono idiuidui. Unde multo melius est qꝺ̄ multiplicentur spēs in angelis q̄z qꝺ̄ multiplicent idiuidua i vna specie. ¶ Ad q̄rtū dōz qꝺ̄ multiplicatio ꝫ numerū cū in ifinitum ꝓcēdi possit nō itēdiᷓ ab agēte. ꝫ sola multiplicatio pm spēm: vt supra dictū estᷓ. Unde perfectio nature angelice requirit multiplicationem specierum. non autem multiplicationem indiuiduorum in vna specie.

¶ Utrum angeli sint incozruptibiles. Articulus. V.

AB quintum sic proceditur. Videᷓ qꝺ̄ angeli non sint incozruptibiles. Dicit enim Bam. de angelo. qꝺ̄ est substātia itellectualis gratia ⁊ nō natura imortalitatez suscipiens. ¶ Preterea. Plato dicit in timeo. O dij deozum quoꝝ opifex idem paterqꝫ ego. Opera siquidez vos mea dissolubilia natura. Hos aūt deos nō aliō q̄z angelos intelligere pōt. Ergo angeli natura sua sunt cozruptibiles. ¶ Preterea. Secūdum Grego. omnia in nihiluz tēderent: nisi ea manus oipotētis cōseruaret. Sed qꝺ̄ in nihilū redigi pōt est cozruptibile. Ergo cum angeli sint a deo facti: videtur qꝺ̄ sint cozruptibiles pm suam naturam.

¶ Sed cōtra est qꝺ̄ Dio. dicit iij. caꝑ. de di. no. qꝺ̄ itellectuales substātie vitam hñt indeficiētem ab vniuersa cozruptione morte ⁊ materia ⁊ generatione mūde existentes.

¶ Rñdeo dōz: qꝺ̄ necesse est dicere angelos pm suam nām eē incozruptibiles. Cuiꝰ ratio est: qz nihil cozrumpit nisi per hoc qꝺ̄ forma eius a materia separatur. Unde cum angelus sit ipsa forma subsistens: vt ex dictis pzᷓ: impossibile est qꝺ̄ eius suba sit cozruptibilis. Qꝺ̄ enix

¶ Articu. V. Jtem clarus. 265

¶ In cozpe vna cōclusio. Angeli sunt incozruptibiles ꝫ suā naturā. ꝓbatur duplr. ꝓmo sic. omne quod cozrumpit per hoc q cozrumpit eius forma separaᷓ a mā. g̃ angeli sunt i cozruptibiles. tenet ōna: quia angeli sunt forme subsistētes: ⁊ oīno imāles. ac ꝓ hoc in eis non pōt bre locuz sepatio forme a mā. Aliꝰ vo ꝓbaᷓ sic. eē ꝓ se ꝓuenit forme. g̃ inseparabile est a forᷓ. ergo i oi cozruptione fit separatio a mā. Aliꝰ pmuz nūc assumptū. ꝓbaᷓ ex eo. qꝺ̄ cuicūqꝫ conuenit rōne forme vt pz in mā q̄ maxime distat a forma. Prima vo ōna pz ex ꝓ posterioꝝ: ⁊ declaraᷓ exēplo rotūditatis circuli ⁊ eris: seu circuli enei. 2ª vo ōna fundaᷓ super duobus. primū est. cozruptio est mutatio de esse in nō esse. Scōm

36

est: in omni cozruptione opz mām remanere. Ex bis eniꝫ manifeste sequitur separatio forme a mā: qz cum in omni cozruptione destruatur aliqd esse: ⁊ esse non possit separari a forma: opz qꝺ̄ esse ⁊ forma simul pergant: ⁊ cum ex alia parte: in omni cozruptione oporteat subiectuz remanere: necesse est qꝺ̄ si cozruptio fit: qꝺ̄ esse separet a subiecto remanēte: ac per hoc forma etiam ab eodem separetur. Alioquin cozruptio intelligi non potest.

q. 76. ar. 4. 3.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Querit vtrū sit de fide angelos ēē incorruptibiles: Rᷓ affirmatiue p3 · 190 · Statuit ea in eternum etc. quod dictum refertur tam ad angelos quam ad celos secundum augusti· caieta· Nicholau·

C Circa pmā rōnē dubitatio accidit de veritate illius ,p/ pōnis assūpte.s.eē p se ɔuenit forme:hec eni aut est falsa: aut nihil ifert ad ,ppositū:dupl'r.n.interptari pōt.pmo vt ly p se distinguitᷓ ɔ p aliud:ꝛ idē signat qō sine medio seu imediate:ꝛ hoc mō lʒ sit va:,ppositū tn̄ nō ,pbat:qꝛ ex h nō seqᷓ ipm eē insepabile eē a forma. Nō eni valet.a.ɔuenit
262 b. imediate. g
367 isepabil'r:vt pʒ de forma respe ctu mãe.ꝛ ō albedine reᵘ superficiei. obstat ēt huic iterpretationi declaratio.
44 tio.S.Tho.ex
367 rotunditate ꝛ circl'o ꝛc.2°mō pōt accipi ly p se:vt distinguitur ɔ p accñs. Et sic ,ppō ē falsa. Tum in doctrina.S.Th. tū simpl'r. Apō
e
262 S.Tho.qdez eē p accñs pdicatur de qualibʒ forma citra deuz:ita ꝑ nec ē de eēntia alicui⁹ forme:nec fluit ab illa vt passio: vt supi⁹ in.q.3ª.artiᵒ4º dixit: qꝛ nulla
367 res est sibi sufficiens cā ꝑ sit. Simpl'r autē:

pᵒ modo

2ᵒ modo
nō ita imediatē
ē rotunditas cir
cut circulo.

cōuenit alicui ꝑm se: nunꝙ ab eo separi pōtᶜ. Ab eo aūt cui cōuenit p aliud pōt separi sepato eo ꝑm qō ei ɔueniebat. Rotūditas eni a circulo separi nō potest:qꝛ ɔuenit ei ꝑm seipm. Sʒ eneus circulus pōt amittere rotūditatez p hoc ꝑ circularis figura sepatᷓ ab ere. Esse aūt ꝑm se cōpetit formeᶜ. Vnūqōqʒ.n. est ens actu ꝑm ꝑ hʒ formam. Mã vo est ens actu p formã. Cōpositū igitᷓ ex mã ꝛ forma desinit eē actu p hoc ꝑ forma sepatᷓ a mã. Sed si ipsa forma subsistat in suo eē: sic est in angelis: vt dcm̄ estᶜ:nō pōt amittere esse. Ipsa igitᷓ imãlitas angeli est rō quare angelus est incorruptibilis ꝑm suã nãm. Et hᵘ icorruptibilitatis signū accipi pōt ex eiᵘ itellectuali opatione. Qꝛ eni vnūqōqʒ opatᷓ ꝑm ꝑ est actu.opatio rei idicat modū esse ipsiusᶜ. Spēs aūt ꝛ rō opōnis ex obo comprehenditᷓ.

qꝛ nulla res pōt itelligi sub opposito eius qō ɔuenit p se. Cōstat aūt ꝑ absqʒ ɔdictiōe de quacūqʒ forª excepta diuina:pōt dici ꝑ nō est.igitᷓ eē nō p se cōuenit forme.

Rᵒ.

C Ad hoc dr̄:ꝑ ly p se:vtroqʒ modo interpretari pōt. Et quo ad pmū modū distinguēdū ē de medio.s. de media actione ꝛ de media forma. Ex ɔiunctione eni aliquoꝝ imediate.i.sine media forma.nō pōt ɔcludi insepabilitas vt obyciēdo ,pbatū est. Qñcūqʒ vo aliqua duo sic se hñt: ꝑ cōiūguntᷓ vl'r absqʒ media actione ɔiungentis Tūc illa duo oʒ eē isepabilia abiuicē.,ppterea qꝛ ꝗcūqʒ eadē gnatione generantᷓ eadē quoqʒ corruptione corrūpuntᷓ. Ta
261 lis aūt imediatio actionis nō iuenitᷓ iter mãm ꝛ formã ꝛ alia hᵒ:qm̄ constat preexistētibᵘ subiectis agēs sua actione ɔiungere illa. Sʒ iter formã ꝗcūqʒ ꝛ exñtiaʒ rei:nulla mediat actio iungēs hāc illi:qm̄ nō prius fit forma:ꝛ p aliã actionē iungitᷓ existere:sʒ ipm fieri forme ad illã cōiunctionē terminatᷓ:ꝛ ,ppterea isepabil'r se habēt.

C Ad euidētiaʒ vo scōi modi sciēduʒ est ꝑ aliqd ɔuenire alicui p se.i.nō p accñs ɔtigit dupl'r. vno mō simpl'r. alio modo phyᶜᵉ. vocatᷓ aūt pseitas simpl'r:que fundatᷓ sup habitudine termioꝝ absolute sumptoꝝ. Perseitas vo physica que fundatᷓ sup habitudine terminoꝝ in esse nãli positoꝝ. Exemplū primi.gnarius est inpar. Exēplum scōi. Sortes qñqʒ corrumpetᷓ. Conueniūt autē he due persei

nota: per se conuenire duplex.

seitates in hoc:ꝑ queādmodum qō cōuenit alicui per se simpl'r:nečio ꝛ insepabil'r adheret illi absolute sūpto: ita ,pportional'r:qō ɔuenit alicui p se physice nečio ꝛ insepabil'r comitatᷓ illud in eē nãli positum: differūt vo:qꝛ pdicata p se simpl'r,nihil nō nečiuʒ supponūt:qm̄ respiciūt subiecta absolute sumpta:pdicata vo p se physice:supponūt aliquid nō necessarium. s. subiecta ,pducta fuisse in rerū nã:,pductio autem reꝝ nō
44 semp est necessaria. ꝛ hoc est: qꝛ talia pdicata respiciūt subiecta in eē physico. Ex hoc āt
3iz differunt 2º qꝛ perseitas pma adeo est nečia vt oppositū implicet ɔdictionez. Perseitas
338 vo 2ª n̄ ē nečia
b nisi necessitate
234 nãlis cursus. ꝛ
izz ideo oppositū nō implicat cōtradictionem. Patēt hec oia dicta de perseitate physica cōparādo actualem corruptionez nō nūc sed qñqʒ ad qōcūqʒ corruptibi

ꝗ corrupat

Obm aūt itelligibile: cū sit supra tps:est sempiternum. Vñ ois suba itell'ualis est incorruptibilis ꝑm suã nãm. C Ad primū g dōm:ꝑ Dam. accipit imortalitatē pfectã: que icludit oimodã imutabilitatēᶜ: qꝛ ois mutatio ē ꝗdã mors:vt Aug. dicit. Perfectã aūt imutabilitatē angeli nō nisi p grãm assequuntᷓ:vt ifra patebitᶜ. C Ad scōm dōm:ꝑ Plō p deos intelligit corpora celestia:ꝗ existimabat eē ex elemētis cōposita. Et iō ꝑm suã nãm erãt dissolubilia:ʒ volūtate dina semp cōseruabantᷓ in eēᶜ. C Ad tertiuʒ dōm:ꝑ sic supra dcm̄ estᶜ:qō dã necium est qō hʒ causaʒ sue 2ᵒ necessitatis. Vñ non repugnat necessario: nec incorruptibili: ꝑ esse eius dependeat ab alio sicut a causa. Per hoc ergo ꝑ dr̄ ꝑ oia deciderēt in nihilum nisi cōtinerentur a deo: ꝛ etiaʒ angeli:nō datᷓ intelligi ꝑ in an

le. Non enim accidit mixto alicui ꝑ cōpatᷓ qñqʒ:sed p se cōuenit illi ex pncipys eēntialibᵘ:ꝛ tñ nō iplicat ɔdictionē illud nunꝙ corrūpi:sed illud sue nãe dimissum nunꝙ corrūpi. Et p hoc pʒ rñsio ad obiecta:qꝛ existere est pdicatum accñtale respectu cuiusqʒ nãe citra diuinã.i.nō p se simpl'r.ꝛ ideo oppositū nō iplicat ɔdictionē:dr̄ vo pdicatum p se respectu forme:qꝛ pseitate physica illi ɔiungitᷓ: qm̄ formã ,pductã nečio comitatᷓ existere ꝛ nō p accñs:ꝛ hoc est veꝝ ꝛ efficaciter infert ,ppositū. Notãduʒ est aūt ꝛ pre oculis hñda distictio hec:qm̄ ꝛ ad theologalia ꝛ ad physica in multis materys est vtilis ꝛ nečia. Soluitᷓ ꝗʒ ex dictis obiectio:de sepatione existētie ,ppie ab aia xpi ,pducta in reꝝ nã. Qm̄ illa apō.S.Tho.,ppriuʒ nō hʒ eē existere. Jaʒ eni ex dcis pʒ:ꝑ eē p se ꝛ insepabil'r comitatᷓ formã ,pductã ꝗtuʒ est ex se:seu sibi dimissaʒ. Aia autez christi,pducta nō sibi dimissa est.sed puenta a verbo diuino ꝛ ad illius esse assumpta est.

C Secūda rō a signo est ista.obiectum itellectus est sempiternuʒ.ergo itellectualis substãtia est incorruptibilis. Antecedēs probatᷓ.qꝛ est supra tempus.ɔña vo:qꝛ itellectionis spēs ꝛ rō ex obo cōprehēditᷓ:ꝛ opationis modus: opantis eēndi modū oñdit:qꝛ vnūqōqʒ opatur ꝑʒ ꝑ est actu. Notãda hic sunt duo:circa añs. pmo ꝑ subm antecedētis.s.ly obm itell's dupl'r sumi pōt.s.material'r pro re

obiecta itellectui. Alio mō formal'r.i. pro intelligibili in actu:vt sic.pmo mō nō sumitᷓ hic sed scōo: 2º ꝑ pdicatuʒ añtis.s.ly sempiternū dupl'r sumi pōt.s.positiue ꝛ negatiue:ꝛ ꝗuis scōo mō expositū sit idubie veꝝ:ꝛ pᵒ mō aliq'l'r sit ambiguū:vtroqʒ tñ sensu,pposito seruit:ꝛ magis in pᵒ. Nulli sigdē dubiū est:ꝑ itelligibile i actu vt sic:cum abstrahat a motu et mutatiōe sit imutabile ꝛ necessariū:ac p h ppetuū negatiue. Sigs quoqʒ,pfundiᵘ scrutatᵘ fuerit inueniet:ꝑ qꝛ itelligibile vt sic est supra tps ꝛ motū:ɔñs est: ꝛ ꝑ itelligibile per se loquēdo vēdicet sibi sēpiternitatē: quēadmodū motᵘ velocibilitatē i ifinituʒ: ac p h accidit itelligibili corrūpi: qꝛ est sic itelligibile: puta in fantasmatibᵘ: ꝛ ꝑ intelligibile in actu:si exᷓ aiam inꝗtū tale existeret sempiternū positiue ꝑm suū eē poneretᷓ: qm̄ existere supra tps ꝛ motū poneretᷓ hre: itelligibile g in actu vt sic. Si existit ē sempiternū positiue:
266 ꝛ si nō: est sempiternū p se negatiue.
b
367
C Circa ɔñtiaʒ aduerte ꝑ vis ɔñe ɔsistit i h. intelligibile in actu vt sic ē supra tps. g intellectio est eoꝝ ꝗ sunt supra tps. g ꝛ intell'ualis

gelis sit aliqō corruptiōis principium:ʒ quod esse angeli depēdeat a deo sicut a causa. Nō autem dicitᷓ aliquid esse corruptibile per hoc ꝑ deus possit illud in non esse redigere subtrahēdo suam cōseruationem. sed p hoc ꝑ in seipso aliquod principium corruptionis hʒᶜ: vel cōtrarietatem: vel saltē potentiam materie.

C De comparatione angeloꝝ ad corpora. Questio. LI.

Einde queritᷓ de angelis per comparationē ad corporalia. Et prio de comparatione angeloruʒ ad corpora. Secundo de cōparatione angeloꝝ ad loca corporalia. Tertio de comparatione angeloꝝ ad motuʒ localē. C Circa primum queruntᷓ tria. Primo:vtrum angeli habeãt corpora nãl'r sibi vnita. Secūdo: vtrū assumãt corpora. Tertio vtrum in corporibus assūptis exerceant opera vite.

C Vtrū angeli habeãt corpora nãliter sibi vnita. Arti. I.

Ad primū sic procediᷓt Videtᷓ ꝑ angeli habeãt corpora nãliter sibi vnita. Dicit enim Orige.i libro peryarcon. Solius dei.i. patris ꝛ filij ꝛ spūs sci nature illud propriū est: vt sine materiali substãtia ꝛ absqʒ vlla corporee adiectionis so

suba.pᵃ ɔña ,pbatᷓ:qꝛ rō opōnis ex ,pprio obo foral'r sūpto sumitᷓ. Si.n.itelligibile vt sic:supra motū ꝛ tps eleuatᷓ imobilitatē sempiternitatēqʒ exposcit:ɔñs eē oʒ:vt itellectionis cōditio ex imobilitate ꝛ sempiternitate sumatᷓ:ac p h ad eūdeʒ spectat ordinē. 2ᵃ vo ɔña ,pbatᷓ:qꝛ si itell're ē opari h mō.s.supra tps ꝛc.g modus eēndi itell'ualis sube erit ēt supra tps ꝛ motū.g erit sempiternuʒ ens. Aduerte

hñ hic:ꝑ ex sempiternitate obi nō itulimᵘ sempiternitatē opōnis:sʒ illã esse de ordine sempiternoꝝ.i.eleuatã supra tps ꝛ motū. Et h p se loquēdo de itellectōe vt sic:qm̄ p accñs ɔtingit ꝑ itellectio tali mō.s.p fantasmata sit cū ɔtinuo ꝛ tpe. Ex h āt ꝑ itellectio sic est eleuata supra tps signū hemᵘ magnū:ꝑ itell's vt sic:magis ē eleuatᵘ:ac p h subsistit icorruptibiliter.

C Questio. LI.
C Articulus. I.
Jtulus
t clarus est.

C Jn corpe articuli vna ɔ rñsiua.s. Angeli nō hñt corpa sibi nãl'r vnita.pbᵗ sic. Dantᷓ aliꝗ sube itell'uales pfecte nō idigētes accipe sciaʒ a sēsibᵘ. g dantᷓ sube itell'uales sepate a corpibus. Tales dicimᵘ ãgelos. g. Añs ,pbatᷓ:qꝛ i ꝗlibet gñe in ꝗ iuenitᷓ ipfectuʒ oʒ pexistere pfectū. Sʒ i gñe subali itell'uali iuenitᷓ aliꝗ ipfecta idigēs sēsibᵘ ad acgsitionē scie:qꝛ ē poᵃ in gñe itelligibiliuʒ:vt pʒ de aia hūana.g ꝛc. ɔña vo ,pbatur sic.in añte duo assumpsimᵘ. s. ly sube itell'uales: ꝛ ly pfecte absqʒ idigētia ꝛc. Et iō pᵒ ,pbatur:ꝑ inꝗtum sube itell'uales non hñt ꝑ sibi cōueniat vniri corpi:deide ,pbatᷓ ꝑ nec inꝗtū tales sube h hñt. pᵒ g ,pbatᷓ

cietate itelligatᷓ existere. Bernardus etiaʒ dicit in. vj. omel'. super cant. Demus deo soli sicut imortalitatem sic incorporeitatem:cuiᵘ natura sola neqʒ pp se neqʒ ,ppter aliū solatio idiget instrumēti corporei. Liquet aūt omnem spm̄ creatum corpeo indigere solatio. Aug. etiam dicᷓ sup gen̄. ad lit. Demones aerea dicuntᷓ aialia:qꝛ corpoꝝ aereoꝝ natura indigēt. Eadem aūt est nã demonis ꝛ angeli. Ergo angeli habēt corpora nãliter sibi vnita. C Preterea. Greg. in homel'. epiphanie noiat angelū rōnale animal Qē aūt anial cōponitᷓ ex corpe ꝛ aia. Ergo angeli hñt corpa nãliter sibi vnita. C Preterea Perfectior est vita in angelis ꝗʒ in aiabus. Sed aia nō soluʒ viuit:sed etiaʒ viuificat corpᵘ. Ergo angeli viuificãt corpora nãliter sibi vnita.

C Sed contra est ꝑ dicit Dio. iiij.cap.de diui.no.ꝑ angeli sicut incorporales intelligunᷓt: ita ꝛ imateriales.

C Respōdeo dōm:ꝑ angeli nō habēt corpa sibi nãliter vnita. Qō enim accidit alicui nature nō inuenitᷓ vl'r in natura illa. sic hēre alas:qꝛ nō est de rōne aialis nō cōuenit oi aiali. Cuʒ aūt itelligere nō sit actus corporis nec alicuius virtutis corporee: vt ifra patebitᶜ:habere corpus vnitū nō est de rōne sube intel- 363 lectualis inquantum huiᵘ: sed 424

sic:itelligere nō est actus corpis nec alicuiᵘ vtutis corporee.g esse vnitū corpi nō est de rōne itell'ualis sube vt sic. g nō ɔuenit oi itell'uali sube. Jsta vltima ɔña ,pbatᷓ:qꝛ ꝑ accidit alicui nãe nō vl'r iuenitᷓ in illa.ꝛ declaratᷓ exēplo alaꝝ respectu aialis.2ᵐ vo ,pbatᷓ sic.sube itell'uali accidit vniri corpi pp impfectionē ꝛ indigētiaʒ scie.vt pʒ de aia hois:sed hec nō inuenitᷓ in substãtys pfectis.ergo.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶ Circa añs ⁊ eius pbationē occurrit triplex dubiū. ꝓmo
eni dubitaꝫ de termīs assūptis. ſ. pfectū ⁊ ipfectū: qūo in
illa pbōne sumanꝫ: quū dr. i quocūq; gñe inuenīt ipfectū
in eodē oz̄ pexistere pfectū. Aut eniz hec ꝓpō fundaꝫ sup
illo pn̄o. Actꝰ est nālis ꝑ potētia: ⁊ B nō: q⁊ vitas illi ꝑn̄
cipy nō certifi
caꝫ nisi ex B: q⁊
id qđ est in poª
opz̄ reduci ad
actū ab eo qđ e
i actu: qđ in p
posito nō bz̄ lo
cuz̄. Ex B nāq;
pn̄o nō pōt ꝛclu
di nisi aliq̄ ſba
itellūalis q̄ sit
reductiua i ac
tū aie nr̄e: q̄ est
in poª: taliꝫ aūt
est itellꝰ agenꝫ
quicqđ ille sit.
aut fundaꝫ sup
illo alio pn̄o. ſ.
dr̄iaꝫ eiusdem
gnīs oz̄ vnaꝫ se
bñe vt habitū ⁊
pfectionē: alte
rā vo vt ꝓuatio
nem ⁊ ipfectionē: ⁊ hoc ēt nō sufficit ꝓpōsito: qm̄ ex B nil
bil aliud pōt cōcludi: nisi q⁊ daꝫ aliqua ſba itellūalis ꝑz
nām sue spēi pfectioz aīa humana. Utrū aūt illa pfectioz
spēs bēat sciam cōpletam ex se inditā. aut nō: ex B pn̄o nō
sufficiēter ꝛcludit: q⁊ stat eē spēm pfectionem: ⁊ tm̄ nō bñe
tali mō sciam. Et ꝛfirmaꝫ B ex nā sensitiua: in qua q̄m i
uenīt nā sensitiua ipfecta in aialibꝰ impfectis: ꝓñs est vt
dent aialia pfectioza. i. bñtia vtutes sensitiuas perfectio
res. Nō tm̄ ex B segꝫ q⁊ dent aialia bñtia spēs sēsibiles cō
genitas siue interiozes: siue exteriozes. sic g̃ erit i ꝓposito.
2° dubitaꝫ circa aliū terminū ibidē assumptū. ſ. ly in eodē
gñe: aut eniz sumīt genꝰ stricte: ⁊ B nō: q⁊ seqr̄eꝫ q⁊ ista rō
nō valeret: nisi ex suppōne q⁊ angeli sunt in gñe: qđ ab oī
bus nō cōcedīt: imo a pipatheticis discrepare vr̄. Aut su
mīt genꝰ p coordinatiōe in rta ꝓsuetudinē q̄ solemꝰ dice
re in gñe entiū ⁊ i gñe itelligibiliū ⁊c. Et si sic sumīt iten
tū nō ꝛcludit: q̄uis vez assumaꝫ: qm̄ diceꝫ q⁊ ſba illa i
tellectualis pfecta quā oz̄ pexistere in gñe itelligibilium
est de⁊ gloriosus: ac p hoc male illatū est: tales dicimꝰ an
gelos. Tertio circa ipm añs dubitatiūcula occurrit: qm̄
in numero plurali dr̄: q⁊ sunt alique substātie itellectua
les ⁊c. Et tamē ex pbatione adducta non pōt inferri nisi
in numero singulari. g̃ est aliq̄ ſba intellualis pfecta ⁊c.
Male igit̄ cōclusum videt illud antecedens.

¶ Ad euidētiā haꝫ dubitationū notāduz est: q⁊ vis rōnis
assumpte ad pbandū añs ꝓsistit in B: q⁊ qñcūq; daꝫ aliq̄
nā distinguibilis ꝑ les modos aut dr̄ias eēntiales neče
est q⁊ si inueniaꝫ ꝑz ipfectioz̄ modū aut dr̄iaz: q⁊ inueniaꝫ ēt
ꝑm pfectioz̄: ⁊ hꝰ rō est multiplex: cū vtrūq; sit polē: nā
nō est magis sollicita circa ipfecta q̄z circa pfecta. Tum
q⁊ ipfectioza sunt ꝑ magis pfecta. tum q⁊ diuisiua nāe
plificabilis aut sūt sil nā: vt ꝑz de dr̄ys ꝛdiuidētibꝰ genꝰ.
ex postꝫdicamētis: aut altez se bz̄ vt prꝰ ⁊ altez vt poste
rꝰ: vt ꝛtingit i diuisiōe analogi: ⁊ sic ēt posteriꝰ ifert prꝰ.

¶ Hoc igr̄ stāte: dr̄ ad pmū dubiuz: q⁊ hic accipiť ꝑpō ex
2° fundamēto. ¶ Et ad obiectionē in oppositū rñdet 2ª.
ꝑmo q⁊ q⁊ hec duo. ſ. pfectioz nā intellualis q̄z sit tota aia
humana: ⁊ nā intellualis ita pfecta q⁊ nō indiget acq̄rere
sciam a sensibilibꝰ per tuntꝫ adiuicē. iō. S. Tho. efficaci
ter ꝛcluſuz añs ꝑ ostāti dimisit. ⁊ declaraꝫ ꝓuertibilitas
hec ex iferiꝰ dicēdis: dū manifestabiť in. q. 70. aiaz itelle
ctiuā pp ipm itellre in solo hoie indigere corpe. Et pōt ēt
colligi ex dcis
Arī. in 3° de aia
i fine. ⁊ pōt rō
ne pbarī: ſz no
lo nūc ifistere.
2° dr̄: q⁊ dato q⁊
supza aiaz hoīs
eēnt aliq̄ ſube
itellūales non
bñtes sciaz ꝛditā a nā: ad huc
tm̄ rō ꝛcludit i
tentū: qm̄ bēre
sciaz ꝛgenitā ē
modꝰ polis ſm
nām intellūali
ſube ⁊ ꝑfectꝰ.
g̃ si dent impfe
cti modi bñdi
eādez: ac ꝑ hoc q⁊
dent ſube itellūales nō indigēte acq̄sitōe scie. Et p B ꝑz
rñsio ad ꝓfirmationē: q⁊ nō est silis rō in nā intellectuali
⁊ sensitiua quo ad hoc. ſ. q⁊ in nā itellūali modus bñdi il
lam cū plenitudine vtutis ⁊ spēz ab itrinseco est modus
polis in nā. Modus vo bñdi nām sensitiuā sic pfectā q⁊
bz̄ ēt spēs sensibiles ꝛditas est modus ipolis in nā. ⁊ ideo rō
pcedit in nā itellectuali: nō aūt in sensibili.

¶ Ad scōaz dubitationē dr̄: q⁊ quōcūq; sumaꝫ genus iten
tū ꝛcludit. Tuz q⁊ deꝰ nō claudit in coordinatione sub
stātiaꝝ itellectualiū: qm̄ nō est pars vniuersi: Sed bonū
separatū eiusdē: vt dr̄ iz° meta. textu. 52: Tum q⁊ restrin
gendo minozē. ſ. in genere itellectualiū subaꝝ ꝛditaꝝ: ni
hilominus segꝫ ꝓpositū: vt ꝑz discurrenti.

¶ Ad tertiū dubiuz dicit: q⁊ numero plurali vsus est. S.
Tho. nō ex vi rōnis huius ꝑcise. sed ex hac rōne simul ⁊
supradictis in precedēte. q. de nūero itellualiū subaꝝ.

¶ Circa pbationē illiꝰ ꝓñtie. ſ. accidit. q̄ nō cōuenit vlr: du
bitari pōt: q⁊ nō videt neča: qm̄ stat aliqd accidere ali
cui ⁊ tm̄ cōuenire omni: nihil eni ꝑhibz colorē vel qūis
aliud accidere aiali: ⁊ tm̄ inueniri in omni aiali.

¶ Ad B breuiter dr̄: q⁊ accñtia. i. ꝑdicata accñtalia sunt in
duplici oꝛdie: q̄daz sunt accñtalia ⁊ supioꝛi ⁊ iferiozibus.
Quedā vo sunt accñtalia qdem supioꝛi: eēntialia tm̄ ⁊ cō
stitutiua iferioꝝ: vel ꝓñtia essentialr̄ ꝛstitutiua iferioꝝ:
vt rōnale vel risibile: respectu anialis ē accidēs: respectu
vo hois est essentiale: quū ergo dr̄ q⁊ accīs alicui nāe nō
cōuenit ei vlr vera ⁊ necessaria ꝓpositio est de accidēte
scōo mō. Uera ēt vt in pluribꝰ de accidēte vt in ꝑmo mō.
Et q⁊. S. Tho. de accidente scōo modo loquebatur. ideo
non solū ex veris sed ex necessarys procesſit.

¶ Circa pbōnē ꝓñe. q̄ ad scōaz ptē dubitari possz: q⁊ nō ni
si vnꝰ modus excludiť quo ſba itellualis cozpꝰ nālr̄ vni
tuz bñe pōt: ille. ſ. q⁊ aie humane cōpetit. ꝓsset eni aligs
dicere: q⁊ insufficiēter cōcludiť separatio nālis a corpore
ex hoc: nisi ꝑbeť q⁊ nullus alius modus est polis: qđ cum
S. Tho. nō fecerit: insufficienter conclusisse videt.

¶ Ad hoc dr̄ q⁊ formalr̄ loquēdo de ſba intelliuali ⁊ tota
eius latitudine per se. i. de oibus substātys itellectuali
bus: ⁊ in q̄ctum itellectuales sunt: ⁊ in q̄ctum sic vel sic in
tellectuales sunt: sufficiens fuit ꝓcessus. S. Tho. qm̄ hoc
tm̄ modo cōtingit itellectualē operationē egere corpore
scz̄ pp acqsitionem scie ⁊ seruitiū fantasmatū: vt cōtingit
in homine. Et
q⁊. S. Tho. for
maliter de sub
stātia itellūali
loquebať: iō B
vno mō exclu
so ptransiuit: ⁊
vere sapiēter p
cessit: qm̄ dato
q⁊ alicui ſube i
tellectuali: pu
ta anie celi: vel
alicꝰ corpis ae
rei aliūde possz̄
cōpetere nālis
vnio ad corpꝰ:
nihilominꝰ rō
ista i suo pseue
rat roboze: qm̄
si in latitudine
itellectualium
discurrēdo per
oēs dr̄ias intel
lectualitatis vt
sic: nō inuenitur
vnio ad corpꝰ:
nisi pp ipfectionē vis itellūa
lis: ꝓñs ē vt p
inueniať pfecta
vis itellectua
lis absq; indi
gētia corporis.
Et sic iterptan
dus est pcessus
Sci Thome.

¶ Sed cōtra
hāc respōsionē
q̄uis subtilem
instari pōt: qm̄
ex vi istiꝰ pces
sus nō pōt iferi
q⁊ sunt ſube
tales a corporibꝰ separate simplr̄. sed in q̄ctum itellectua
les sunt. Diceret aūt qſpiaz: q⁊ cū hoc stat: q⁊ sint ꝓiuncte
corporibꝰ aliunde: puta q⁊ motiue seu operatiue sunt ad
extra. Ad hoc dr̄: q⁊ opinari talem cām vnionis ad corpꝰ
nō est rōnabile circa oēs ſbas itellūales: q̄uis circa ali
quas sit forte dubiū pp eaꝝ ipfectionē: opz̄ eni tales esse
taz limitate ⁊ ipfecte vtutis motiue: vt nō nisi ꝓiuncto ꝑz
eē organo applicari possint imediate. Ceteriſ aūt mediāte
illo. vñ si ſba itellūalis ꝑueniť ꝑm būc gradū ipfectum:
neče est q⁊ ꝑueniať ꝑm gradū pfectū: in quo vis opatiua
ad extra sit ꝓportionalis vtuti itellectiue: q⁊. ſ. vtraq; sit
eleuata: ita q⁊ neutra egeat ꝓiuncti ꝑm eē corpis admini
culo. Qz̄ g̃ intētio. S. Tho. erat cōcludere pticularez. ſ. q⁊
aliq̄ ſube itellūales sunt sepate a corporibꝰ: nō discutere
vlez. ſ. an oēs ſube itellūales sunt sepate a corporibꝰ: imo inferiꝰ. q. 70. vertet in dubiuz. Et p istāmet
rōnē qua vsus est excludebať obio ista: p q̄to obstaret
illi pticulari: ⁊ ista instātia sumpta est a ꝛditiōe extra la
titudinē itellualitatis vt sic: iccirco ab itendēte pcessum
ex vi itellualitatis potuit silētio ptrāsiri. 2° pōt dici q⁊ i
stātia ista q̄uis possit facere ambiguitatē simplr̄: nō pōt
tm̄ banc parere stantibꝰ supradictis de nūero angelorꝝ q⁊
tātus est nūerꝰ taliuz subaꝝ: ⁊ q⁊ non sunt pp
mouere: neče ē
eni vt latitudo
eaꝝ attēdať nō
penes mouere
ſz penes itellre
2° pōt dici q⁊ in
tētio. S. Tho.
est qđē ꝛcludere specificati
uā bāc. ſ. q⁊ an
geli q̄ctum ē ex
meritis itelle
ctualitatis eorū
sunt separati a
corporibus. Affir
mare aūt fimplr̄ bāc. ſ. angeli sunt separati a
corporibꝰ: nec
B vitiosum est.
Tum ex parte
medy quovisz
est de pfecto ⁊
ipfecto: qō ea
dē rōne iferti il
lam prefacētē:
vt in prima rñ
sione dcm̄ est.
Tum ex pte il
late ꝛclusiōis:
qm̄ esse intelle
ctiuū est ꝓncipale ⁊ eēntiale.
Esse vo motiuuz q̄si accīta
le ꝛsequarii est.
vtpote rōne pmi
ꝓueniēs. Ac
p B si eēntiale
precipuum nō
exigit corpus: ⁊ vnibile eē corpori: sit de numero eēntia
lium: ꝓñs est vt alique tales sint nō egētes corporibꝰ inꝛ
ta secūdam rñsionez. Tum ex parte dicēdoꝝ iferiꝰ: vbi
de eis in q̄ctum motores erit sermo. Nūc eniz cū de ſba
eoꝝ sit sermo: ⁊ ſbalia rez ex opatione ꝓncipali pēsanda sint: ⁊ cetera suis ꝓprijs locis discutiēda: sat est ostendere q⁊ operatio ꝓpria ⁊ eēntialis eaꝝ ducit ad ponēdaz
ſbam eaꝝ posse esse ita eleuatam q⁊ corpore nō egēt. Ac
per hoc bic simplr̄ dici pōt: q⁊ separate sunt a corpibus. In
ſbalibus enim nō differūt possibile ⁊ necessariuz.

¶ Articulus. II.

Itulus quo ad quid nominis nihil aliud exigit nisi notari duo. ꝓmo ly assumere. q⁊ significat ad se sumere. i. ad suiipsiꝰ manifestationem ⁊ nō ad sua opera peragēda. Secūdo scripture consuetudo attendenda est: in qua introducunť angeli in corporibus apparentes.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶ In corpe tria facit. primo refert quandam opinionē Rabi moysi. scōo improbat eaz. tertio respōdet quesito vnica cōclusione.

¶ Quo ad primum opinio illa dicit duo. s. z q angeli nō assumunt corpora. Et q ea que dicūtur in scripturis ō corporea apparitiōe angelorz: intelligunt de imaginaria tātuz apparitione.

¶ Quo ad scōz arguit contra vltimum dcīm sic. cōmuniter visuz ab omnibus videtur visione corporali qua videt illud quod ē positum extra videntem. Sed angeli corpora liter apparentes fuerūt visi cōmuniter ab omnib⁹. ergo. maioz patet ex differētia inter visiones corporalem exteriorez z imaginariam ex parte 261 obiecti: qz pura imaginaria terminatur ad 266 obiectum intra: oculorum vero visio terminatur ad obiectū extrinsecum: z ex hoc sequit alia differētia: quia visuz imaginarie vt sic: solum est i imaginante: z cōsequēter sibi soli appet. Uisuz autez oculis: qz extra videntem existit ab omnibus cōmuniter videri potest. Tali autem visione non videt nisi corpus. Cum igit angeli neqz corpora sint: neqz habeant corpora naturalr sibi vnita: vt ex dcis pz: relinquit q interdum corpora assumant. ¶ Ad primuz ergo dicēduz: q angeli non indiget corpore assumpto pp seipsos: sed pp nos: vt familiariter cuz hominibus cōseruando demōstrent intelligibilem societatez quaz homines expectant cum eis bīdam in futura vita. Hoc etiam q angeli corpora assumpserūt: in veteri testamēto fuit qōdam figurale indicium: q verbum dei assumpturum eēt corpus humanū. Omnes enim apparitiones veteris testamēti ad illam apparitionem ordinate fuerunt: qua filius dei apparuit in carne. ¶ Ad secūduz dicēdum: q corpus assumptū vnit angelo: non qdem vt forme: neqz solum vt motori: sed sicut motori repzsentato per corpus mobile assumptū. Sicut enim a sacra scriptura proprietates rerum intelligibiliuz sub similitudinibus rez sensibiliū describunt: ita corpora sensibilia diuina virtute sic formātur ab angelis: vt congruāt ad repzsentandum angeli intelligibiles pprietates. Et hoc est angelū assumere corp⁹. ¶ Ad tertium dicendum: q lz aer in sua raritate manēs nō retineat figuraz neqz colorem: quādo tamē condensat: z figurari z colorari potest: sicut pz in nubibus. Et sic angeli assumunt corpora ex aere condensando ipsum virtute diuina quātum necesse est ad corporis assumē di formationez.

¶ Utz angeli in corpibus assūptis opa vite exerceāt. Ar. III.

AD tertium sic procedit. Videt q angeli i corpibus assumptis opera vite exerceant. Angelos enim veritatis nō decet aliqua fictio. Esset autez fictio si corpus ab eis assumptū qō viuū videt z opa vite bīs nō bīet bz. Ergo angeli in assūpto corpore opa vite exercent. ¶ Preterea. In opibus angeli nō sunt aliqua frustra. Frustra aūt in corpe assumpto per angelū formarent oculi z nares: z alia sensuū instra: nisi p ea āgelus sentiret. Ergo angelus sentit p corpus assumptū. Qō est pprijssimū opus vite. ¶ Preterea. Moueri motu pcessiuo ē vnū de opibus vite: vt pz in. ij. de aia. Manifeste aūt angeli apparent in assūptis corpibus moueri. Bī enim gen. xviij. q Abraā simul gradiebatur deducens angelos qui ei

test. Minor vero ex scriptura probat de angelis: quia apparuerunt Abrae loth z thobie.

¶ Quo ad 3m cōclusio respōsiua ē ista. angeli interdum assumunt corpora. probat sic: qō est substātia q̄ non est corpus: nec habet corpus nāliter vnitus: z quādoqz videtur visione corporali iterduz assumit corpus. Angeli sunt huiusmodi. ergo. Minor nota ē ex hoc articulo z precedētibus: z similiter maior.

¶ Articu. III. Iuxta clarus ē in corpore articuli. 268

¶ In corpe articuli vna cōclusio rūsiua. s. angeli p corpa assūpta pūt operari q̄daz opa vite: q̄tum ad id in quo cōicant cū corporibus nō vitalibus: non aūt q̄tū ad id qō est pprium viuentiū. Conclusio ista z declarat z probatur. declaratur quidem: quantum ad distinctiones ḡs supponit. Probat vo quātum ad vltimā particulā: distōnes sūt iste: operationum quedam est vitalis: que scz est ab aia i quātuz anima: z quedam non vitalis: que scz est a natura tātum: vt motus sursum vel deorsum. Operationum rursus vitalium: quedam habēt aliqd cōmune cū non vitalibus. Et aliqd proprium inquantuz vitales sūt quedam vo nihil habēt commune nō vitalibus. Exēpluz vtrarūqz habetur in lra. Probatio vo vltime particule ē qz eius ē actio cuius est potentia: vt dicit in ō somno z vigilia. Sz angelorum in corporib⁹ assumptis nō est potentia pprie aie. ergo nec actio.

¶ Circa distinctionem scōaz z pmam partē cōclusionis sil: dubium occurrit: qm quū assignatur talis distinctio. Aut intendit q in q̄busdaz operationib⁹ inueniātur duo realiter distincta. alterum cōe vitalibus z nō vitalib⁹: z alterū proprium vitalibus. Aut q illa duo sint fm rōnē tm distincta: quēadmoduz superius z iferius. Si primo mō falsum apparet: qm operatōes oēs anime sunt simplices z non compposite ex duobus realiter distinctis. Siz: falsuz quoqz videtur: qz i hoc nō differūt operatiōes anime

t t 269 267 c

apparuerāt. Et angelus Thobie quereti: nosti viam que ducit in ciuitatem medoz: respōdit. Noui z omnia itinera eiꝰ frequenter ambulaui. Ergo angeli in corporibꝰ assumptis frequenter exercēt opera vite.

¶ Preterea. Locutio est opꝰ viuentis. Fit enim p vocem q̄ est sonus a ore aialis prolatꝰ: vt dicit in. ij. de ania. Manifestū est aūt ex multis locis scripture angelos i assumptis corporibus locutos fuisse. Ergo in corporibus assumptis exercēt opa vite. ¶ Preterea. Comedere est pprium opus aialis. Uñ dns post resurrectionem in argumētū resumpte vite cū discipulis manducauit. vt habēt Luce vl. Sed angeli in assumptis corporibꝰ apparentes comederūt: z Abraam eis cibos obtulit: quos tamē prius adorauerat: vt hz Gene. xviij. Ergo angeli in assumptis corporibꝰ exercēt opa vite. ¶ Preterea. Bñare hominez est actꝰ vite. Sed hoc competit angelis in assūptis corpib⁹. Bī enim Se. vj. Postq̄z ingressi sūt filij dei ad fi. hominū: illeqz gesti sūt potētes a seculo viri famosi. Ergo angeli exercēt opa vite in corporibꝰ assumptis.

¶ Sed contra. Corpora assūpta ab angelis non viuūt: vt supra dictū est. Ergo nec opa vite p eos exerceri possunt.

¶ Respondeo dicendū: q q̄dā opa viuentiū habent aliqd cōe cū aliis opib⁹. Ut locutio: que est opus viuentis: conuenit cū aliis sonis inanimatoz inq̄ntū est sonus. Et processio cum aliis motib⁹ inq̄ntum est motꝰ. Quātuz ergo ad id qō est cōe vtriqz opib⁹: possunt opa vite fieri ab angelis per corpora assumpta: non aūt q̄tum ad id qō est proprium viuentiū: q fm pbm in libro de som. z vi. cuius est potentia eius est actio. Uñ nihil potest habere opus vite qō non habz vitam que est potētiale principiū talis actionis.

¶ Ad primū ergo dōz q sicut non est ꝺ veritatem q in scriptura intelligibilia sub figuris sensibilib⁹ describunt: qz hoc non dicit ad astruendum q intelligibilia sint sensibilia: sed q per figuras sensibiliū proprietates intelligibiliuz fm similitudinez quandam dantur intelligi: ita non repugnat veritati sanctoz āgelorz q corpora ab eis assumpta vident homines viuentes lz non sint. Nō. n. assumuntur nisi vt per proprietates bois z oppera bois spūales pprietates angelorz z eoz spūalia opera designent. Nō non ita congrue fieret si veros boies assumerent: qz proprietates eoz ducerent in ipsos homines nō in angelos. ¶ Ad secundum dōm q sentire est totaliter opus vite. Unde nullo modo est dōz q angeli per organa assumptoz corpoz sentiant. Nec tamen superflue sūt formata. Non. n. ad hoc sunt formata: vt per ea sentiatur: sed ad hoc vt per hꝰ organa virtutes spūales angelorz designētur sicut per oculum designat virtus cognitiua angeli: z per alia membra alie eiꝰ virtutes: vt Dio. docet. vlti. ca. ce. Jerar.

¶ Ad tertiuz dōz q motꝰ q ē a motore p̄iūcto est proprium opus vite. Sic aūt nō mouēt corpora assumpta ab eis: quia angeli nō sūt eoz forme. Adouentur tamē angeli p accidēs motis buiꝰ corporibus: cum sint i eis: sicut motores in mobilibus: z ita sunt hic: q non alibi. Nō de deo dici non potest. Unde licet deus non moueatur motis bis in q̄bus est: q vbiqz est: angeli tñ mouentur per accidēs ad motuz corpiter se: qm̄ oēs operatiōes anime cōmunicāt cum operationibus inanimatorum in aliquo p̄dicato cōmuni: z sic distinctio est nulla.

¶ Ad hoc est dicēdum q intētio. S. Tho. vt pz ex. q. 6ª. de potēcia dei. articulo. 8. est: loqui de duobus realiter distinctis: non tamē componētibus operationem: sz concurrentibus ad ipsā. ita q sensus distinctiōis ē: q operationum vitalium: quedam sunt cōmunicātes cum nō vitalibus in effectu seu termino: q̄uis differant i pncipio. Quedā vo sunt que nec in pncipio nec in termino seu effectu cōmunicāt cū nō vitalibus. Prime sūt locutio z motus pcessiuus z generatio: quoruz termini seu effectꝰ sunt: diuisio aeris: motꝰ localis z alteratio: que pūt et per actiōes nō vitales cāri. z vo sunt. sentire nutriri: z reliqua: que nō solum ab anima sunt: sed ad animatuz corpus: vt sic terminātur.

¶ Circa pbōnē cōclusionis aduerte diligēter q ex ista rōne sufficiēter cōcluditur: q angeli nulluz opꝰ vite absolute loq̄ndo

Nota Sensus z tho est de duabus operationibꝰ cōuenientibꝰ in aliquo communi ut pz in eius exemplis: et male cōuenientibꝰ in effectu, tamen si aliqua illam habentia habeant.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

in corporibus assumptis exercent: eo q̄ nullam potentiaz vitalem in assumpto corpore habēt. Et sicnz locutio nz mot⁹ pgressiu⁹ ve ꝓpetit angelis. Sz qz quarūdaz actionū vitaliū terminus pōt fieri sine actione aie: ac per hoc sine potentys anie: vt vberare aerem ⁊ moueri localiter: iō talia opa vite angeliꝭ per corpa assumpta attribuunt: nō scōz q̄ opa vite: nec ꝑz q̄ talia opa vite: sed ꝑm similitudinē effectus. i. attribuunt eis opera similia istis vitalibus: quo ad effectū. Similia aūt dico nō methaphorice sed ꝓprie: quēadmodū albū albo sile ē. Nā methaphorica similitudie oia opa vite eis attribuī pōt.

¶ Circa dcā S. Tho. i hac materia hic ⁊ i. q. 8 potēcia. loco allegato dubiū occurrit: ex eo q̄ ponit generationem in genere operuz vitaliuz cōmunicantium cū nō vitalibus: sz separat eā a corporibus assumptis angelorū: qz materia corporalis nō obedit angelis ad transmutationem formalez: hoc enim nō videtur verum: quia generatio

270

porum assumptorum: nō autē ad motum corporum celestiū: ēt si sint in eis sicut motores in mobilibus: quia corpora celestia nō recedūt de loco ꝑm totum: nec determinatur spiritui mouēti orbem locus ꝑm aliq̄z determinatam partem subē orbis: que nūc est in oriēte: nūc in occidēte: sed ꝑm determinatuz situm: quia semp est in oriente virtus mouēs⁹: vt dicit in. viij. physi. ¶ Ad quartuz dōm: q̄ angeli ꝓprie nō loquunt̄ p corpora assumpta: sed est aliquid simile locutioni inquātum formāt sonos in aere similes vocibus humanis. ¶ Ad quintum dōm: q̄ nec etiam comedere ꝓprie loquēdo angelis conuenit: qz comestio ꝑportat sumptionez cibi cōuertibilis in substātiam comedētis. Et q̄uis i corpus xp̄i post resurrectionē cibus nō cōuerteret̄: ꝫ resolueretur in ꝓpriā carnem: tamen xp̄s habebat corpus talis nāe in q̄ posset cibus cōuerti. Vñ fuit vera comestio. Sed cibus assumptus ab angelis neq̄z cōuertebat̄ in corpus assumptū: neq̄z corpus illud talis erat nature in quod posset alimētum cōuerti. Vñ non fuit vera comestio sed figuratiua spiritualis comestionis. Et hoc est q̄d angelus dixit Thobie. xij. Cū essem vobiscum videbar quidez māducare ⁊ bibere: sz ego potu inuisibili ⁊ cibo vtor. Abraā autem obtulit eis cibos: existimans eos homines esse: in quibus tamē deum venerabatur: sicut solet deus esse in ꝓphetis: vt Augu. dicit. xv. de ciui. dei. ¶ Ad sextum dicendum: q̄ sicut Aug. dicit. xv. de ciui. dei. multi se expertos: vel ab expertis audisse ꝓfirmāt siluanos ⁊ faunos (quos vulgus incubos vocat) improbos sepe extitisse mulieribus: ⁊ eaz expetisse at-

vitalis terminat̄ ad animatum: inquātuz animatum est: ⁊ consequenter dato q̄ nō concurreret transmutatio forēalis esset disconueniens angelo: est sub altero genere operationum vitaliū.

¶ Ad hoc dicit̄ q̄ distinctio ibidez facta a. S. Tho. q̄uis potuisset fieri amplioz: restricta tamē est ab eo ad opera q̄ sūt ab eadem ania in eodez numero: ab his que non sunt huiꝭ. Et sic generatio que terminatur ad aiam nō eādem numero: sed specie: posita est i secundo membro: ⁊ exclusa ꝓpter aliam causam: nō cōtradicit tamen his amplioz distictio qua anime opa distinguuntur in ea que incipiunt ab anima ⁊ terminant̄ ad animam: siue eandez numero siue nō: ⁊ ea que tātum incipiūt ab anima: ⁊ sic generatio ⁊ nutritio ex duplici capite excluduntur. scilz. ⁊ quia terminantur ad animatum vt sic: ⁊ qz sunt transmutatiōes formales.

269

¶ Qō. LII.
¶ Articulus. I.

Utz angelus sit i loco. Ar. I.

Ad primum sic proceditur. Videtur q̄ angelus non sit in loco. Dicit enim Boe. in lib. de hebdo. Cōmunis animi cōceptio apud sapientes est incorporalia in loco non esse. Et Aristo. in. iiij. physico. dicit: q̄ nō omne q̄d est: est in loco: sed mobile corpus. Sed angelus non est corpus (vt supra ostensum est.) Ergo angelus

263

¶ In corpore dicto facit primo respōdet quesito vnica conclusione: ⁊ ex ipsa ꝓne deducit quasi tria corelaria.

¶ Quo ad primū cōclusio est ista. angelus est in loco: equinoce tamē respectu corporis. ꝓbatur sic scōa pars directe: corpus est in loco per contactū quātitatiuū. ergo angelus est in loco per cōtactū virtualē: tenēt cōsequētia. qz in angelo nō ē quātitas dimēsiua.

¶ Quo ad secūdaz partē: tres ꝓpetates corporis inq̄ntum locati excludit a locatiōe angeli. s. cōmēsurationem: situationē: ⁊ cōtinentiaz passiuaz: vt clare patet in. lra.

¶ Circa probationem posite cōclusiōis aduertenda sunt duo. primo q̄ ꝫ formalr q̄rat an angelus sit in loco. intētio tñ theologoz̄ querentiuz est querere ō mō quo angelus ē in loco: qz hoc tñ cadit sub dubio. Et iccirco sanct⁹ Thomas de prima parte ꝯclusionis nō nisi implicite curauit. ⁊ scōe directe respōdit. 2° q̄ vis cōclusionis. s. Tho. cōsistit in hoc. omne q̄d est in loco rōne sue quātitatis est in eo: quātitas autē est duplex virtutis ⁊ molis. Igitur q̄d habet q̄ntitatez mollis rōne illius locari pōt. Q̄d aūt caret illa nō nisi ꝓpter quātitatem virtutis in loco esse pōt. Rursus cum neutra quātitas actualr sit rō essendi in loco: nisi per actualez cōiunctionem eius in loco. cōsequens est: vt quēadmodū corpus actualiter non locatur nisi tactu quantitatiuo coniungat̄ loco: ita res spiritualis actualr nō est in loco nisi quantitas virtutis contactu virtuali coniungat̄ loco. ac per hoc equinoce vtrunq̄z locari dicitur.

¶ Circa dicta occurrunt multa dubia. Et primo dubitat̄. circa cōclusionem quid intendat sanctus Thomas: per contactum seu applicationez virtualem. Aut enīz intendit aliquem actū primū. Aut scōm. si actū primū: aut absolutum: aut respectiuū. Si actum scōm. aut imanentem: aut transeuntez. Sed nihil horum q̄tuor pōt dici. ergo. Qz enim nō sit actus primus absolutus. ꝓbat dupliciter. primo qz omne absolutū in angelo aut est suba aut qualitas: omnio imaterialis. ac per hoc abstrahens a loco. 2° quia tactus virtutis ſm actum primū attendit̄ penes eē. ac per hoc penes coniunctionē que est inter formā ⁊ materiam: siue substātialez: siue accidentalē: inter eas quidem: cum nō nisi forte per accidens sit quātitatiuus tactus per se loquendo virtualis tñ contactus est ſm esse

non est in loco. ¶ Preterea. Locus est quātitas positionē habēs. Omne aūt q̄d est in loco hz aliquē situm: sed habere situm nō pōt cōuenire angelo: cum suba sua sit imunis a q̄ntitate cuius ꝓpria dōia est positionez habere. Ergo angelus non est in loco. ¶ Preterea. Esse in loco est mēsurari loco ⁊ cōtineri a loco: vt pz p phm in. iiij. phy. Sed angelus non pōt mēsurari: neq̄z contineri a loco. qz cōtinēs est formalius cōtento: sicut aer aqua. vt dicitur in. iiij. phy. Ergo angelus non est in loco.

¶ Sed contra est: q̄d in collecta dicit̄. Angeli tui sancti ba. in ea nos in pace custo.

¶ Rñdeo dōm: q̄ angelo ꝓuenit eē in loco. Equinoce tñ dr angelus esse in loco: ⁊ corp⁹. Corpus enī est in loco p hoc q̄ applicat̄ loco ſm cōtactū dimensiue q̄ntitatis. Que q̄dē in angelis nō ē. sed est in eis quātitas virtualis⁶. Per applicationem igit̄ virtutis angelice ad aliquez locū q̄literc̄q̄z. dr angelus eē in loco corporeo. Et ſm hoc pz q̄ nō oz dicere q̄ angelus cōmensuret̄ loco: vel q̄ habeat situ in continuo. Hoc enī cōuenit corpori locato: put est q̄ntū cū q̄ntitate dimensiua. Silr ēt nō oz ꝓpter hoc: q̄ cōtineat a loco. Nam suba incorporea sua virtute continens rem corporeaz: continet ipsam: ⁊ nō cōtinet̄ ab ea. Anima enim est in corpore vt cōtinens. ⁊ nō vt cōtenta⁶. Et silr angelus dicit̄ esse in loco corporeo: non vt contentum: sed vt continens aliquo modo.

¶ Et per hoc patet respōsio ad obiecta.

a b 40

b 39

subale vel accidentale. Cōstat aūt nihil angeli dare aut recipere formalr esse a loco. igitur. Qz aūt non sit actus ꝑmus respectiuus ex eo ꝓbat̄: quia omnis respectus de nouo aduenies alicui sequit̄ aliquaz mutationez. non autem apparet que ⁊ qualis est illa mutatio quā sequit̄ hec forma respectiua. quoniam nō est necesse: q̄ sequat̄ fieri ſz suba: neq̄z quātitatem: neq̄z q̄litatez: neq̄z motum localē. qz nec est necesse q̄ angelus fiat in loco: nec q̄ moueat̄ ad locum. ad hoc q̄ sit in loco: patent hec: si ponat̄ āgelos creatos fuisse ante creaturā corpoream vt multi doctores tenuerūt. hec enim ypothesi facta: saltez cōditiōaliter: patet q̄ creata post modum creatura corporea: angeli nō cepe runt esse in loco per hoc tñ: q̄ locus q̄ non erat est: qz nō esset maior rō ex hoc quare hic eēt in hoc loco: ⁊ ille in illo: nec oportuit moueri tūc motu locali: quia nusq̄z erat. Moueri enim localiter presupponit esse in loco. Qz vero non sit actus secūdus imanens patet. Tuz qz omnis actio imanens angeli est oīno imaterialis. Tum qz itelligere aut velle locuz nō sufficit q̄ aliquis sit in loco. Qz demū non sit actio transiens. multipliciter probari pōt. ꝑmo ex eo q̄ omnis actio transiens est cū motu aut mutatione formali vel locali subiecti in quod trāsit. nō facile aūt est fingere quomodo aliquid horuz conueniat angelo respectu celi Empirei. secūdo quia hoc videt cōtra sanctū Tho. in quoli. quolibeto ꝑmo. q. 2°. articu. ꝑmo. vbi expresse exponēs illam ꝓpositionez. s. angelus est in loco solum per operationez. dicit q̄ si per operationem itelligimus motionē: q̄ ꝓpositio nō est vera. si vero per operationem intelligimus quācunq̄z vnitionē virtutis: ꝓpositio est vera. aliud igit̄ apud ipm signat in hac materia contactus virtutis q̄ actionez transeuntē. ¶ Hec sunt sex argumēta Scoti in scōo sentē. d. 2°. q. 6. que habes a Lapzeolo. d. 2°. q. ꝑma.

¶ Ad euidentiam huius ambiguitatis quātum tribuere dignabitur qui illuminat omnē hominez venientem in hunc mundum. Sciendū est: q̄ omnes ⁊ philosophi ⁊ theologi concedētes angelos esse subas imāles ꝓueniūt in hoc: q̄ angelus est in loco nō per quātitatē molis: nec per contactum quātitatiuum. sed per quātitatē ⁊ contactum virtualē. Et rursus in hoc ēt cōuenire oēs vident:

Z bb

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ꝙ cõtactus ille sit relatio presentie angeli ad locũ causaliter vel formaliter. Sed dñtia opinionũ et difficultas cõsistit in assignando qđ sit illius presentie fundamẽtũ. Excedit enim euidentia eius humani ingenij capacitatem. ꝓpterea. quia ex sacris eloquijs habemus angelos alicubi esse: ⁊ nõ apparet quomodo tangant illum locũ. ꝓpterea quinqȝ hic videnda occurrunt. Pͥmo quot modis ex sensibilibus imaginamur rem locatam presentẽ esse loco. Scđo que pñtia inter numeratas sit certa et que dubia. Tertio applicabim⁹ ad angelos. Quarto videbimus que sit mens sancti Thome. ⁊ sic respondebit̃ quesito. Quinto satisfiet obiectionibus.

¶ Quo ad pͥmũ: presentia rei existentis in loco ad locum est duplex. s. circũscriptiua ⁊ diffinitiua. Prima iportat cõmensurationem partiũ quãtitatiuarũ locati ad partes loci. Secũda vero importat tñ limitationeȝ seu determinationẽ ad locũ. i. esse ita hic ꝙ nõ alibi. ⁊ hec subdiuiditur in presentiã substãtialem: ⁊ pñtiã causalem. Vocatur autẽ presentia substãtialis: relatio pñtie qua formaliter suba etiã indiuisibilis presens est ita huic loco ꝙ nõ alijs: etiã si nullam causalitatẽ habere posset respectu loci. Causalis aũt presentia ſm triplicem statum cause effectiue distinguitur in triplicem. s. in pñtiaȝ ordinis: ⁊ presentiam approximationis: atqȝ presentiã operationis. Appellat̃ aũt presentia ordinis relatio proportionis que est inter agẽs ⁊ patiẽs: quãdo sunt in potẽtia ꝓxima ꝑparata ⁊ imediata sufficienteqȝ ad opus: exclusis omnibus impedimẽtis. Presentia vero approximationis: vocatur relatio approximationis imediate agentis in patiens imediate: que preuenit actionẽ ordine nature saltem. Presentia aũt operationis: dicit̃ relatio agẽtis ad passum imediate: inseparabilis ab actione: ita ꝙ vel est ipse respectus in actiõe importatus: vel nõ est sine illo. Possunt aũt hi tres modi pñtie causa exempli declarari in nauta ⁊ naui. Est eni pͥmo nauta presens naui presentia ordinis: existentis inter virtuteȝ suam ⁊ nauem vt gubernabilis ab ipso est. Et deinde pñs eidem ſm approximationem dum ipse prius nã intelligitur approximatus naui q̃ operetur. Tertio fit presens naui ſȝ actualem operationẽ: siue hec relatio presentie cõcomitans operationem: sit idem quod relatio mouentis ad motũ: siue ab illa distinguat̃ vt dictũ est. hoc de pͥmo.

¶ Quo ad scđm sciendum est. ꝙ harum quinqȝ pñtiaruȝ. tres tñ sunt certe. s. circũscriptiua ⁊ ordinis ⁊ operationis. Alie auteȝ due ambigue valde sunt ⁊ coincidunt: ⁊ ꝓpter eas est vniuersa hec difficultas. Et de pñtia quideȝ circũscriptiua laborare nõ oportet: quia est nota ad sensum. Presentia vero ordinis ex hoc conuincitur: ꝙ si nullũ corpus esset: ⁊ vna suba intellectualis posset aliqd recipere ab alia anteq̃ intelligeret̃ agere vna in aliam: esset inter eas ordo actiui ad passuȝ: quo altera posset potentia proxima expedita ⁊ preparata agere ⁊ altera recipere. hec enim pñtia cõsequitur rões potẽtie actiue ⁊ passiue ꝓxime deductis impedimentis ⁊c̃. Et inuenitur tam in corporalibus q̃ in spũalib⁹. Presentia võ operationis manifesta est. oportet enim agens imediatũ imediatiõe suppositi: indistãs esse a patiẽte: q̃diu agit: vt patet 7º physicoꝝ longo ꝓcessu. Ambiguitateȝ vero habẽt relique due presentie: ꝓpter rões ex vtraqȝ parte. Et pro parte quideȝ affirmatiua presentie substãtialis ratio est potissima: quia talis presentia nõ est res impossibilis: cũ non implicet cõtradictionem substãtiã esse sic presentẽ loco. igitur ponẽda est in questiõe tã difficili. Antecedẽs declaratur: nõ soluȝ de possibili: sed de facto sic: suba particularis: puta hec terra. locata in hoc loco: puta in hoc vase. si per intellectum separat̃ ab ea sua quãtitas: nihilominus esset ita in hoc vase ꝙ nõ alibi. quod est habere relationem presentie substãtialis ad hunc locum. datur ergo presentia substãtialis qua substãtia indiuisibilis pñs est loco: seclusa omni habitudine actiui ad passiuum vel econuerso. Pro parte vero negatiua. Omnis enim respectus: siue intrinsecus: siue extrinsecus adueniens: exigit aliquod fundamentũ. Sed talis respectus pñtie substãtialis nullum habet fundamẽtuȝ. ergo fictio est ponere ipsuȝ. Maior probatur. Tum inductiue. Tum qȝ aliter voluntarie posset quilibet respectus cuilibet attribui. ex quo fundamentũ nullum requirendũ est, quod sit ratio quare hoc sibi cõueniat respectu act⁹ vel potẽtie: Tum qȝ respectus omnis: aut cõuenit omni enti aut aliquibus. Si omni enti assignanda est eius ratio ex ente inquãtum ens: vt patet de respectu intelligibilitatis ⁊ appetibilitatis. Si quibusdam: assignãda est ratio quare illis potius q̃ alijs ex fundamẽto in illis et nõ alijs inuento. Tum quia posse certum respectum habere: est predicatum demõstrabile de re: quãuis habere illum in actu sit forte cõtingens. ergo habet in subiecto cãm necessariã per quã a priori infertur: ⁊ per quã inest illi: alioquin cõtingenter inesset. Causa autẽ illa aut fundamentuȝ est aut ex ipsa illud habet̃. Minor vero probatur. quoniã aut fundamentum talis respectus est aliquod absolutum inuentũ in pura substãtia: aut absolutum cum aliquo extrinseco cõnotato. Sed neutruȝ põt poni. ergo. Or enim nõ sit absolutum aliqđ: pȝ distinguẽdo ea que in pura suba inueniunt̃. s. rõ sube ⁊ limitatio eiusdem. ⁊ silr virt⁹ ei⁹ ⁊ limitatio eiusdẽ. Suba eniȝ inq̃tũ suba hunc non fundat respectũ. Tum qȝ nõ omnis substãtia potest illum fundare. Tum etiã quia ponẽtes illum fatent̃ iuxta articulum parisienseȝ. zi8. ꝙ substãtia nõ est ratio essendi in loco diffinitiue. Inquãtum vero limitata siue ad genus siue ad speciem siue ad singulare. hoc etiã non habet: quoniã equiuoce dicit̃ limitatio de determinatione essentiali seu entitatiua. ⁊ de determinatione ad locum. Modi enim entis ⁊ dñie essentiales ⁊ indiuiduales contrahunt ad tale ⁊ hoc ens: ⁊ nõ ad ens in loco seu locabile: nisi quum contrahit̃ ens per quãtum quãtitate molis. Tunc enim manifeste cõtrahitur cõsequẽter ad locabile. Per alios autẽ entis modos cum per se pͥmo non contrahat̃ ad locabile. oportet assignare quomodo cõsequenter contrahat̃: ⁊ cuȝ nõ possit assignari restat ꝙ sit fictio. simile quoqȝ iudicium est de virtute substãtie que ponitur eadem realiter cum substantia ⁊ limitatione eius: quoniã limitatio virtutis entitatiua est limitatio ad talem ⁊ tãtum effectuȝ: nõ localis. Or aũt fundamẽtũ ⁊ ratio talis respectus nõ sit substantia cõnotato aliquo alio probat̃. Tale extrinsecum non põt esse nisi aut negatio aut relatio. Sed relatio nõ est: qȝ iterum de illius fundamẽto querendo eadem redibit questio. Negatio vero nõ: apparet ad ꝓpositũ: nisi indistantie vt putari forte possit: ꝙ substãtia indistãs a loco fundat pñtie relationẽ ad locum. Sed hoc nihil est: quia talis negatio cõuenit substãtie indiuiduali etiã nusq̃ existenti. vt patet. ⁊ sic substãtiã nusq̃ existentem cõtingeret esse presentem huic loco. ac per hoc eẽt nusq̃ ⁊ esset hic. qđ implicat contradictionẽ. Si hec vera sũt. patet ꝙ imaginatio ponentium talem respectũ in falso fundat̃. credit enim ꝙ queadmoduȝ hec aqua existens in vase habet duo. s. ꝙ sit ibi diffinitiue. ⁊ sit ibi circũscriptiue: ita habeat duo fundamẽta. s. quãtitateȝ fundãteȝ circũscriptionem: ⁊ substãtiaȝ fundãtem diffinitionem: cum tamẽ ex predictis habeat̃; ꝙ vnum tñ est hic fundamentum. s. quãtitas: mediante qua hec aqua ⁊ diffinitur ⁊ circũscribit̃ hic. Et ex hoc vlterius sequit̃: ꝙ quẽadmodum hec aqua secluso colore implicat ꝯdictioneȝ ꝙ sit visibilis. ita seclusa quãtitate ꝙ sit locabilis. Et hoc loquendo vt modo loquimur de substãtia seclusa omni virtute actiua ⁊ passiua quocũqȝ modo. Et sic positio illa est impossibilis simplr. Ad exemplum qđ adducit̃ de hac aqua existente in vase remota per intellectũ quãtitate ⁊c̃. Dicit̃: ꝙ imaginatio in hoc decipit̃: quoniã seclusa quãtitate aqua illa nusq̃ remaneret: quoniã nullã habitudinem haberet ad locum. Sed restaret cum negatione distantie ab illo loco: ⁊ quocũqȝ alio. Et ꝓpterea nõ oportet querere quo ierit: sed vas plenum aere reperiret̃ aqua indiuisibili reddita: ⁊ nusq̃ existente. Nec hoc est mirabile. Sed cõsequẽs ad hypothesim factaȝ: sicut si poneret̃ a sorte remoueri quãtitatẽ. oporteret ꝯsequẽter fateri ꝙ nõ haberet partes integrales. s. cor: epar: caput ⁊c̃. quia remaneret substãtia indiuisibilis: ⁊ tñ imaginamur ꝙ remaneret sortes. vnde istis imaginatiõib⁹ nõ est credenduȝ. Pro parte quoqȝ affirmatiua pñtie approximationis agentis ad passum: preueniẽtis actionem. potissima rõ est: qȝ agens agere in passum imediatum. ⁊ agens esse simul cum passo imediato: sunt aliud ⁊ aliud. ⁊ inter se: habent nature ordinẽ. Et cum actio non sit prior simultate. relinquit̃ ꝙ simultas est prior actione. Declarant̃ singla. Primũ. qȝ quum dicit̃ ex 7º physicorum. ꝙ oportet agens ⁊ patiẽs imediata eẽ simul. Sed esse simul nihil aliud est q̃ illud agere ⁊ hoc pati. dicendo oportet agens ⁊ patiens esse simul. nihil aliud dicere mus. q̃ oportet agens agere ⁊ patiẽs pati. qđ est ridiculum. Differunt ergo hec inter se. Deinde declarat̃ scđm. s. ꝙ sint hec ordinata inter se: qȝ vbi est pluralitas sine ordine ibi est confusio. Demuȝ declarat̃ 3m. s. ꝙ actio nõ sit prior simultate. quoniã nõ ideo agens ꝓximũ est passo quia agit. sed quia approximatum est passo ideo agit. Pro parte vero negatiua est. quia talis presentia preueniens operationẽ: aut coincidit cuȝ predictis: aut est pura fictio: quoniã vel vtrũqȝ. s. agens ⁊ patiens est corporeum: aut vtrũqȝ spirituale: aut alterũ spũale ⁊ alterum corporeũ. Si vtrũqȝ est corporeũ: simultas preueniens actionem: est quãtitatiuus cõtactus. vt pȝ in 7º physicorum. hic aũt ad presentiaȝ circũscriptionis pertinet. Si vero vtrũqȝ est spũale: etiã si fingendi daret̃ licentia. simultas preueniẽs actioneȝ est pñtia ordinis: nõ cuiuscunqȝ sed talis. s. imediati ⁊c̃. Et merito qȝ: vt Augu. docuit: hoc facit ordo in spũalibus. qđ situs in corporalib⁹. Et ꝓpterea sicut approximatio agentis ad passuȝ in corporibus attendit̃ ſm situm: ita in spiritibus ſm ordinẽ. Si aũt alterum est spũale ⁊ alterũ corporeum. approximatio ista nõ põt fingi: ꝙ sit situalis: qȝ spirituale isituabile est. Oportet ergo ꝙ coincidat cuȝ approximatione ordinis ⁊ approximatione ſm substãtiã. Nõ facile enim esset 3m quid fingere. Et si predicta vera sunt: ita ꝙ presentia substãtialis sit fictio. restat vt sola presentia ordinis: intelligi possit preueniens operationẽ. Et sic ista presentia approximationis: coincidit cuȝ presentia ordinis ⁊ addit in corporalibus pñtiã ſm ꝯtactũ quãtitatiuũ: aut pura fictio est. si aliquid aliud esse dicatur. Rationi aũt pro parte affirmatiua adducte satisfit ex nũc dictis: concedendo ꝙ simultas agentis ⁊ passi sit aliud ab operatione: ⁊ ꝙ sit prior natura q̃ operatio. Sed negat̃ ꝙ sit aliud quid q̃ presentia ordinis in cõi loquẽdo. Descẽdendo autem ad corporalia negat̃: ꝙ sit aliud a presentia ordinis ⁊ situs. he eniȝ due sufficiunt ad hoc ꝙ illud imediate agat ⁊ illud imediate patiat̃. Situalis quideȝ presentia requirit̃: quia quãta sunt. Ordinis vero quia actiua ⁊ passiua sunt. Et quoniã vtriusqȝ hui⁹ ambiguitatis tractate: pars negatiua rationi magis est consona: Et ex notis nobis resolute intellectũ quietare videtur. ideo partem negatiuam tenendam arbitror. Et sic tres tñ presentias acceptabimus: ſm situm ſm operationẽ. ⁊ ſm ordinem. ¶ Sed dubiũ circa pñtiam ſm operationem remanet: an formalr in cõmuni loquendo inter agens in actu ⁊ patiens. preter relationes agentis et patientis: sit relatio presentie adinuiceȝ: presentie dico: nõ preuenientis sed cõcomitãtis operationẽ. qua relatione ipsum agens formalr dicatur presens passo: ⁊ ecõuerso. Si enim ponit̃ cum talis presentia sit relatio equiparãtie. Ac per hoc exigens fundamentuȝ eiusdem rationis in vtroqȝ extremo. surgit questio de fundamẽto eius. et deinde de inseparabilitate eius ab operatione. Nec video quomodo possit his questionib⁹ satisfieri stantibus supradictis. Si vero nõ ponitur: nullas patiemur angustias. quoniã nulla est necessitas eam ponẽdi. ex ratione nãqȝ agentis ⁊ patientis vt sic. nullaȝ oportet cõsurgere aut cõcomitari relationeȝ equiparãtie. Et ex hoc habet̃ rõ ad partem negatiuã. qȝ pluralitas sine necessitate ponenda non est. Sufficit ergo inter agens ⁊ patiens. Primo esse simultateȝ ſm presentiam ordinis. Secũdo ſm operationem. Et in corporibus accidit tertia ſm quãtitatiuum contactum. hec de secũdo.

¶ Quo ad tertiũ. dicendũ breuiter est: lȝ quidaȝ: de quorum numero est Scotus in scđo senten. dist. 3º. posuerũt angelum esse in loco: per pñtiaȝ substãtialẽ: penes quã etiã attendi dicunt approximationẽ agentis ad patiẽs. Quia tñ presentia huiꝰ voluntaria ac sine rõne ponitur. Immo cõtradicit notis nobis ex sensib⁹. vt ex dictis patet. ⁊ angeli sube sunt incorporee ⁊ imãles: ⁊ cõsequẽter a presentia situali aliene: nõ nisi duobus modis pñtes esse possunt: loco. s. ſm presentiã ordinis: vel ſm pñtiã operationis. hec de tertio.

¶ Quo ad quartũ. Circa mentẽ S. Tho. diuersimode a diuersis dicit̃. Quidã in duabus his ꝓpositionib⁹ consistere eius opinionẽ putant. Prima est. sola operatio trãsiens est angelo ratio essendi in loco. Secunda est. suba angeli est sic cõiũcta huic loco ꝙ est ab alio loco distãs: Imaginant̃ enim ꝙ queadmodũ quãtitas est rõ substãtie corporee: ꝙ sit in loco: ⁊ cum hoc ipsa substãtia corporea mediante quãtitate est in loco sic ꝙ vere ab alio loco distat ⁊ alteri ꝓpinquior est. Ita operatio transiens sit ratio angeli ꝙ existat in loco: ipse tamen angelus per illam ad locũ diffinitur: ita ꝙ a remotiori magis distat loco q̃ a propinquo. Quidam aũt pͥme ꝓpositioni non consentiunt. Sed dicunt ꝙ vel operatio transiens vel quecũqȝ relatio per moduȝ operationis transeuntis significata est angelo ratio essendi in loco. propter verba San. Tho. ex quolibetis adducta. De secũda vero ꝓpositione affirmant pͥmaȝ partem. s. ꝙ substãtia angeli est coniũcta loco. ⁊ non solum operatio eius. fundãt autem vtriqȝ secundã ꝓpositionẽ super verbis. S. Tho. expresse in tertia pte. q. 5z. ar. secundo. dicẽtis ꝙ anima christi fuit in loco iferni dupliciter. s. per operationẽ ⁊ per substantiam: in alijs vero per operationẽ seu effectum tñ: ⁊ in quolibeto. 6º. articulo secũdo. Respõdens argumẽto tali. Si angelus ageret per imperium voluntatis posset ita agere in ꝓpinquum sicut in distans. ⁊ sic non oporteret ipsum descendere de celo in terram: vt hic operaret̃: dicit: ꝙ quia oportet mouens esse simul cum mobili qđ ab eo mouetur: vt dicit̃ in septimo physicorũ. ideo oportet substantiaȝ angeli aliqualiter coniungi rebus quas

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

mouet. Ex his clare habet͂: ꝙ etiã apud substãtias spũales modus essendi in loco per subam: distinguit͂ a modo essendi in loco per operationẽ: ꝛ ꝙ vterqȝ conuenit sube spũali. Quin etiã ex secũda auctoritate videt͂ haberi distantia ꝛ ppinquitas que posita est in secũda ppositiõe. Mihi auteȝ dicendũ occurrit: ꝙ tria querant͂. rõ essendi in loco. res existens in loco: ꝛ modus ꝑm distantiam ꝛ ppinquitatẽ. Primũ apud San. Tho. est quãtitas virtualis tangens locum. Tactus aũt iste nihil aliud est q̃ p̄sentia ꝑm operationeȝ ꝛ p̄sentia ordinis siue vtraqȝ simul concurrat siue altera. Sed diligenter aduertenda sunt hic duo. p̄mo ꝙ p̄sentia ordinis nõ distinguit͂ a presentia operationis: sicut potẽtia ab actu secundo. sed potius queadmodũ habitus ab actu secũdo. Non enim ex hoc ꝙ angelus põt operari alicubi dicit͂ ibi esse. Sed supra posse addit p̄sentia ordinis ex parte sube angeli. negationem situalis distantie: eo modo quo sibi põt cõuenire: vt inferius dicet͂. Ex parte vero intellect⁹ cognitionem practicã talis operis in hoc corpus vt a se exercendi. Ex parte vero potẽtie executiue: expeditionẽ: ita ꝙ potentia sua nec detineat͂ seu ipediat͂ virtute aliqua superiori nec occupata sit ad opus aliud. Sed ad hoc parata promptaqȝ habeat͂. Ex parte auteȝ voluntatis electionem predicte p̄parationis ad hoc opus in hoc corp⁹ exercendum. hec enim est ratio habitus vt cũ voluerit quis operet͂. Secũdo sciendũ est: ꝙ queadmodũ operationum duplex est genus: quoniã q̃dã sunt cũ ꝯtinua exteriori actione vt mouere. Quedam vero interpolata actione exteriori sunt contente: vt presidere custodire ꝛ his similia. ita dupliciter cõtingit angelos p̄sentes esse loco ꝑm opationẽ. Uno mõ qꝛ actualiter exteriori operatione attingunt corpora. Alio mõ quia actualiter attẽdunt ꝛ vacãt vt cepta bene succedant: quãuis non continue exteriori operatione aliquid ibi agant. ꝛ hoc modo angeli custodientes homines: p̄sidentes prouincijs: aut locis dicunt͂ ibi esse. Nõ enim qui custodit aut presidet oportet ꝙ semp in custodito aut subdito aliquid faciat. Sed ꝙ semper vigilet studeat ꝛ vacet ad hoc ꝛ nũc impedimenta amoueat: nunc vero pmoueat: nũc euentuȝ rei expectet occurrentibus puisurus ꝛc. De secundo vero. s. quum dicit͂ angelum alicubi esse: que res sit existẽs in loco. dicit͂. ꝙ nõ solum operatio seu effectus angeli est in loco. Sed ipsa suba pculdubio. Sed diuersimode. nã operatio est in corpore vt pfectio in perfectibili. substãtia vero angeli est vt res per se ipm seorsum habens suũ subsistere. locatuȝ enim nõ est idem ꝑm esse substãtiale vel accidẽtale ipsi loco cuȝ neutrũ alterius accidẽs aut substãtia quoquo modo sit. ¶ Sed est aduertenduȝ ꝙ sicut dupliciter cõtingit angeluȝ operari in corpus. s. immediate imediatiõe suppositi: ꝛ mediate. Ita dupliciter põt dici esse in loco mediante operatione. s. per potẽtiã: ꝛ per substãtiã. in corpore enim in quo imediate operat͂ est per operationẽ. ꝛ per potentiã: quia attingit illud sua virtute: ꝛ per substantiã: quia imediate imediatiõe suppositi attingit ipsum concurrente negatione distantie situalis: vt causa seu cõditione sine qua nõ. In corpore vero in quo mediate agit est per operationẽ ꝛ per potẽtiã. nõ aũt per substãtiã. Tertiũ aũt. s. an suba angeli existẽs in loco distet ab alio loco distinctione eget. Distãtia eni dupliciter sumi põt. Primo pprie p distantia locali seu situali. Secũdo p distantia inter agens ꝛ patiẽs: vt sic. i. in pportione inter hoc ꝛ illud: vt alterum agat ꝛ alterũ patiat͂ ab eo. Si hoc secũdo modo loquimur de distantia. tunc manifeste patet: angelum esse vni loco ppingorem q̃ alteri. quia hoc nihil aliud est: q̃ esse pportionatum agens respectu vnius magis q̃ alterius. Si autem loquimur de substãtia situali. tunc distinguendũ est: per se aut per accidẽs. ꝛ per accidẽs dupliciter. iuxta doctrinam philosophi. 8. physic. textu. 45. ꝛ dicenda sunt tria. Primo ꝙ angelus nõ est per se distans aut ppinquus loco alicui. Secũdo ꝙ angelus ꝑm seipsum nõ est per accidens distans aut ppinquus alicui loco: queadmodũ albedo quãta per accidens in vno loco distat per accidẽs ab alio loco. Tertio ꝙ angelus est per accñs distans aut ppinquus loco alicui ꝑm corpus in quo est: ita ꝙ distantia nõ redundat in ipsum angelum: sed predicat͂ de ipso rõne corporis in quo est. ꝛ sic est ppinquus loco propinquo illi corpori: ꝛ distat a distante. Sicut apud Aristotilem motor orbis inferioris dicit͂ moueri per accidẽs ad motũ superioris. Et per hec patet quomodo diuersa sancti Thome dicta sint intelligenda. Nam ea que dixit in tertia parte de anima christi. ideo dixit. qꝛ in vna parte inferiori imediate operari ipsaȝ posuit. in alijs vero mediate: nõ ꝙ nuncium miserit. sed quia mediante effectu quem in lymbo patrũ habuit: ad alios descẽdit: quoniã per virtuosum descensum ad lymbum patrũ: ꝛ dãnatos cõfutauit ꝛ purgandis speȝ dedit ꝛc. vt ex verbis sancti Tho. in respõsiõe ad tertiũ ibideȝ patet. Põt quoqȝ in vno tñ inferni loco fuisse animã christi: ꝑm substãtiam intelligi alia rõne: quia. s. ab alijs partibus erat distans per accidẽs: Modo preexposito: ꝛ tamẽ diuinitatis virtute: effectũ in illa loca faciebat. Que vero in quolibeto sexto dixit. pp̄ter simultateȝ ordinis que preuenit operationem. ꝛ excludit distantiaȝ illam situalem per accidens, dixit. Patet quoqȝ ex his ratio quare. S. Tho. in quolibeto p̄mo distinxit: cõtactuȝ virtutis ab operatione. quia. s. contactus virtutis. attendit͂ nõ solum ꝑm exteriorem operationẽ continue exercitã. Sed etiã penes studium ꝛ attentionẽ ad cepta sequẽda ꝛc. Unde ibidẽ statim subdit ꝙ per operationẽ nõ sola motio intelligat͂ sed quecũqȝ vnitio qua sua virtute cõtingit corpus: siue presidendo siue continẽdo: ꝛ intẽdit nõ de continentia substãtiali: qua in superiorib⁹ inferiora naturaliter cõtinentur eminenter: qꝛ sic quilibet angelus esset vbiqȝ. Sed de continentia que nata ẽ cõpetere formis: que est simul tenere corporis partes. hoc enim modo anima cõtinet corpus: vt dicit͂ in p̄mo de anima. tex. 90. in cui⁹ signum ipsa recedente partes defluunt ꝛc. Assistẽtia ergo angeli ad simul tenenduȝ corpus. quo ad aliquid eẽ vel operari: est cõtinẽtia sufficiens ad hoc ꝙ angelus ibi dicatur esse. Nec ex his mihi imponas: ꝙ dixeriȝ angelos locari apud sanctum Thomã ex sola presentia ordinis. hoc enim adhuc non est habitum. Sed ad hoc tñ peruentum est: ꝙ angelus presens est loco ꝑm operationeȝ dupliciter. ꝛ ꝑm ordinem: ꝛ ꝙ ista presentia preuenit naturaliter illam. quia est ipsa appropinquatio agentis ad patiens. Utrum auteȝ talis presentia sufficiat ad hoc ꝙ angelus dicat͂ esse in loco: crediderim ego distinguẽdũ: ꝙ esse in loco angelum cõtingit dupliciter. Uno mõ cõplete. ꝛ sic nõ sufficit p̄sentia ordinis. Alio modo incomplete: ꝛ sic sufficit. Quũ eniȝ sola est presentia ordinis inchoata quidem est p̄sentia angeli ad locuȝ. sed nõ est cõpleta. Quum vero actualiter incipit operari. tunc est cõplete presens. Et ꝑm hoc possent diuersa theologorũ dicta interpretari. modo de esse in loco cõplete. modo de esse in loco incomplete. De sancti Tho. auteȝ intentiõe: nõ clare constat. quia ipse ꝛ in illo p̄mo quolibeto ꝛ hic. Notanter dixit: ꝙ per applicationem virtutis angelice qualitercũqȝ ad locum: angelus est in loco: ꝛ cõsequẽter cuȝ hic applicationis modus nõ sit extra qualitercũqȝ: inclusus videt͂ ab eo: ꝛ vere sic ẽ exponẽdus. nisi obstet ꝙ applicatiõis modus de quo loquit͂. ẽ talis. ꝙ duo angeli nõ possũt simul habere illum respectu eiusdeȝ loci. Videt͂ aũt ꝙ p̄sentia ordinis respectu eiusdẽ loci possit pluribus angelis simul conuenire. Scdo põt obstare ꝙ

¶ Utrum angelus possit eẽ in pluribꝰ locis sil'. Arti. II.

AD secundum sic pceditur. Videt͂ ꝙ angelus possit esse in pluribꝰ locis simul. Angelus enim nõ est minoris virtutis q̃ anima. Sȝ anima est simul in pluribꝰ locis: quia est tota in qualibet parte corporis. vt Augu. dicit. Ergo angelus põt esse in pluribus locis simul. ¶ Preterea. Angelus est in corpore assumpto ꝛ

in rñsiõe cuiusdam argumẽti in p̄dicto q̊libeto dicit͂: ꝙ
270 quo ad esse in loco p̄us nã ẽ operari q̃ esse in loco, q̊ p̄sentiaȝ ordinis q̃ prius nã est q̃ opatio non tenuit sufficere ad esse in loco: quia sic prius esset in loco q̃ operaretur. Sed ad hoc potest dupliciter dici. Primo ꝙ apud san. Tho. p̄sentia ordinis includit͂ sub p̄sentia ꝑm opationẽ qualitercũqȝ: qm̃ vt ex dictis patȝ: tripl'r põt variari. vl' ꝑm continuatam exteriorẽ operationẽ: vel ꝑm cõtinuatam attentionẽ. interceptã vero exteriorẽ operationeȝ cum reliquis cõditionib⁹: vt supra dictuȝ est: vel ꝑm habitualeȝ applicationẽ: quã importat p̄sentia ordinis. Et sic cõiter accipiens operari actual'r vel habitual'r. clare constat operari p̄us eẽ in loco: q̃ eẽ. imo sunt idem: sȝ eo modo quo rõne distinguunt͂: operari est p̄us: qꝛ est ratio essendi in loco. Scdo põt dici. ꝙ rñsio. S. Tho. intelligẽda est formal'r. i. vt euacuat vim argumẽti: dato et ꝙ per solam operationẽ actual'r exercitam: angelus eẽt in loco: quicquid de hoc sit. oportȝ eni rñsionẽ illam ab oib⁹ admitti quicqd sit de cõclusiõe. Unde ꝛ Sco. in. 37. di. p̄mi. fingens presentiã imensitatis inter deũ ꝛ vbiqȝ. fatetur ꝙ p̄us nã potẽtia dei hȝ terminũ sue operatiõis: q̃ eius imensitas terminũ cõpresentẽ. De p̄mo vero obstaculo: quid dicendũ sit in 3° artic. hui⁹. q. discutiet͂. Satis ergo nunc sit nosse: ꝙ relatio p̄sentie sube spũalis ad locum. semper pertinet ad actionẽ. vel ẽt passionẽ trãseuntem actualiter vel habitual'r exercitam: quãtũ ego capere hactenus possum. hec de quarto.

¶ Quo ad quintũ vt dictũ iam est Scotus multipl'r contra sanctũ Tho. arguit: que qm̃ diffuse a capreolo tractãtur in p̄ma. q. 2ᵉ. di. scdi sentẽ. breuiter perstringẽda duxi. ꝛ p̄mo arguit: ꝙ det͂ p̄sentia subalis dupl'r. p̄mo ad hominẽ. qꝛ S. Tho. in hac p̄ma pte. q. 8ᵃ. articu. p̄mo. hãc posuit ꝛ nunc negat. ergo. Deinde simpl'r: virtus operatiua angeli aut se hȝ mediate aut imediate ad actioneȝ in loco. Si mediate querat͂ de illo medio. ꝛ sic deinceps. si imediate. ergo suba operãtis est imediata loco. ꝛ habet͂ intentũ. ¶ Sed ad hec pȝ rñsio ex dictis. Ad p̄mũ qdeȝ ex dictis in. q. 8ᵃ. Ad 2ᵐ vero ex nunc ostensis: cõceditur enim imediatio suppositalis: ꝛ indistãtia localis: vtraqȝ eni est cõditio p̄sentie: tam ꝑm ordinẽ q̃ ꝑm opationeȝ. Ad has eni tñ rõ illa ducit. ꝛ nõ ad aliquã positiuã presentiã subalẽ vt arguens fingit ꝛ nulla hoc rõne pbauit. sed supposuit. ¶ Scdo arguit ꝙ opatio nõ sit rõ angelo eẽndi in loco tripl'r. p̄mo ducẽdo ad incõueniẽs triplex. s. ꝙ angelus frequẽter eẽt nusq̃: qꝛ in celo Empireo nihil operant͂: ꝛ ꝙ angelus mouens celũ esset in toto celo: qꝛ totum p̄mo mouet: qꝛ ẽ sibi pportionatũ: ita ꝙ si adderet͂ stella orbi moueret cum labore. scdo celi. tex. 71. ꝛ ꝙ angelus esset in loco cõmensuratiue: qꝛ operatio sua ẽ in loco cõmensuratiue per accidẽs: ꝛ ipse nõ nisi per eaȝ ibi est. Scdo ostensiue: ratio eẽndi in loco est in angelo formal'r. Alioquin angelus nõ eẽt formal'r in loco. Sed operatio trãsiens nõ est in angelo formal'r. ergo. Tertio auctoritatibus Damasceni: que dicunt angeluȝ operari ꝛ esse in loco. ergo aliud est operari ꝛ aliud eẽ in loco in angelo: alioquin supflue vtrũqȝ diceret͂. ¶ Sed ad hec quoqȝ ex dictis facile respondet͂. Primum quidem quod reputat͂ icõueniẽs. s. angeluȝ nusq̃ esse: nõ incõuenit. Immo vt Aristo. p̄mo celi. text. 100. dixit entia illa beata non sunt apta esse in loco. Qd vero in argumento miscetur de operatione circa celum Empireũ: põt multipliciter solui. p̄mo ꝙ angelos esse in celo Empireo est loquutio metaphorica: qꝛ sunt in gloria ad quã sanctificatũ est celum Empireum. Cuius signũ est: ꝙ vt magister adducit in scda. di. scdi dicit͂. ꝙ celum illud est plenũ angelis: qd nõ põt nisi metaphorice intelligi. Scdo ꝙ angeli in celo Empireo operant͂. sed nos latet qualis est operatio illa. Qd aũt a quibusdam dicit͂. ꝙ sunt ibi per exornationeȝ vel aliquod hõ. qd est relatio per moduȝ operationis significata imaginaria magisq̃ rõnabiliter dictum puto: nihil enim ad. q. hanc. de modo significandi qui a nobis fit. Si ergo ꝑm rem solus respectus sine omni operatiõe actu vel habitu tangente locum poni põt in angelo quo formal'r p̄sens sit angelus loco. iam ponit͂ ꝑm rem p̄sentia subalis superius impugnata: iaȝ angelus ponit͂ in loco: ꝛ non vt operans in operato: ꝛ vniuersa que diximus ruũt. At si quis rõnabilẽ nõ putat hanc operatiõis ignorantiam. primã necesse est amplectat͂ respõsionẽ. Si auctoritatem Gregorij nazãzeni negare veret͂. Ait enim ꝙ abusiue dicimus angelos esse in loco: qm̃ deberemus dicere ꝙ operant͂ in loco. Alterius vero incõueniẽtis seq̄la negatur: vt eni patet 8° physi. Motor celi nõ est p̄mo in toto celo. sed in circulo equinoctiali: cuius motus est velocissimus nec in toto illo: sed in loco orientali: vt patet in scdo celi: qꝛ ibi est dextrum ex nã rei determinatũ nõ mãliter: sed formal'r: vt dicit Auerroys ꝛ bñ in 2° celi. cõ. 15. Nec est querendũ vbi quiescat: qm̃ nõ eget loco nec quiescit. sed est imobilis oino. Tertij quoqȝ incõuenientis sequela: nulla est. vt pȝ de se. per accñs. n. effectus tali modo nõ redũdat in cãm. Immo vt sanct⁹ Tho. dicit. angelus est per se in loco non simpl'r sed vt operans. ¶ Ad rõnẽ ostensiuã dicit͂. ꝙ lȝ maior sit vera de esse in loco localiter: nõ tamẽ de esse in loco equiuoce. s. vt operans in eo: vt pȝ. Ad auctoritatẽ Damasceni dicit͂. ꝙ propter nostrum modũ intelligendi: quo superiora inferiorum more apprehendimus et nominamus. Cum hic aliud sit operari in loco. ꝛ aliud esse in loco. copulauit de illis loquens esse ꝛ operari. Unde ibi non distinguunt͂ re: sed ratione tñ concipiente modum illum per modum operationis ꝛ per modum presentie.

¶ Articulus. II.

Itulus clarus est. hoc tñ in eo notandũ est ꝙ ly possint dicit potentiã naturalem ipsorum angelorum et ordinariam ipsius dei. quoniaȝ hic nõ examinamus quid dei potentia de hac re possit absolute. sed quid rerũ ordo habeat.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

¶ In corpore articuli: quinqz facit. Primo respõdet quesito. Secundo ex hoc excludit quẽdam errorez. Tertio remouet quandam obiectionem. Quarto infert q̃ differenter corpus: angelus ⁊ deus sint in loco. Ultimo ex dictis soluit argumenta.

¶ Quo ad primum. cõclusio responsiua habet tres ptes: ⁊ est hec. Angelus nõ est vbiqz: sed in vno particulari loco. Et pbant̃ singule particule. pᵒ q non sit vbiqz: ex differẽtia iter virtutez angeli et virtutem diuinam. Quia altera est finita. Altera ĩfinita. Altera ẽ causa pticularis. Altera est vniuersalis omnium. Deinde pbantur secũda ⁊ 3ᵃ particula simul. s. q sit in vno loco: ⁊ q sit in particulari loco. Angelus nõ potest habere nisi vnum effectum particularem. ergo non põt esse nisi in vno loco particulari. Añs pbat̃. quo ad pmã partẽ. q2 qdcũqz cõparat̃ ad aliquam vnã virtutẽ cõparat̃ vt vnum. Quo ad 2ᵐ vo sic, sicut se hz vniuersum ens ad dei vniuersalẽ virtutẽ. Sic aliqd particulare ens: ad virtutẽ angeli. ergo ⁊c. Cõña aũt probatur. quia angelus nõ est in loco nisi per applicationem virtutis sue ad locum.

cuz assumat corpus ꝯtinuuz: videtur q sit in q̃libz eius pte. Sed hz partes eius ꝯsiderant̃ diuersa loca. Ergo angelꝰ est simul in pluribꝰ locis. ¶ Preterea. Dam. dicit. q vbi angelus operat̃ ibi est. Sed aliqñ operat̃ simul in pluribꝰ locis: vt pz de angelo subuertẽte sodomaz. Ergo angelus potest esse in pluribus locis simul. ¶ Sz contra est q Dam. dicit q angeli dum sunt in celo non sunt in terra. ¶ Respõdeo dicẽduz q angelus est virtutis ⁊ essentie finite. Diuina autem virtus ⁊ eẽntia infinita ẽ: ⁊ est vniuersalis causa omnium. Et iõ sua virtute omnia contigit: ⁊ non solum in pluribus locis est. sed vbiqz: virtus aũt angeli: q2 finita est non se extendit ad oĩa: sed ad aliquid vnum determinatum. Opz eniz quicquid cõparat̃ ad vnaz virtutẽ: vt vnũ aliquid cõparari ad ipsaz. Sicut igit̃ vniuersuz ens cõparatur vt vnum aliquid ad vlem dei virtutez: ita ⁊ aliqd particulare ens cõparat̃ vt aliquid vnuz ad angeli virtutẽ. Unde cuz angelus sit in loco per applicationez virtutis sue ad lo-

¶ Circa hanc partẽ multiplex dubitatio occurrit. Et primo in pbatione scde particule ꝯñis. Qm̃ aut ibi assumitur falsum: aut nõ pbatur intentũ. Tum ex parte subiecti. Quuz enim dicit̃ qdcũqz cõparatur ad vnaz aliquã virtutem cõparatur vt vnuz: aut est sermo de omni virtute vniuersalr: aut de aliqua puta creata. Si de aliqua: tria incõuenientia sequũtur. pmo q assumitur pbandũ. Secũdo q male intulisset. S. Tho. ex hac ppõne pportionalitatem vniuersi entis ad virtutez dei. ⁊ particularis entis ad virtutez angeli. Tertio q esset irrõnabilis restrictio: aut saltem ambigua. Quoniã ex duobꝰ capitibus posset forte restringi ppositio hec. s. ex drñtia inter virtutem nãlem ⁊ voluntariam. Aut inter virtutez finitam ⁊ infinitã. Sed neutra rõne põt restringi. qm̃ angelus etiã est agens a pposito. Ac per hoc si ppõ nõ tenet nisi de virtute naturali. nõ erit ad ppositũ. Finiti aũt et infiniti rõ nihil facit ad vnitatem ⁊ pluralitatẽ effectus: qm̃ virtus naturalis: siue finita siue infinita. ad vnuz est determinata. voluntaria vero siue finita siue infinita ad opposita se hz. vt pz. io. metaphysice. ergo. Si autez vniuersaliter de omni virtute intelligit̃. q̃stio emergit. Tuz quia ex hoc sequitur: q diuina virtus est determiata ad vnum. Tum quia ex hoc etiã sequitur: q virtus agens a pposito sit determinata ad vnum. ¶ Secũdo dubium est de quali vnitate virtutis sit hic sermo: reali. s. an formali: an vtraqz simul. Si reali tm̃: instantia est manifesta: de virtute generatiua spiratiua ⁊ creatiua dei: q̃ sunt vna res: ⁊ tamẽ nõ est determinata ad vnuz. Si vero de formali est sermo. Tunc ppositio quãuis sit vera: nõ tamen est ad ppositũ: quoniã ponere multas virtutes formaliter tm̃ distinctas in angelis: nõ incõuenit: puta virtutem motiuaz: virtutez custoditiuã: ⁊ sic de alijs: iuxta diuersas rõnes formales effectꝰ: ⁊ sic ex hac rõne nõ probaretur intentũ. quoniam dici posset q angelus quãuis hz vnam virtutẽ sit i vno tm̃ loco: fm plures tamẽ ẽ in pluribus locis. nõ enim inconuenit vnuz ⁊ idẽ agens vti pluribus virtutibus simul. vt patet de aĩa que simul audit et videt: et opatiões partis vegetatiue ⁊ itellectiue agit vnica existens apud. S. Tho. Et per idem habet̃ q nõ intelligit de reali ⁊ formali simul. hoc eniz membrũ infertur a pmisso. vt pz. ¶ Tertio dubiũ est. de quali vnitate effectus sit sermo. s. de formali an nũerali. Si de formali: nõ sequit̃ intentũ: quoniã ex vnitate formali nõ sequitur vnitas numeralis effectus. Si de numerali: aut intelligit̃ de vno numero simplr seu oĩno. ⁊ tunc hoc est falsum. Quia sic sequeretur q angelus nõ posset mouere simul duos lapillos discõtinuos: quoniã motus illorum essent distincti numero a distinctiõe subiectoꝝ: nec possent dici vnus numero nisi forte fm quid. Aut intelligitur vnum numero quocunqz modo: quo etiã modo aceruus lapidum est vnus: ⁊ sic etiaz videt̃ esse falsum. Tum quia sequeret̃ q deus non posset producere plura numero vt plura. Tum quia inter angelum ⁊ deum nõ esset differentia in producendo simul vnum aut plura. Sed maius aut minus tantuz: ⁊ similiter nõ esset differentia inter eos in existendo in vno aut pluribus locis. sed in maiore aut minore tm̃. omnis enim virtus determinatur ad vnum numero fm hoc. Sed diuina ad vnũ. i. totum vniuersum. Cetere vero ad particularia queqz. Hoc aũt est manifeste incõueniens: quoniã deus põt simul plura vt plura producere: ⁊ in pluribus simul esse. Tum quia sequeret̃ oppositum pncipalis intenti. angelus. s. posse simul esse in pluribus locis. Nam si talis vnitas numeralis possibilis est in effectu ipsius angeli. cuz hec vnitas nõ requirat continuitatem. qua rõne potest mouere simul duos lapides distantes adinuicez per cubitum. pari rõne põt mouere distantes per decem cubitos. cuz nõ sit opus agendo in eos agere simul in distantiam mediam. ⁊ sic posset simul mouere duos lapillos: alterum Rome ⁊ alterum francie. ⁊ consequenter esset in multis locis.

¶ Ad euidentiam harum difficultatũ. Sciendum est q effectus dupliciter põt comparari ad suam causaz. pmo vt obiectũ ad potentiã. Secũdo vt effectus ad causam.

verbi gratia. calefactum comparat̃ ad virtutem calefactiuam vt obiectũ possibile: ⁊ vt effectus executioni mãdatus. Primo mõ attendit̃ cõparatio inter rõnẽ formalem effectus. ⁊ rõnez operandi ipsius cause. Scdo vero mõ attendit̃ suppositũ seu indiuiduum ipsuz effectus ⁊ opatio cãe in actu exercito. his g̃ duobus modis cũ interpretari posset ppõ assũpta. dr q si pmõ interptet̃ hᶜ ppõ equalet illi. ab vno iq̃ztũ vnũ nõ pcedit nisi vnũ: q̃ d vnitate formali taz cãe q̃z effectus intelligit̃: ⁊ est vlr vã. Qm̃ oĩs virtus respicit vnã rõnez formalẽ i suo adeq̃to obo. Alioqn vna nõ eẽt formalr: nec ex h sequit̃ q poᵃ rõnalis nõ sit ad oppᵐ. Aut q virtꝰ diuina nõ possit plura formalr pducere nisi multiplicata formalr. qm̃ taz poᵃ rõnalis: q̃z virtꝰ diuina. p se p respicit vnũ: ⁊ de poᵃ qdẽ rõnali ex 9ᵒ metaph. pz. vbi dr: q poᵃ rõnalis per se p agit alteꝝ oppositoꝝ. reliquũ vo per se 2ᵒ. De poᵃ vo diuina. pz q2 per se p respicit eẽ. Reliq̃ vo inq̃ztuz sũt eẽndi modi ⁊ pticipationes. ⁊ ppea põt plura pducere formalr sub ente: queadmodũ ⁊ visus põt plures coloꝝ spẽs videre. sub vno tm̃ gñe. Et per h excludit̃ istãtia de mltiplicatiõe formali vtutis angelice. dr. n. q in angelo ẽ vna virtꝰ opatiua. Sz eiꝰ vnitas formalis: nõ attẽdit̃ penes istas rõnes formales specificas. sed penes genericã seu analogã aliquã rõnẽ: sub q̃ ꝯprehẽdunt̃ multe specifice rõnes formales vñ nõ solũ realr. sed ẽt formalr eadẽ est virtꝰ: q̃ angelus custodit psidet mouet ⁊ facit qcqd facit. ⁊ sic ppõ ista in hoc sensu va est. nõ tm̃ sic pncipalr intẽta: qm̃ vnitatẽ numeralẽ loci ꝯcludere intẽdimꝰ. dixi aũt pncipalr q2 secũdario est sic intẽta. qm̃ vt dr 5ᵒ metaph. qd est vnũ nũero per se. est ẽt vnũ rõne. Q2 g̃ in 2ᵒ sensu ppõ hec est pncipalr intẽta: ad eius euidẽtiã sciendũ est: q queadmodũ ex pte cãe inuenit̃ vsitata distictio. in cãm totalem. ⁊ in cãs partiales. i. in cãz q̃ in suo ordine sola sufficit: ⁊ cãs q̃ pluriũ cõcursuz reqrũt eiusdẽ ordinis: vt pz de pluribus trahẽtibꝰ nauẽ: ⁊ de vno solo trahẽte nauiculã. ita pportionalr. ex parte effectꝰ distigui põt: ita q qdã est effectꝰ totalis. ⁊ quidã effectꝰ partialis. Ita q queadmodũ partiales cãe. alicuiꝰ effectꝰ dicunt̃ nõ qcũqz due cãe ẽt eiusdem generis. sed ille tm̃: q̃ ⁊ in eodẽ gñe cãe: ⁊ in eodem ordine: cõcurrũt ad integrãdã vnã illiꝰ ordinis cãz. Nõ eni sol ⁊ hõ partiales cãe sortis sũt. Sed plures trahẽtes nauẽ partiales cãe tractꝰ dñr: q2 ad integrãdũ vnuz pfecte trahentẽ ꝯueniũt. Ac p hoc vim vniꝰ cãe totalis obtinent: ꝯcurrẽtibꝰ tm̃ supioribꝰ cãis in ordinibꝰ suis. silr effectus ptiales alicuiꝰ vtutis dñr: nõ qcũqz duo effectꝰ illius. Sz illi tm̃ q ad integrãdũ vnũ totalẽ effectuz pducunt̃. Ac per h rõ effectꝰ partialis distinguit̃ a rõne effectus totalis in h: q ille nec io sit vt pars alterius. iste vo absolute. ¶ 2ᵒ sciendũ est q effectꝰ totalis ad aliquã virtutem triplr cõparari põt. s. vt defectiuꝰ: vt excessiuꝰ: ⁊ vt adequatꝰ. verbi grã. respectu vtutis motiue hois triplex est mobile: aliqd adequatũ: aliqd excedẽs: ⁊ aliqd minꝰ: ita q maiꝰ illo põt mouere. Tertia distinctio est. de fieri simlr vel successiue. Ex his eni tribꝰ distinctionibꝰ hr interptatio illiꝰ ppõnis. Est. n. sic interptãda: qdcũqz cõparat̃: vt effectꝰ totalis ⁊ adeq̃tꝰ vel q̃si: ⁊ silr: ad vtutẽ vnaz realr ⁊ formaliter: ꝯparatur vt vnuz nũero sic est vlr vera de oĩ vtute siue finita siue infitᵃ siue nãlis siue libera. vnde ⁊ S. Tho. in hoc arti. post hãc ppõnẽ. statim subintulit virtuti diuine rñdere vniuersuz ens: q̃si adeq̃tũ effectũ. Sed aduertito: q lz iste tres ꝯditiões sint intelligende in ppõne illa absolute. Scda tm̃ nõ est opꝰ si ꝯbitur ad virtutẽ angelicã: q2 ẽt duos effectꝰ defectiuos nõ põt simul pducere. 3ᵃ quoqz opꝰ nõ ẽ: si ꝯbit̃ ad vtutez ĩfinitã: qm̃ illa. qcqd põt pducere successiue. põt ẽt pducere silr: nisi sit repugnãtia ex pte effectus. Nec ex h seqt̃ aliqd illoꝝ triũ icõueniẽtiũ. que obiciẽdo adducta sũt. Non seqt̃ pᵒ: q deꝰ nõ possit pducere plura nũero vt plura. qm̃ illud vnũ nũero qd rñdet sue vtuti vt adeq̃tꝰ effectus cõpatit̃ secũ totã latitudinẽ tam nũeralẽ q̃z formalez possibilẽ. Est. n. illd vniuersuz ens. Uñ queadmodũ cũ determinatiõe virtutis creatiue ad vnũ formalr. i. ad eẽ stat q possit plura formalr iuxta plures modos essendi. ita cũ determiatiõe vtutis eiusdẽ in actu exercito ad vnũ nũero. i. vniuersuz: stat multitudo ista reꝝ. ex qbus cõsurgit vniuersuz. Nec huic determiatiõi obstat: q deꝰ possit silr extra hoc vniuersuz aliud vniuersuz: vel aliam creaturã pduxisse: Tũ q2 vniuersũ h ⁊ qcqd ⁊ quotcũqz q̃lrcũqz sepatiz ⁊ seorsuz pduci ponant̃: nec io ptes erũt vniuersi entis: q̃uis nõ eẽnt ptes hꝰ vel illiꝰ vniuersi: pp qd notãter San. Tho. in lra. non assignauit vtuti diuine velut adeq̃tũ effectũ vniuersuz. Sz vniuersuz ens. Nec dixit qdcũqz fit ab aliq̃ vna vtute ⁊c. Sed qdcũqz cõparat̃: vt insinuaret q de adeq̃to vel q̃si adeq̃to effectu loquebat̃. Qualẽ cõstat nõ eẽ reᵘ vtutis diuie: qdcũqz ens factũ aut factibile: sed vniuersuz ens tm̃. Tum q2 vt in titulo qõnis dcm̃ est: de poᵃ ordinaria hic est fmo. a qua nõ nisi vnũ vniuersuz emanare põt: vt effectꝰ adeq̃tꝰ cõcludens in se multos defectiuos ⁊ ptiales effectꝰ. Nõ sequit̃ ẽt 2ᵐ incõueniẽs: qm̃ attingere aliquos effectꝰ ptiales cõtingit duplr. Prio fm id in quo ꝯueniũt tm̃. 2ᵒ fz ea ẽt in qbꝰ distinguunt̃: ⁊ in h differũt virtꝰ diuina ⁊ angelica: qm̃ angelica attingit multos effectꝰ ptiales fz id tm̃ in quo vniunt̃. Uirtꝰ vo diuina attingit in oĩbꝰ vni-

nõ intelligas q absolute sit pars alterius: sz q absolute sit.

Universidad del Rosario Archivo Histórico